

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

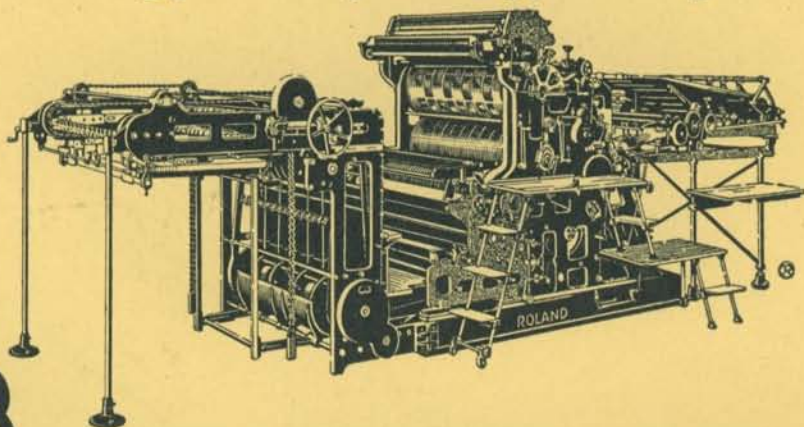
MAGYAR GRAFIKA

A grafikai iparok fejlesztését szolgáló szakfolyóirat. Megjelenik kéthavonként a »Ungarische Graphik« c. német melléklettel. Szerkeszti és kiadja Biró Miklós. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII. Rózsa u. 25. XI. évfolyam 3-4. szám

A gyakorlat eldöntötte: Aránylag rövid idő alatt a

ROLAND

kétszínű gyorsanjáró offsetsajtó

18

különböző országban (Európában, Ázsiában, Amerikában, Ausztráliában) van már bevezetve. A legjelentékenyebb nyomdák szerezték be, sokan már több egységben, ezeket a gépeket, amelyek előbb még más gyártmányokat részesítettek előnyben. Ezt a példátlan eredményt a bel- és külföldi gyárak hasonló típusú gépeik érdekében kifejtett legélesebb versenye dacára érték el. Gépünk rendkívüli előnyeit bizonyítják annak felépítése, részei, teljesítménye

ROLAND

egy- és kétszínű nyomó gyorsanjáró offsetsajtó a
VEZETŐ NÉMET VILÁGMÁRKA

FABER & SCHLEICHER AG
OFFENBACH AM MAIN

Németország legnagyobb offset- és könyomdai sajtók speciálgyára

ALBERT FRANKENTHAL

MINT 70 ÉVVEL EZELEŐTT, ugy még ma is a tapasztalt szakember a **FRANKENTHALI GYORSSAJTÓKNAK**

nyújtja az elsőbbséget. Mintaszerű konstrukciójuknál, rendkívül stabil építésüknél és kiváló nyomástechnikai tulajdonságuknál fogva legmagasabb ellenértéket garantálnak.

A L B E R T A

Megállóhengerű-gyorsajtó, utólérhetetlenül egyszerű frontkirakással, könnyen hozzáférhető festékező szerkezettel. Felépítésében egyszerű és nyugodt vonalvezetéssel, rendkívül modern járatával, az alváz masszív építésével tűnik ki.

Alberta No. I. Papírnagyság 56×76 cm

Alberta No. II. Papírnagyság 71×101 cm

FRONT-RAPID

a klasszikus német kéttúrás gyorsajtó, szabadalmazott, technikailag egyedülálló nyomóhenger- és nyomóalpmeghajtással. Speciális frikciós tengelykapcsolás. Külön felszámítás nélkül süllyeszthető kirakóasztal, háromoldalú ívlekövel. Az összes berendezések a gép normális tartozékait képezik.

Front Rapid No. I.

Papírnagyság 70×100 cm, max. 72×104 cm

Front Rapid No. II.

Papírnagyság 84×120 cm, max. 86×124 cm

SCHNELLPRESSENFABRIK FRANKENTHAL ALBERT & CIE AKT.-GES.

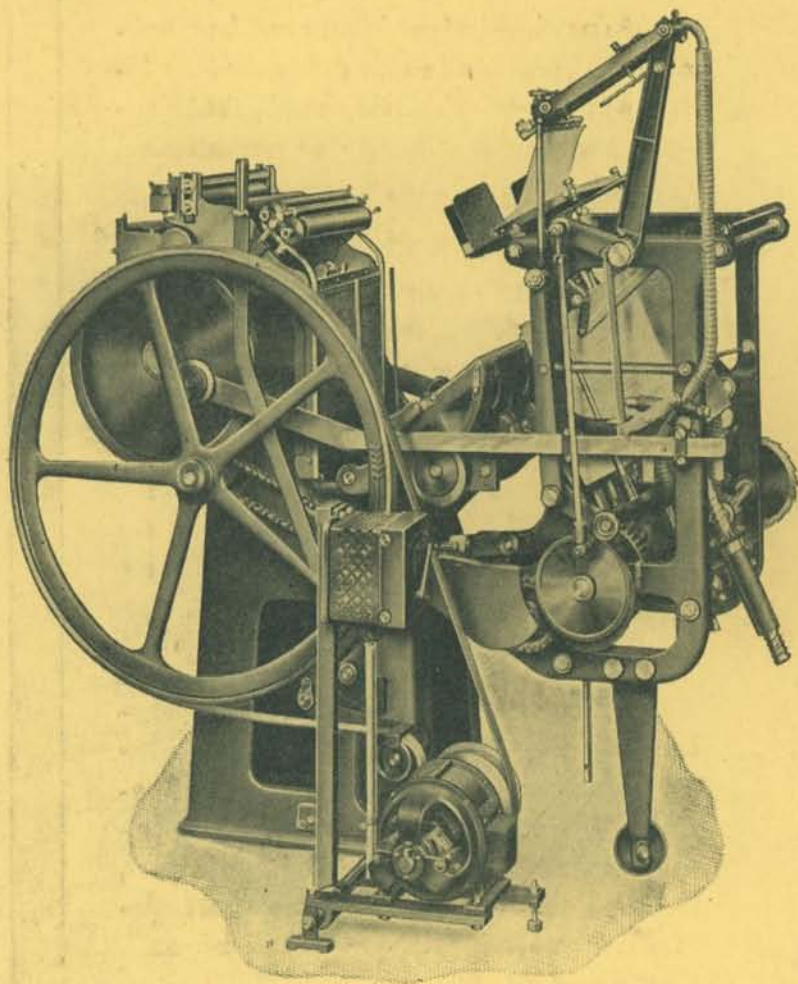
Vezérképviselő:

LÖWY LÁSZLÓ GÉPÉSZMÉRNÖK

BUDAPEST V, FELKA UCCA 6 (PANNONIA U. 17/a SAROK) TELEFON: LIPÓT 921-67

KOBOLD

AUTOMATIKUS TÉGELYSAJTÓNK

Papíralak: 25 x 35 cm. Szedésnagyság: 24 x 34 cm

**A Kobold automatikus
tégelysajtó nem
összecukó-tégelyes**

Nagy nyomóerő - Rögtöni
nyomásleállítás és nyomás-
szabályozás - Párhuzamos
nyomás - Pontos illeszték -
Hengeres festékezés - Az
ívek ki- és berakása légszí-
vóval történik - Automatikus
kikapcsolás, ha a légszívó
az ívet nem fogja meg -
A be- és kirakókészülék le-
ereszthető, így a beigazítás
kényelmessé válik - Nyomá-
seredmény: a papír mi-
nősége és nagysága szerint
2500-ig, kettős berakásnál
5000 nyomásig óránként

**A jelenkor legolcsóbb
automatikus
tégelysajtója**

ROCKSTROH-WERKE A. G. HEIDENAU

**KÉPVISELET: TANZER MIKSA, BUDAPEST
VII, AKÁCFA U. 50. TELEFON: J. 406-31**

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPAROK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT 3-4. SZÁM, XI. ÉVFOLYAM
SZERKESZTI ÉS KIADJA: BIRÓ MIKLÓS, BUDAPEST VII, RÓZSA U. 25 1930 MÁRCIUS-ÁPRILIS HÓ

A könyv- és reklámművészek kiállítása

Virágos tavasz van és mi mégis aratunk. Aratjuk tíz év vetését, aratjuk az érett kalászatokat, melyek a mi munkánk, a mi segítségünk nélkül talán nem lennének ily dúsak, ily gazdagok. Gazdag a termés, mellyel a magyar könyv- és reklámművészek felvonultak első együttes bemutatkozásukra az Iparművészeti Múzeumban, gazdag a siker, melyet az egész vonalon arattak. A magyar grafikusok színe-java, az új törekvések minden formája megmutatkozott ezen a kiállításon, melyet a magyar sajtó pártállásra való tekintet nélkül kitörő lelkesedéssel és meleg pártfogással fogadott.

Ez a siker a mi sikerünk is, joggal kér részt a Magyar Grafika belőle. Tíz év alatt a Magyar Grafika volt az egyetlen lap, mely e kiállítás tagjainak korlátlanul bocsátotta rendelkezésére oldalait, méltatta kollektív bemutatással a művészek munkáit, sőt jelentős különszámmal adózott egyes művészek munkáinak.

Bennünket ez a siker nem lep meg, bennünket ez a siker teljesen igazol. Kell hogy kinyiljanak az ablakok, kell, hogy bejöjjön a friss levegő. Ezt hirdette, ezt demonstrálta a Magyar Gra-

fika minden lépése, ez lapunk programja ma is. A reklámban sikerhez szükséges sikere el kellett, hogy érkezen akkor, mikor elegenden vannak ma már Magyarországon, kik saját tapasztalatukból meggyőződtek arról, hogy a jó plakát, a jó nyomtatvány, jobb, fel nem mérhetően jobb és hatástelibb reklám, mint a megszokott, megunt régi témák, régi ötlettelenségek visszakeresése.

Kell, hogy felismerje a könyvkiadó és olvasó egyaránt, mennyivel vonzóbb a jó művész illusztrálta, hozzáértő nyomdász tipografizálta könyv, mint a dilettáns rajzú, elavult betűjű.

Önmagunk értéke nő az igaz értékek elismerése által, a mi gazdagodásunk, ha jó művészeknek nyújtunk munkaalkalmat és tehetségük kifejtésére lehetőséget.

Rosner Károly

Évadzáró szaktanfolyami kiállítás

Május 11-én és 12-én impozáns kiállítással zárta be a Segélyező Egyesület keretében folyó továbbképző szaktanfolyam 6. tanévét. Az idei kiállítás érdekes anyaggal gazdagodott: a gépmesteri szaktanfolyam tanulságos anyagával. Ugyanis a tanév közepén a Magyarországi Gépmesterek és Nyomók Egyesületének kezdeményezésére gépmesteri tanfolyam nyílt meg, mintegy kiegészítésképpen a szedői tanfolyamokhoz.

Mint említettük, csak két-három hónap állt a gépmestertanfolyam rendelkezésére, de ezt szinte meghazudtolta az a gazdag kiállítási anyag, amelyet minden látogatónak alkalma volt végigtanulmányozni. Hogy ez a tanfolyam egyáltalában megnyílhatott, azoknak a nyomdaüzemeknek köszönhető, amelyekben a gépmester szakoktatók dolgoznak. Így a Világosság nyomdájában, ahol Bauer Imre szakoktató tartott gyakorlati előadásokat az esti órákban, a Pallas nyomdájában, ahol Eper István tanított és a Rigler nyomdájában, ahol Lakenbach Artúr, a nyomda gépterminál művezetője oktatott. Az előbbieket a gyorsajton való munkálkodást, az utóbbit a téglanyomó, dobozkészítő és domborító téglanyomó munkameneteket tanította. Minthogy a gépmesteri szakoktatók véleménye szerint csak a nyomdában lehet eredményes gépmesteri szakoktatást végezni, e nyomdák áldozatkész támogatása nélkül a gépmesteri tanfolyam meg sem indulhatott volna.

Ehhez csatlakozott a Betű- és Tömöntők Köre rendezésében a betűöntő tanfolyam. Ezt Thalwieser Antal vezette és az oktatásban az Első Magyar Betűöntőde megértő igazgatósága támogatta.

A tantárgyak természete szerint a különböző egyengetési eljárások, kivágások, autotípiás, könyv és egyéb nyomtatványok tömöntődei lemezekről, táblázatokról, három-négy színnyomású finom munkákról gazdag szemléltető anyag került bemutatásra hosszú asztalokon a gépmesteri tanfolyamok kiállítási termében. Nemcsak mert az anyag új, szokatlan, hanem azért is, mert rendkívül tanulságos volt. Mind a két kiállítási napon az érdeklődők százai hömpölyögtek állandóan a gépmesteri kiállítás hosszú termében. Itt volt látható az öntődei kiállítás is, takaros kis vitrinekben. Ennek ugyancsak sok nézője volt.

A gépmesteri és öntődei szaktanfolyamok nyomdaipari szempontból is annyira fontosak, hogy most már tovább kell haladni a megkezdett úton. A gépmesteri tanfolyamokat ki kell építeni, továbbfejleszteni és rendszeresíteni. Bízunk benne, hogy a gépmesteri oktatók elismerésreméltó tevékenységüket a jövőben csak fokozni fogják.

*

Noha a nyomdai munka sorrendje a szedéssel kezdődik, mégis előbb a gépmesteri oktatással kellett kezdenünk. Mint új tanfolyamot, érzésünk szerint, ezt kellett előbb üdvözlőnk. Ezután áttérhetünk a szedői tanfolyamok ismertetésére.

A volt könyvtárterem egész hosszában Wanko Vilmos mesterszedő tanítványainak anyaga: gyorsvázlatok, pontosan kidolgozott tervek és kész nyomtatványok egész sora volt kiállítva. Hasznos, értékes munka folyt ezen a tanfolyamon, amelyen a fősúlyt a gyakorlati munkára fektették. A kiváló szakoktató speciális ok-

tatási módszere érvényesült itt. A tanítványok elismerő szorgalmáról tesznek tanuságot a kiállított munkák ceruzával odavetett tervek százaival.

A gyűlésteremben Dukai Károly, a lemezmetzés kiváló mestere rendezte el tanítványainak szépszámu anyagát. A lemezmetzést, a modern tipográfia munkájának ezt a nélkülözhetetlen segédeszközét a kiállított munkák szerint máris rendkívüli rutinnal gyakorolja a hallgatók többsége, úgyhogy rövidesen sok jó munkása lesz ennek a díszítő és illusztráló tipográfiai művészetnek. Nemcsak a metszetek színes és fekete levonatait, hanem az eredeti lemezeket is szemléltetik ezen a kiállításon. Ez a tanfolyam is nagyban hozzájárul a tipográfiai szépség fejlesztéséhez.

E terem második részében kezdődik és az irodák előcsarnokában folytatódik Kun Mihály mesterszedő tanítványainak hatalmas kiállítása. Ami ezen a tanfolyamon készült, magasabbrendű szakoktatás eredménye. A kiállított színes munkák vetekednek a legjobb magyar grafikuművészek reklámplakátjaival. Különösen az ügyes színezésű és megoldású Modiano-és festékgyári reklámlapok keltettek osztatlan tetszést. Ez a kiállítás nemcsak egyszerű beszámoló, hanem látványosság, tárlat is volt, amelynél szívesen ottelejtkeztek a látogatók. Nagyon szép tanfolyami gyűjtemény volt a tipográfiai tervek és nyomtatványok sokasága is.

Az ülésteremben Spitz Adolf mesterszedő tanítványainak kiváló munkái sorakoztak gusztusos tálalásban. Mint minden esztendőben, ezúttal is rendkívül pontos kidolgozásukkal tűntek ki ezek a legtöbbszörre színes megoldású levélpapírfejek, levelezőlapok, cégjegyek, memorandumok, reklámlapok, plakátok stb. Mind gyakorlati tipográfia a javából.

A bérkocsisuccai ülésteremben, ahol a gépmesteri tananyag is volt, húzódott meg szerényen a Herzog-Novák tanfolyam kisebbszámu kiállítási anyaga. Ezen a tanfolyamon a betűszedés elméletéről volt szó és így nem a kiállításon van a hangsúly, hanem az elméleti részen. Mégis jónéhány tábla mutatja azt is, hogy mit tanítottak itt, ezen a tanfolyamon: a szedéstükörnek a papíron, a címsoroknak az oldalon való arányos elhelyezését és a különféle nyomtatványok tipográfiai szabályait. Ez a tanfolyam mintegy alsóbb, de szükséges fokát képezi a többieknek.

A szaktanfolyamok vezetője, Novák László alig győzte fogadni a látogatók részéről őt ért elismerő szavakat. De dícsérően nyilatkoztak meg a vendégek általában az előadók munkájáról és a mindvégig kitartott hallgatók szorgalmáról is.

A nyomdaipari szakférfiak, köztük feltűnően sok főnök és nyomdaigazgató meglepéssel járta végig a kiállítási termeket, amelyek már-már szűkeknek bizonyulnak a hatalmas szaktanfolyami anyag befogadására. Mi is elégtétellel állapítjuk meg, hogy nemcsak mennyiség, hanem minőség tekintetében is szép haladást észleltünk a tanfolyamok vezetése, tananyaga és a hallgatók előmenetele körül. **H.**

A nyomdaipar szerepe az ipari kiállításokon

Az általános gazdasági krízis folytán a magyar iparosság minden alkalmat megragad, hogy termékeit értékesítse. Ez a helyzet adott impulzust ahhoz, hogy mindgyakrabban rendezzenek ipari kiállításokat. A vidéki ipartestületek is beleilleszkedtek az utóbbi időben ebbe a helyzetbe s több vidéki városban már tavaszi és őszi vásárt rendeznek. Ezek a vásárokon úgyszólván minden képviselve van, csak a nyomdaipar nem, amely szeparatistikus törekvéseivel teljesen elveszti a kontaktust az ipari közösségtől. Ha a nyomdaipar kiállításra méltó termékei művészi értékelés alá esnek is, mégis szoros kapcsolatban vannak az ipar sorsával. Kiállítások rendezése igen üdvös gondolat; nemcsak azért, mert ott el is adhatja termékeit a kisiparos, hanem mert kiállítási munkáit nagyobb gondal készíti el s így iparának fejlettségét is igazolni kívánja, mellyel nevet, dicsőséget szerez magának erkölcsi, de anyagi tekintetben is. Egyszóval megmutatja, hogy nem kell mindenért külföldre szaladni. Érthetetlen tehát, hogy a nyomdaipar miért nem kapcsolódik bele ilyen formában az ipari kiállításokba. A nyomdaipari gépek stb. kiállítása csak a munkaadót érdeklí inkább, de a nyomdaipar produktumai már a nagy közönséget is. Miért ne állíthatná ki a nyomdász is szebb, művészeibb termékeit, ha ugyanazt teszi az asztalos, a lakatos, a cipész, a cukrász stb.? A nyomdásznak épúgy, mint más iparosnak, reklámot is jelent ez. Így pl. kiállíthatna szép levélfeljeget, memorandumot, cégkártyát, esketési és bál meghívót, de kiállíthatna könyveket, könyvcímlapokat, falragaszokat, sőt még napi- vagy hetilapot is, ezeken kívül az összes iparral kapcsolatos nyomtatványokat, mint: jegyzék, számla, boríték, költségvetési blanketta stb. Valamiképpen közelebb kellene hozni az iparosságot a már-már művészivé fejlődött nyomdászathoz.

A nyomdaiparral szemben a kisiparos — főként a vidéki — úgy van, mint a patikával: csak akkor keresi fel, ha nagyon muszáj. Ugy képzeli a nyomdászt, mint akinek termékeit ő nem képes megfizetni, mert — drága. Tudunk olyan kisiparosról, aki a sarki fűszeresnél veszi a „miniszterpapírost” 2—3 fillérért darabját, azt összevagdossa 8-ad- vagy 16-odrétre s szépen ceruzával megvonalozza, ezen küldi el számláját, jegyzékét rendelőjének, mert így — olcsóbb! Mikor alkalmunk volt egy ilyen kisiparost felvilágosítani, hogy az a nyomtatvány nem is olyan drága, mint gondolja, mert 1000 darab 16-odréte jegyzéket és 1000 darab 8-adréte számlát ennyi meg ennyi pengőért kap saját nevével, címével, vonalozva, egyforma alakban — meglepődött rajta, mert ő azt hitte, ez legalább egy heti keresetébe kerül. És sok ilyen elzárkózott, konzervatív kisiparos van, aki nem érdeklődik ilyesmi iránt, viszont önmagától rendelésre szánni magát, fantasztikusnak tartja azt.

Az ilyen jelenségek tehát arra kényszerítik a nyomdászt, hogy ő maga szerezzék meg vevőjét: „ha nem megy Mohamed a hegyhez, a hegy megy Mohamedhez”. Ezt pedig a legkönnyebben úgy érheti el, ha résztvesz az ipari kiállításokon, mint kiállító. Ott az érdeklődőnek felvilágosítást s mingyárt költségajánlatot is tehet.

A gyakorlatban pedig olyképpen lehetne a kérdést megoldani, hogy a kiállításra készülő nyomdász már egy éven, vagy féléven át gyűjtené csinosabb nyomtatványait. Feltehető, hogy a kiállításra szánt nyomdai termékek nagyobb gonddal is készülnének el, mint a sablonos nyomtatványok. Így közvetve elérjük azt is, hogy a nyomdai munkásnak alkalmat adunk képességeinek teljes kifejtésére, s így szakkulturális tevékenységet is fejtenek ki. De nem utolsó hiúsági szempont az sem, hogy a kiállított számlafej, cégkártya, falragasz stb. az eredeti rendelő nevével van

ellátva s így a szemlélő, mikor olvassa azt, versenytársának nevét találja rajta, ami egyszersmind reklám is. Akadhat olyan iparos is, aki csak azért rendel nyomtatványát olyan nyomdásznál és olyan kivitelben, mert tudja, hogy az kiállítani szokott. Természetesen naívság lenne ilyen motívumokra bazírozni, azonban ezek a szempontok is figyelembe veendőek, ha kevésbé kultúrált emberekkel állunk szemben.

Nem fér kétség ahhoz, hogy evvel az akcióval kettős célt szolgálunk: 1. termékeink fogyasztására serkenteni az iparosságot és a nagyközönséget; 2. szakmánk színvonalát emelni és elérhetővé tenni. Mert nemcsak az írónak és újságírónak kell a nyomdászt ismerni, hanem a kereskedőnek és iparosnak is. Ha még nem ismernek bennünket, ismertessük meg magunkat, hogy nem patikusok vagyunk, hanem az iparosság segítőitársai akarunk lenni, ha tudunk.

Baranyi József

A jelenkor német betűművészete a Bugra-vásáron

A betűöntőipar a legrégebb ág a grafikai ipar törzsén. A betűöntés mint kézműipar született és négyszáz éven át tradicionálisan ápolták. Fejlődése a jelenben egyrészt a betűöntés tökéletesedésén nyugszik, másrészt azon, hogy a német betűtermelés vezető könyvművészete tervei szerint történik, ami hozzájárult jó hírnevéhez. Az új betűművészet problémái, amint azokat a betűművészek 1900 óta megoldani igyekeznek, a német betűöntődéknél találnak legnagyobb megértésre. Termelvényeik világhírűek. Külföldön éppoly keresettek, mint odahaza. A német betűöntődék nagy idealisták, sok megértést tanúsítanak a könyvnyomtatás szükségletei iránt és egyik új betűt a másik után hozzák piacra. Így gyors egymásutánban nagyszerű betűanyag teremődik, amely az elszegényedett Németországban alig helyezhető el. A kivitel figyelemreméltó: a megrendelők az egész világon megtalálhatók.

A megváltozott tipográfiai ízlés, egy új tipográfia megteremtése a betűöntődék betűtermelését nagyon befolyásolta. A könyvnyomtatóknak egyszerű betűtípusok után való vágya erős lökést adott a betűprodukciónak, a betűművészeti erőket újból kitermelte és nemes versenyre sarkalta.

Majd egy évtized óta mutatják be a német betűöntődék termékeiket a Bugra-vásáron a lipcsei Buchgewerbehauseban. A „Bugra”, amely a Buchgewerbe (könyvgyártás) és Graphik (grafika) rövidítése, — amilyen rövidítéseket ma már sok cégnél és intézménynél látunk, — becsületjelvénye a német munkának és kultúrának. Ez bizonyítja, hogy a német könyvgyártás és gazdasági inség és politikai akadályok ellenére is előrehalad. Majd minden betűöntőde állított ki. A nagy cégek (Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M., H. Berthold

A. G., Berlin, Gebr. Klingspor, Offenbach a. M., D. Stempel, Frankfurt a. M., J. G. Schelter & Giesecke, Leipzig), azonkívül még a reprezentációra is súlyt helyeznek. Ezért szépen tagolt, esztétikailag jó hatású kiállítási termeket rendeztek be. Egynémelyik éppen ünnepies berendezésű. Vitrinekben egyes bekeretezett lapok és könyvek megtekintésre invitálták a látogatót. Minden tipográfiai finomsággal elrendezve. Jól összehangolt piros vagy kék jól hat második színtként a fekete mellett. Meglepetések nem voltak, mert a szaksajtó az újdonságokat többé-kevésbé már ismertette, de csodálnivalók voltak.

Igy föltűnt a jólsikerült Futura-kurzív Rennertől, amely tetszetős szedéspéldákban tárult ki, a monumentális „Futura-Black” és „Beton”, utóbbit Heinrich Jost rajzolta. Mellette ismert szép betűmetszések fekszenek, amelyeket Lucian Bernhard tervezett. Ezek a mintafüzetek ugyanazzal az eleganciával készültek, mint a leggondosabban kiállított grafikai szakfolyóiratok.

A „Berthold-groteszk” három garnitúrájának betűmintafüzet is nagyon tetszett, amint általában a reklámtipográfia részére készült egyéb betűi a H. Berthold betűöntődének.

A Gebr. Klingspor, Offenbach a. M. újdonságának a világos Kabel-kurzívot mutatta be, amelyet Prof. Rudolf Koch tervezett. Új öntési eljárással készül, amelyenél a csekély átnyúló dűlt vonal (Überhänge) a legnagyobb igénybevételnek is ellenáll és mégis megtartja a kurzív hatásos dűlt helyzetét. Mellette volt elhelyezve a Koch-féle antikva-család pompás mintanyomtatásban.

A D. Stempel A. G., Frankfurt a. M. cég kiállítási helyén is az ismert modern termékei mellett néhány új alkotása volt látható: a Mundus-antikva és a Memphis.

Két ötletes propagandalap az 1930. évi lipcsei tavaszi vásáron

Előbbi, mint a neve is mutatja, világbetű akar lenni és kifejezőeszköze annak a reklámművészetnek, amely tradicionálisan európai világstílussá lett. A másik betű, amelynek metszése nagyon emlékeztet az egyiptien betűre, a maga tárgyilagos jellegénél fogva van hivatva bevonulni a jelenkor reklámtipográfiájába. A J. G. Schelter & Giesecke, Leipzig főként nyomógépeivel reprezentált. Betűtermésének, amely a szép könyv barátját és az akcidenszedőt érdekli, csak kevés helyet szentelt. Remélhető, hogy ez a nagy vállalat, a többi kiállító nagy teljesítményétől ösztönözve, a jövőben nagyobb mértékben vesz részt a Bugravásáron.

Meg kell említeni, hogy a Schriftguss A. G. vorm. Brüder Butter, Dresden, Ludwig Wagner A. G., Leipzig, Johannes Wagner & Co., a Norddeutsche Schriftgieserei, Berlin és J. T. Trennert & Sohn, Altona cégek is képviselve voltak a kiállításon és nem egy szépvágású betűt mutattak be. Évek óta az elsősorban említett két cég alkotta a legtöbb új betűt. Elismeréreméltó módon szaporította az ízléses betűformákon érzett jó benyomásokat (Tannhäuser-betű, Schriftguss A. G., Mendelssohn-grotesk, Ludwig Wagner A. G.). Amennyi megtermékenyítő befolyással ez a két betűöntőde a betű művészi alakulására volt, az túlterjedt

az ismerők szűk körén a tevékeny talentumok nagy seeregébe, amely minden új tipográfiai megmozdulásnál a legnagyobb figyelemmel a legjobbat emeli ki az elszigeteltségből a nyilvános elismerés világosságába. Ez erős, személyes, modern formaképzés mellett még mindig nagy a kívánság eredeti betűk és kedvelt klasszikus betűk utánpótlásáért (Didot-, Walbaum-, Bodoni-antikva, Unger-fraktur). A szép, régi betűk iránti előszeretettel támogatja egy figyelemreméltó reklámművészet és élénk reklámtevékenység. Ezek kétségtelenül gátolják a magasértékű, modern alkotások terjedését, amelyeknek várasi ideje veszélyes lehet. A könyvpiar különféle és messzeható kulturális hatásait ellenben előmozdítják.

Általában a latin betűknek van a legnagyobb sikerük. Érthető, hogy a túlhaladott gótikus stíluselemeknek ki kell térniök. A megdöntött betűművészet ápolásának értékét azok a betűöntődék élvezik, amelyek az új tárgyilagosság (a nyomdászatra való félreismerhetetlen előnyök) ellenére igazi jó újdonságokat is alkotnak. Az új groteszk-betűket nem csodálták jobban, mint a többi betűanyagot, de nem tagadható az a jelentőség, amellyel a groteszk-betű kielégíti a széles körök ízlését és az a megtermékenyítő hatás, amelyet a reklámtörekvésekre gyakorol.

Kívánatos, hogy az újdonságok hosszú sora, amely kitartó, friss munkáról, a régi és új alkotásokról ad számot, Németország határain túl is megpróbáltassék, igénybevételessék, értéke fölismertessék, hogy azután hosszú időre utólkés nélkül maradjon. Egy nyugodtabb tempóhoz való visszatérés a magyar könyvnyomtatásnak is különösen és a külpiacnak általában csak javára válik.

Akkor talán a lelkiismeretlen külföldi utánzások is megszűnnek, amelyek miatt az önállóan dolgozó németországi betűöntődék különösen sokat szenvednek.

E. Witzig, ipari tanácsos, Leipzig

Leipzig mint a grafikai gépipar központja

Leipzig nemcsak a könyvnyomtatás és a könyvkereskedés, hanem a virágzó grafikai gépipar terén is nagy tekintélyre tett szert. Vannak helyek Németországban, ahol a grafikai gépipar emez ágazatai jobban vannak képviselve, mint Leipzig, de a maga összességében Leipzig grafikai gépipara páratlanul áll. Rotációsgépek és szedőgépek kivételével a grafikai ipar részére minden gépet, szerszámot, és anyagot gyártanak ott. Sőt könyvkötőgépek, papírföldolgozógépek, bronzírozó és vonalzógépek, végül a hengergyártás terén Leipzig egyeduralmat élvez. Lényeges még Leipzig részvétele a kartonázsgépek gyártásában is.

Míg a könyvnyomtatás már majdnem öt évszázadra tekinthet vissza, a könyvgyártás gépek gyártása alig száz esztendő. A leipzigit nyomdatulajdonosok sokáig védekeztek a gépek bekapcsolódása ellen. A régi közmondásnak: „jó szerszám — félmunka” Leipzig nyomdáiban sokáig nem volt követője. Amikor egy évszázaddal ezelőtt König Frigyes gyorsajtóját Leipzigban be akarta mutatni, az akkori nyomdatulajdonosok nem tartották érdemesnek, hogy megtekintsék. A gyorsajtógyártás kezdetén Leipzig nemigen vett részt a gyártásban. Leipzigban legrégebb a könyvkötőgépek gyártása. A múlt század első harmadába nyúlnak vissza a kísérletek, amelyek arra irányultak, hogy a könyvkötődékben a munkát gazdaságosabbá tegyék. Az egyik akkori nyomdatulajdonos, Karl Alexander Hensel, több leipzigit gépgyárat arra bírta, hogy az általa konstruált könyvemeltyűs aranyozó- és prégeológépet elkészítsék. Ezek a gyárak: Harkort & Co., Götz & Nestmann a grafikai gépgyártás történetében jelentős szerepet tölthettek be, mert olyan férfiakat termeltek ki, kiknek művei még ma is virágoznak.

Mint a Harkort cég üzemvezetője, Karl Krause két férfival ismerkedett meg, akik, mint ő, később a könyv-

A lipcsei vásár katalógusának ötletes plakátja

kötődei és papírföldolgozógépek gyártása terén szép nevet vívtak ki maguknak: Christian Mansfeld és August Fomm. Mind a három egyszerű családból származik és mind a három cégnek a programjában benne van a vágógépek, karton- és lemezollók, simító- és lemezprések, valamint nagyszámú könyvkötődei gépeknek a gyártása.

A könyvkötődei gépek gyártásával szoros kapcsolatban van a kartonáz- és papírföldolgozógépek gyártása. Ez a terület megismerteti velünk a grafikai gépipar más cégeit is. Elsősorban megemlítenéd itt a Gebrüder Behmer leipzig-plagwitzit gépgyár. E cég alapítói, Amerikából bevándorolva, a 70-es években a drótfűzőgéppel léptek a piacra, amelynek fokozatos megjavításával megalapították a cég hírnevét. A Brehmer Testvérek azután az idők folyamán kiterjesztették gyártási programjukat a könyvkötődék más gépeire is, többek között a fonalfűzőgépek és hajtogatógépek gyártására. Hasonló alapokon nyugszik a Preusse & Co. A. G. is. Negyedszázaddal ezelőtt alakult a Gutberlet & Co., Leipzig-Mölkau cég, amely kizárólag hajtogató- és fűzőgépek gyártásával foglalkozik és ezen a téren nagy jelentőségre tett szert. A hajtogatógépek gyártása területén még a Georg

Spieß cég érdemel megemlítést. Ezzel kapcsolatban e cégnek a grafikai gépgyártás másik speciális területét, a berakókészülékek gyártását is meg kell említeni. Az olyanfajta berakókészülékeknek, mint amilyeneket a Spieß cég és a Kleim & Ungerer cég gyárt, az a céljuk, hogy a nyomandó papírvet automatikusan vezesse a nyomógépbe. Régebbi időkben, amikor a nyomtatás és hajtogatás a nyomdaüzemekben még lassú tempóban folyt, a papírvet kényelmesen lehetett kézzel berakni. Az utóbbi időben azonban a nyomdai gépek járása annyira meggyorsult, hogy ez az önberakókészülékek elterjedését elősegíti.

Leipzig grafikai gépgyártásában előkelő helyet foglal el még a vonalozó- és bronzírozógép gyártása is. E gyártási ág majd minden mérvadó cége Leipzigiban van. Megemlítendő a Kohlbach & Co., Böttcher & Müller, Emil Bartsch, G. E. Reinhardt, Lontke & Co. stb. cégek. A G. E. Reinhardt cég ezenkívül nyomdai szerszámokat és újabban berakókészülékeket is gyárt.

A nyomdai gépgyártás terén megemlítésre méltó a régi leipzig J. G. Schelter & Giesecke cég. A cégnek főzsháza, a leipzig Bröderstrassen levő betűöntődéje mellett, Plagwitz elővárosban jelentékeny nyomdagépgyára van. A Hogenforst és Emil Kahle, amely cégek szintén nyomdagépeket gyártanak, még más nyomdai segédgépeket is gyártanak. A leipzig Schmiere, Werner & Stein cég kizáróan a könyvdai gépek terén szerzett jó nevet. Megemlítendő még, hogy minden lényegesebb német gépgyárnak Leip-

zigban fiókvállalatai vannak, amelyek javítóműhelyekkel, eladóállomásokkal és raktárakkal vannak ellátva. Különösen egyedülálló helyet foglal el Leipzig a hengergyártás terén. A Felix Böttcher cég, amelynek fővállalata Leipzig-Stötteritzben a Schönbachstrassen van, ötvenéves fennállása alatt vezető helyet vívott ki magának ebben a szakmában. E cégnek gyártmányai közül jelentős exportja is van. Leipzig grafikai gépipara általában fontos exporttal bír. Még kisebb cégek is már a háború előtt gyártmányaik 50 százalékát exportálták. A háború miatt a külföldi piac nagy része elveszett. De mindinkább kitűnik, hogy a külföld nem tud versenyezni a leipzig grafikai gépipar technikai fejlettségével. A külföldi piac visszahódítására irányuló törekvéseket ezért az utóbbi években már eredmény kísérte.

Az említett leipzig cégekkel kapcsolatban még nagyszámú vállalat érdemel fölemlítést. A leipzig festékgyártás is elsőrangú. A Berger és Wirth cég több mint százévteljes történetre tekinthet vissza. Ezenkívül ott vannak a Springer & Möller, Zülch & Dr. Scherl és Rudolf Weiss cégek. Így összefoglalóan bátran állíthatjuk, hogy a grafikai gépipar, szerszámkészítés és anyaggyártás terén Leipzig jelentős helyet foglal el Németország gazdasági életében. A nyomdavaros Leipzignek itt hatalmas szövetségese támadt, amely lehetővé teszi neki, hogy magasabb művészi tökéletesedés mellett fokozott technikai és üzemgazdasági teljesítőképességet érjen el. **Wilhelm Eule, Leipzig**

Reprodukcióstechnika, offset- és mélynyomás

Az ismert nyomtatóeljárásokban ma nagy jelentősége van a fotografiai reprodukciónak nyomóformák előállításánál, mert a gyorsjáró gépek sokasága másképpen nem volna ellátható. De hogy miként segít itt a fotográfia és hogy milyen segédágak keletkeztek belőle, a kívülálló nem tudja a mindennapi életben áttekinteni. Még a szakembernek is nyílt szemmel kell állandóan követnie a fejlődést, ha nem akarja egy szép napon magát észrevenni, hogy elmaradt. Egész sereg eljárás keletkezett, amelyek ismét némely külön berendezéshez adtak alkalmat. Ezek csak kis, a prakszából merített újítások, amelyek azonban a munkamenet egyszerűsítését vagy biztosabb alapra helyezését célozzák. E fejlődési mozgalmakról beszámol ugyan a szaksajtó, de a jelenségek eredetének ismerete hiányzik. Ha ellenben a dolgok a maguk alakulásában és hatásában elevenen lépnek elének, akkor maradandó benyomások várhatók. Különösen értékes itt még az összehasonlítás lehetősége, miáltal az üzemtulajdonosok és üzemvezetők saját üzemviszonyaikat vehetik tekintetbe. A Bugra-vásáron kiállított gépek sokaságából csak kevés alkalmas az alábbiakban példának.

A legkülönbözőbb konstrukciójú reprodukciós készülékek voltak kiállítva, a legraffináltabban tervelt részletekkel. Feltűnt, hogy most több cég kedvezett a fémkonstrukciónak. Mindamellet volt választék régitípusú, gondosan gyártott faapparátusokban is, amelyek egyszerű és könnyű kezeléssel gazdaságos kihasználást biztosítanak. Mint cégek megemlítendő: Paul Drews, Berlin, Falz & Werner, Leipzig, Hoh & Hahne, Leipzig, Klimsch & Co., Frankfurt a. M. Meglepő, hogy ezek mennyire alkalmazkodtak a gyakorlathoz. Példának csupán a Hoh & Hahne cég említendő meg, amely egy pneumatikus másolókészüléket mutatott be, amely a kopírozótárcsa emelését a preparált lemez és a negatívmontázs betevésére, a süllyesztést a keret zárásához, valamint a levegő szívását vacuumszivattyú segítségével automatikusan végzi. Minden vacuumváltás azonnal automatikusan szabályozódott. A nevezett cég egy kamerán egy eredetitartót (Originalträger) fémből és egy hasonló tartót a lemez részére az offsetrázóban (Offsetschleuder) mutatott be újdonság gyanánt. A Paul Drews cég többi gyártmánya mellett az ismert másolókeretet állította ki, vízhűtéssel, mélynyomás részére. A Werner Sack cég, Düsseldorf-Rath,

A lipcsei vásár reklámkiállításának feltűnő plakátja

pneumatikus kopírozókereteket és megvilágítószekrényeket állított ki reflex- és átvilágítókópiák részére. Mint újítást a Falz & Werner cég egy rézállványos reprodukciós készüléket mutatott be, amely a Hoh & Hahne és a Klimsch & Co. cégek konstrukcióival versenyez. Az előbb említett gyárosok reprodukciós készülékei a tökéletesség magas fokán állnak.

Montázs-asztalokat regiszterállítással vagy anélkül és átnyomó fölszűrési ívek mechanikai beosztásához való szerkezeteket több cég mutatott be. Offsetnyomás részére való összeadás-szerkezeteket az F. H. Hasleiter, München cég „Variocombinex” másológépében és a Th. Kirsten & John, Leipzig „Repetex” és a Karl Krause cég Leipzig (saját gyárában) Krause-gépén mutattak be. Új addíciós szerkezetek még a Hoh & Hahne cégnél is láthatók voltak. A I. G. Farbenindustrie A. G. Agfa, Berlin, gyakorlati munkaeredményekkel bizonyította fotomechanikai fölvevőanyagának jó tulajdonságait. Az Autolithlemez és a Printonfilm vonalélessége nem hagy kívánni valót maga után és a természetbeni tárgyak utáni rasztermunkák kétségtelenül

plasztikus hatást fejeznek ki. A Pyrophor-Metall A. G., Werden a. Ruhr cég különböző maratásban mutatta be az Elektron maratólemez használhatóságának jelenlegi állását a kémigráfiában.

A Rastersyndikat, amely a J. C. Haas, Frankfurt a. M., Efha-Rasterwerk, München és a Herbst & Illig, Frankfurt a. M. cégeket foglalja magába, gyártmányaival volt képviselve. A reprodukciós eljárások természetesen össze vannak kapcsolva a vásárral és így a látogatónak alkalmá volt az „Efha-Offset-technikát és az új fotomechanikai tónus- és színmaratást az F. H. Hasleiter cég, München jóvoltából munkaeredményekben megvizsgálni. A Dr. Schupp „Chromorekta”-eljárását a Karl Gnoth cég, Leipzig képviselte és a „Vincor-Direkt” és a „Vincor-Reflex” eljárásról a Chemie G. m. b. H. „Vincor”, Leipzig cég ad fölvilágosítást a Buchgewerbehausban levő állandó üzleti helyiségében, a gyakorlati eredmények alapján.

A Fritz Tuttschke, Leipzig cég csiszoló- és szemcszőgépét mutatta be és az offsetnyomás céljaira szolgáló lemezeket, hengereket és preparátumokat kínált. Figyelemreméltó újdonság a „Stier” kőcsiszológép, amelyet a Jacob Stier gépgyár (cégtulajdonos Adolf Weiss) Leipzig mutatott be és amely egyidőben két litográfiai kő csiszolását teszi lehetővé.

A Chn. Mansfeld, Leipzig cég a legújabb „Kontra-Re” szabadalmazott átnyomóprést mutatta be, egymásnak futó dörzsölőkkel és kocsimozdulattal. Ott volt a Schmiel & Hübner, Leipzig cég „Druckwender”, rá- és átnyomókészülékével, a Ludwig Mertensen, Düsseldorf cég új offsetprésével és az Auerbach & Scheibe A. G. Saalfeld a. S. cég szabadalmazott „Offma” javított gépével. Az Offma (rányomó és konterező gumihengeres prés) könnyen kezelhető és ezért bevonult a gyakorlatba. Nagy offsetgépekkel a következő cégek voltak képviselve: Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik A. G., Coswig, Faber & Schleicher A. G., Ofenbach a. M., Rockstroh-Werke A. G., Heidenau, Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie, A. G. Frankenthal (Pfalz), Vogtländische Maschinenfabrik A. G., Plauen, Vogtland. Utóbbi most először mutatta be a Buchgewerbehausban levő megnagyobbított állandó helyiségeiben nagy, egy színt nyomó offsetgépét. Tervbe van véve egy gyorsanjáró típusnak kétszínnyomásra való kiépítése. A Frankenthal Gyorssajtógyár is megnagyobbította állandó kiállítási helyiségeit és most jobban áttekinthető kiállított gépanyaga. A két utóbb említett cégben látjuk a pionírjait egy állandó nagy grafikai gépkiallításnak. A Buchgewerbehausban levő ilyen központ rendkívül fejleszthető az egész sokszorosítóiparra. Az említett egyszínnyomó offsetgépen kívül más cégeknél kétszínnyomó offsetgépek működnek. A J. G. Mailänder, Cannstadt-Stuttgart cég többek között egy bádognyomógépet először állított ki javításokkal a vásáron, úgyhogy ez a síknyomási ág is képviselve volt, amely ma a bádogcsomagolás révén nyer jelentőséget.

A bronzírozó- és beporozógépek külön helyet foglal-

nak el a síknyomásban és ezért érthető, hogy minden vásáron a jól ismert cégek vesznek részt: Emil Bartsch, Leipzig-Gautzsch, Kohlbach & Co., Leipzig, Lontke & Co., Leipzig.

A mélynyomás területe nagyon szemléltető képet nyert a fotografiai munkától kezdve a színkorrektúrán, a segédgépek és készülékek átviteli és maratási munkáján át az ívnyomásig. Az Agfa lemezeken és filmen feltónusfelvételeket mutat be nagyon finom tónusfokozatokkal. Dr. Loening új „Belcolor-rányomófilm”-jét állította ki, amely lehetővé teszi a főlvételekben színtónusrészek korrektúráját, mielőtt még a diapozitívek pigmentmásolásra kerülnek. Otto Wuschig, Berlin, új részgépét mutatta be átvitel céljára többszínnyomáshoz, amely átvivőgéppel van kombinálva. A mélynyomógépek gyártása terén a következő cégek voltak képviselve: Maschinenfabrik Johannisberg, Geisenhain a. Rh., Koenig & Bauer A. G., Würzburg, Leipziger Schnellpressenfabrik A. G. vorm. Schmiers, Werner & Stein, Leipzig, Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie., Frankenthal (Pfalz). Három nagy ívnyomógép működött, úgyhogy ebben a nyomtatási eljárásban áttekintést lehetett nyerni. A ma oly kedvelt acélmetszetnyomás levélpapírok és cégjegyek részére a Friedrich Wilhelm Kutzscher, Freital-Deuben cég révén jutott érvényre, amely egy gépet üzembe is helyezett. A Waite & Saville Ltd., Otley-Yorksh. (Anglia) cég is kiállította gépkonstrukcióját.

Bátran állítható, hogy a főntebb ismertetett nyomási ágazatokban élénk és komoly haladás észlelhető. A nagy látogatottság arra enged következtetni, hogy a Bugra-vásár szakkörökben fölkelte az érdeklődést és így további fejlődést remélhetünk ezen a téren.

Emil Köditz, ipari tanácsos, Leipzig

Lányi: Ujságplakátterv

Grafikai gépek a leipzig tavaszi vásáron

A kiállítási termek évről-évre szaporodnak. A Buchgewerbehaus (könyvgyári ház), amelyben a grafikai gépek ki vannak állítva, a vásár idején nem érdemi meg ezt a nevet olyan értelemben, mintha ott könyvek lennének kiállítva. Nagy plakátok a Bugra-gépvásárt hirdetik. Ott csak gépek láthatók, amelyek a könyv elkészítését szolgálják.

A nagy gépek fölállítását már idejekorán kezdik meg. A vásár megnyitása előtti utolsó napokban még az éjjeleket is segítségül veszik, hogy a megnyitás napján minden elkészüljön és a látogató választhasson, vásárolhasson. A lipcsei szakférfiúnak itt alkalom adódik arra, hogy mindent megnézzen, ami a gépgyártás és újítások terén látható, amelyeket másutt nem láthatna üzemben. Nem egy kolléga, aki nem lipcsei, ezeken a napokon ott szeretne lenni, hogy ismereteit tágítsa. Új benyomásokat vigyen haza a látottakról, gondolkozhat és mérlegelhet, vajjon mit látott, amit hatáskörében hasznosíthat.

Mielőtt a látogató belép a házba, katalógust nyomnak a kezébe, amelyből megláthatja, hogy hol találja meg azokat a gépeket, amelyek érdeklik. Azonkívül számtalan kéz prospektusokat nyújt át neki, úgyhogy a látogató nem éppen kis zsebei hamarosan megtelnek velük. A katalógus szerint lehetetlen mennie, mert a kiállított tárgyak sokoldalúsága lebilincseli figyelmét. A térviszonyok szerint vannak a gépek elosztva. A nehézsúlyúak biztonságuk érdekében a földszinten, a könnyebbek az emeleten találhatók. Az alábbiakban áttekintést kívánunk nyújtani a mechanikai téren elért újabb vívmányokról. Gyakran megtörténik, hogy valamely újdonság több vásáron keresztül ki van állítva, a kereső szakember mindamellett csak a szolgáltatókész cégek magyarázata után talál újat. E sorok írója megemlítené is hogy egyet-mást, amit magától értetődőnek tart, úgyhogy ez a tudósítás korántsem tart számot tökéletességre.

Kezdjük a legkisebb nyomógépeken, a tégelysajtón. Évek óta állandóan fejlődnek. A mai lázas sietőségben ez a típus az igazi gép. Még vagy öt évvel ezelőtt az ívet kézzel kellett be- és kirakni, úgyhogy kiselakú nyomtatványokat nagy példányszámban nem lehetett sürgősen szállítani. Végre is sokkal nehezebb volt a mechanikai berakás problémáját a tégelysajtón megoldani, szemben a gyorsajtóval, amelynek mechanikai kirakószerkezete már volt, mert a tégelysajtónál még ezt is föl kellett találni. A Paul Glöckner, Leipzig gépgyár volt az első, amely minden nyomásajtóra ráálló be- és kirakószerkezetet gyártott. A készülék ma már jól ki van fejlesztve. Szívó- és fúvólevegő segítségével kitűnően oldja meg föladatait. Egy szívórúd rakja be a nyomandó ívet, míg előzően a nyomott ívet a tégelyből fölszívta és a be-

Bortnyik Sándor: Plakátterv

rakóasztal alatt levő kirakóasztalra rakja ki. A be- és kirakóasztal emelkedése és süllyedése automatikusan történik és zárókampóval beállítható. Egy elmé- sen szerkesztett pumpa gondoskodik levegőkészletről, amelyet a szívórúdnak ad le. Mint a gyorsajtónál, itt is beállítható a szivattyú. A Glöckner-készülék úgy van megszerkesztve, hogy a tégelysajtóról félretolható, hogy a nyomó a formát beigazíthassa. Emellett a készülék a legérzékenyebb regisztert is pontosan tartja. Beszerzési ára nem magas. Egy „Kobold” tégelysajtón (Rockstroh-Werke, Dresden) működött a Glöckner-készülék, amelyet 25×35 centiméteres papíralakra gyártottak és egyszerre két levélborítékot rak ki. Mind a kettő, a gép és a ki-berakó együtt 2100 márkáért kapható.

A jól ismert „Heidelberger nyomóautomata” szárny- szerű be- és kirakószerkezetével a teljes automaták közé sorozható. Újszerű volt a be- és kirakás a Spiess- féle gyorstégelyen 34×46 centiméteres kerettel. Az automatizált berakó szívólyukakkal ellátott henger segítségével működik, amely az ívet csak előretolja, ami a szívólyuk sor elzárásával érhető el. A nyomott ívet is felszívja és kirakja. A készülék egy kézmoz- dulattal félretolható, hogy a tégelyen szabadon le- hessen dolgozni. Csodálatos a gyorstégelyen a festé- kezés. Két nagy sík, amelyek éppen a zárórámába

illenek, tökéletesen fedi a három földadóhengert, úgy- hogy a prés kvalitásmunkára alkalmas.

Ezzel még nincs kimerítve az egészben vagy részben automatikus berakók száma. Messze vezetne mindnek a felsorolása, ha csak nagy vonásokban is. Mégis megemlítendő ebből a szempontból a Dresden-Leip- ziger Schnellpressenfabrik, a Gebrüder Heidsick, a Rockstroh-Werke, Emil Kahle. Mind e cégek kiváló teljesítményű automatikus szerkezeteket gyártanak tégelysajtók részére.

A tégelynyomósajtók és gyorsajtók közé ékelődnek az automaták, amelyek a nyomóhengeres nyomást ré- szesítik előnyben és gyorsaságuk révén rendkívül figyelemreméltók. E függőlegesen álló géptípusok ré- szére nagyon alkalmasak a gyorsajtók önberakó- készülékei. Az elsőnek a piacra került „Elka”, az Ariston-Elka A. G. gépgyár nyomóautomatája sok előnyös javítása nagyban emelte a gép teljesítmé- nyét. A szilárd nyomóhenger az asztalfestékezőszer- kezettől a gyorsajtó alapelvén épült föl. A nyomó- lap a festékasztallal föl-lejár. A Kleim & Ungerer cég berakószerkezete kipróbált elv szerint látja el az El- kát papírral. Ezáltal olyan a teljesítménye, hogy a szakember csodálatát hívja ki. Előnyös javítás a gé- pen a leegyszerűsített beállítószerkezete, a be- és kikapcsolások, amelyek most mind a gép kezelési ol- dalán vannak. A főcsapágy központi olajozása is értékes.

A kisalakú gyorsajtók közül megemlítendő az „Auto- matic-Horizontal”, amely 25×38 centiméteres papír- alakot tud nyomni. A gép erősebb gyártású mint a régi.

Mindinkább érvényesülnek a frontkirakású, megálló nyomóhengerű gyorsajtók. A gyártók abból a helyes fölfogásból indulnak ki, hogy a nyomott ívnek semmi- vel sem szabad érintkeznie, ha azt akarjuk, hogy az tisztán hagyja el a gépet. Így sok idővesztéseget és bosszúságot lehet elkerülni. A kéttúrás gépek voltak az elsők, amelyek etekintetben a bajt megszüntették. Az egyszerű megálló nyomóhengerű gyorsajtó az autotípia fejlődésével, ami síma papírost követelt meg, frontkirakás tekintetében nem tudott lépést tar- tani. A kéttúrás gépeknek azonban van egynémely nehézsége a regiszterrel, ami a megálló nyomóhen- gerű gyorsajtónál nincsen meg. Most örvendetes meglepetést okoz, hogy a frontkirakós megálló nyomóhengerű gépen is lehetséges. Egy régi kívánság teljesedett ezzel. Először az egyik gépgyár kísérlete meg, hogy maszatmentes ívkirakást érjen el, most egész sor gyár kísérletezik ilyen irányban. A Rock- stroh-Werke „Viktoria-Front”-ja, lendülő nyomóhenge- rével, fényesen oldotta meg föladatát. A lent elhelye- zett berakóasztal az ívet a Rockstroh-szívóval vezeti körforgó szalagokra, amelyek aztán az ívet a nyomó- henger alatt levő illesztékmárkákra viszik. A szívó- lyukak ott addig fogják az ívet, míg a nyomóhenger ívfogói megragadják. Ezután a szívókészülék fűvó- levegővel hat rá, miáltal az ív a nyomóhengerre nyo-

módik, hogy pótolja az alsó szalagot. Egy szalagkocsi az ívet a nyomott felével fölfelé kifogástalanul viszi a kirakóasztalra.

A Bohn & Herber cég „Pneu-Record” frontkirakású, megálló nyomóhengerű gyorsajtóját 76×107 centiméteres alakban állította ki, hogy bebizonyítsa, hogy nagyalakú gépei is kifogástalanul működnek. Miután a nyomóhenger ívfogói a nyomott ívet eleresztik, ezt más ívfogósor fogja meg és egy üreges henger fölött vezeti el, amelyben lyukak vannak. Ezekből fúvólevegőt áraszt egy körforgó szivattyú, amely az ívet gyengéden rakja rá a már alatta levőre.

A MAN (Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg) „Miraman” megálló nyomóhengerű gépét mutatta be frontkirakással. A stabilan épített gépen egyszerű a kirakószerkezet. A nyomóhenger gyorsaságával egy greiferrúd megfogja a nyomott ívet és fölfelé vezeti. Az ív másik végén fölgombolyított posztó fut, amely úgy gombolyítódik le, hogy a nyomott fele az ívnek fölül legyen és az ívet szalagkocsin a kirakóasztalra viszi.

Az Emil Kahle gépgyár „Zeus-Frontal” gyorsajtójának és a Vakamenzi gépgyár „Pionier” gépének lendülő nyomóhengerei vannak és úgy vezetik ki az ívet, hogy a frontkirakást kifogástalanul végzik. Jó regisztertartók.

Az önberakók a nyomdafőnökök öröme magas színvonalra emelkedtek. A szívórendszerű gépeké az oroszlánrész. A gépgyárak abban versenyeznek egymással, hogy gyártmányaikat minél egyszerűbbé és kényelmesebben hozzáférhetővé tegyék. Első ízben volt látható nyilvánosan a G. E. Reinhardt gépgyár „Marathon” önberakója a Planeta-Tertia offsetgépen. Annyiban új típus, hogy szívószerkezete ellenére megengedi a papírfölrakást a gép járása közben. A kirakóasztal kényelmesen van a padlótól 80 cm-nyire elhelyezve. A kisímitott íveket erős, széles szalagok vezetik egy dob körül a kirakóasztalra, hasonlóan a Spiess-símitóhoz, csak megfordított sorrendben. A felső ívet alsó végén szívja föl és a szívórúd csak fölemeli, hogy a fúvórúd az ívet aztán leemelhesse. Greiferszerű kampók megfogják a lebegő ívet és vezetik rövidke úton előre. A fúvólevegő kifogástalanul támogatja, hogy az ív elülső vége a transzportgörgők alá kerüljön. Ezek aztán az ívet az illesztékekhez viszik. Mindez sokkal egyszerűbb, mintsem szavakban kifejezni lehessen. Sok figyelemben részesült a Kleim & Ungerer cég „Universal”-ja is, amellyel sok gép föl van szerelve. Heinrich Rohrback „Simplex” önberakójával, Georg Spiess „Rotary” simítókészülékével és Spiess-szívójával volt képviselve. A Spiess-szívó teljesítőképességét mutatta egy szívócsővel, amely fölváltva többféle kisalakú papírfajtát berakott. A jó automatikus berakók csoportjába tartozik a Koenig-féle simító és szívó is lelkiismeretes munkája révén. Majd minden megálló nyomóhengerű gyorsajtón észlelhető volt a nyomóhenger emelésére és süllyesztésére szolgáló készülék. Határozottan azoké a gyárt-

AZ ÉLET CSODÁI H.C.WELLS NAGY BIOLÓGIÁJA

Berény Róbert: Könyvplakát

mányoké az előny, amelyeknek mind a két oldalán megvan ez a szerkezet. A nyomóhenger emelése és süllyesztése nem lebecsülendő érték, amellyel a két-túrás gépek elejétől fogva bírnak. Hogy ezáltal mit nyertek a megálló nyomóhengerű gépek, fölösleges magyarázni.

Több gépen ezenkívül még az elülső illesztékeket illetően látható előnyös elrendezés. Végre más gyárak is rászánták magukat arra, hogy ezeknek a márkáknak mikrométercsavarokat adjanak, amelyeket a Rockstroh-művek már évtizedek óta alkalmaznak. amilyen lényegteleneknek látszanak is, a nyomó részére értékesek, mert lényegesen hozzájárulnak a regiszternyomatványok gyors végzéséhez. Egy másik jelenség a gépek megindításának és megállításának gombnyomással való elvégzése villanyos meghajtásnál. Fogantyúkapcsolás helyett ez látható egyik-másik gépen. Rotációsgépeken ez a gombkapcsolás nem új, ott jól bevált, úgyhogy kezdik a gyorsajtókon is alkalmazni. Hogy ennek mi az előnye, könnyen megállapítható abból, hogy némely gépnél a fogantyús kapcsolás balfelé förténik a be- és jobbfelé a kikapcsolásnál, másoknál meg fordítva, tehát nem egységesen, míg a gombnyomásos kapcsolás egységet teremt ezen a téren az összevisszaság helyett.

A kirakóasztal és a nyomóalap megvilágítása sok kívánnivalót hagy maga után. A nyomónak a legprimitívebb világítással kell megelégednie. Pedig a mi

PHOTO: PINTÉR

VICTORIA

B A T T E R I E S

szakmánknál a világítás a fő. A kirakóasztal és a fundamentum részére neoncsöves világítást láttunk, amely szélesen ontja a világosságot. Ez a legjobb világítási mód. A könyvnyomtatónak alkalma volt a vásáron a rokon nyomtatási eljárásokba bepillantani, mert a kiállított offset- és mélynyomógépek ismert cégek gyártmányai. Itt minden irányban megfigyeléseket tehetett a látogató, mert majd minden gépen dolgoztak.

A stereotípa és galvanoplasztika részére való készülékek és gépek egészítik ki a grafikai gépparkot. Ha-

talmas matricaprések állanak a lemezmegmunkáló gépek mellett: körfűrészek, frézelő- és gyalugépek stb. Olvasztókazánok, ólom- és öntőapparátusok, sík- és körforgólemezek részére többféle kivitelben. Hengeranyagnak való olvasztókazánok és tégelyek. Teljes hengeröntési berendezések stb.

Rohamos tempóban dolgoznak a számos gyártmányú hajtogatógépek. Mesés gyorsaság állapítható itt meg, amely azonban csak a mechanikai ívvezetéssel vált lehetségessé. Játszva hajtogatnak a gépek háromszoros és négyszeres törést. Némely gép néhány kéz-

mozdulattal göngyölőhajtogatást is tud végezni. Milli-méterskálák segítségével a legrövidebb idő alatt kényelmesen változtatható a formátum. Mellettük fűzőgépek, drót- és fonálfűzésre, könyv- és blokkfüzetek részére. A gépek friss zöld festése üdítően hat a szemre. Vágógépek minden méretben kényelmes milli-méterbeállítással és jó préseléssel, ferde és függőleges vágással. Hármavágók váltakoznak a különféle perforálógépekkel.

A festégyárak kiállítási helyein nem zakatolnak gépek. Itt csak szemnek valót állítottak ki, kész termékeket. Gyönyörű színpompa mindenütt. Különböző alakú üvegekben a legtarkább száraz festékek pompáznak époly ragyogással, mint a kiváló magas-, mély- és síknyomású nyomtatványok. **A. Kupfer**

A mélynyomófesték

A „Magyar Grafika” korábbi közleményeiben, a mélynyomógépekről megjelent ismertető tanulmányokban foglaltakból önként is következtethető, hogy a mélynyomófestékek egész más összetételűek, mint a könyvnyomdai vagy offsetfestékek.

Ez utóbbiaknál kötőanyagul majdnem kivétel nélkül különböző erösségű tiszta lenolajt használnak, ami a festékeknek bizonyos szívósságot kölcsönöz. Ezzel szemben a mélynyomófestéktől meg kell követelnünk, hogy ne csak megfelelően folyékony legyen, hogy egyrészt a rézhenger maratott felületének legfinomabb mélységeibe is könnyen behatoljon, majd onnan a papír által ismét felvehető legyen, hanem másrészt szükséges az is, hogy nagyon simulékony anyagú összetételben készüljön, hogy a simítókések automatikus mozgása a benne elmerülő rézhengerekről könnyen leválaszthatassa. Ezenfelül a mélynyomófestéknek könnyen száradónak és kiadósnak kell lennie, vagyis a nyomógépbe kerülő festéknek a lehető legnagyobb mennyiségű festékanyagot kell tartalmaznia. A felhasználásra kerülő festékanyag-nál viszont elengedhetetlen az, hogy teljesen finoman szétdörzsölt és porlasztott anyag legyen, mert a legkisebb szemcse, mely a festékanyagban marad, karcolásokat és csíkokat okozhat a nyomóhengeren és így a képen is. Az összes földfestékek, mint okker, terra die sienna, umbra (mangántartalmú vasérc) veronai föld stb. felhasználása eleve ki van zárva, mert a legtökéletesebb őrle- és porlasztókészülékkel sem lehet ezekből olyan finom anyagot előállítani, hogy a rézhenger meg ne sérüljön és a kép ne szenvedjen. De a nedves vegyi úton nyert ásványfestékek, mint pl.: zink-, kobalt-, cinóber-, ólomfestékek sem használhatók mindig éppen a fentemlített okokból, sőt az organikus festőanyagok, mint például kék- és vörösfá, kochenille sem különbek. A kéntartalmú festőanyagok sem jöhetnek a mélynyomósnál tekintetbe,

Végh Gusztáv: Plakátterv

mert a kén a rézzel azonnal fekete rézkénegvegyületet képez, mely a nyomást mihamar teljesen lehetetlenné teszi. Legjobban megfelelnek a kátrányfestékanyagokból nyert festéklakkok. Festéklakk alatt olyan festékanyag értendő, melyet egy kátrányfestéknek legtöbbszörre színtelen anorganikus vagy ásványi anyaggal az úgynevezett substratumra való leköttése útján nyerünk. Ez az anyag legtöbbszörre alumíniumhidroszilikát. Egyébként a normálkék festőanyaga az ismert milorikék. A normálvöröse egy vörös kátrányfestéklakk, a normálsárgáé pedig valódi sárgalakk. Barna festék nyerhető, ha zsírolható anilinfestékanyagot, mint typophor-barnát vagy typophor-vöröset, a szükséges árnyalat szerint korommal vagy hígítóval keverünk. A fekete mélynyomófestékhez is legalkalmasabb festékanyag a korom. De itt is gondosan ügyelni kell a kellő finomságra. Mint látjuk, a mélynyomófestékek festőanyagai olyanok, melyek akár könyvnyomdai, akár litográfiai festékek készítésénél felhasználhatók lennének, amikor kötőanyagul lenolajat vagy lenolajkencét használhatunk. Nem lehetséges azonban ez a mélynyomó-

festégyártásnál, ahol a kötőanyag tekintetében egész új irányokban kellett haladni. Hosszas kísérletezések után legalkalmasabbnak bizonyultak a kőszénkátrány desztillációjában nyert egyes szénhidrogének, nevezetesen: a benzol, toluol, xylol és a nehéz benzin a mélynyomóolajfestékek, a víz pedig a vízzoldatú mélynyomófestékek készítésére.

Eleinte a vízzoldatú mélynyomófestékek voltak elterjedve, melyek előnye a nyomda szempontjából abban rejlik, hogy míg ezzel 10.000 nyomást lehet óránként elérni, addig a mélynyomó-olajfestékekkel nem igen lehet óránként 7000 nyomás fölé jutni. Azonkívül az említett szénhidrogének alkalmazása megdrágítja a festéket, bár a mélynyomó-vízfestékekből valamivel több kell. (Míg a mélynyomó-olajfestékekből 3 kg szükséges 1000 nyomáshoz, addig a mélynyomó-vízfestékekből kb. 4.5 kg kell ugyanehhez a példányszámhoz.) Nagy hátránya még a mélynyomó-vízfestéknek a vízben való könnyű oldódása, ami az uccán, esőben és hóban is árusított képes folyóiratok és színes újságmellékletek nyomására alkalmatlanná teszi.

A rendelők szorítására tehát, kik kivétel nélkül olajfestéket követeltek, a nyomdák mindinkább a mélynyomó-olajfestékek bevezetésére és használatára kényszerültek. A toluol, xylol, benzol stb. anyagokkal előállított mélynyomó-olajfestékek nyomástechnikai

szempontból megfelelőek ugyan, alkalmazásuk azonban két jelentős hátránnyal jár. Ugyanis már egész alacsony hőmérséklet mellett gyorsan elillanva, párájuk egyrészt kellemetlen szagú, az egészségre gyakran ártalmas hatású, másrészt tűz- sőt megfelelő arányú levegő-keveredés esetén, robbanás-veszélyes is. Megjegyzendő, hogy a kellemetlen szag magán a nyomtatványon az elpárolgás, vagyis a festék megszáradása után nem érezhető. Ezt csak a mélynyomógép helyiségében érezni és csak a gépet kiszolgáló személyzetre vagy a teremben huzamosabban tartózkodókra lehet kisebb-nagyobb mértékben káros.

Miután a mélynyomó-olajfestékek gyors száradása érdekében a gyorsan illanó oldóanyagok alkalmazása elkerülhetetlenül szükséges, egyrészt a gépépítő technika feladata olyan készülékek szerkesztése, melyek a kellemetlen hatású és tűzveszélyes párákat felgyülemlésük és elterjedésük előtt a mélynyomógép környékéről eltávolítják, másrészt a vegyészet feladata a használt anyagok káros hatását és veszélyes tulajdonságát csökkenteni és oly anyagok után kutatni, melyek az említett hátrányos tulajdonságokból semmit, vagy csak igen keveset tartalmaznak. Ezen a téren úgy a gépgyárakban, mint a festégyárakban szorgalmas és beható kísérletek folynak és már eddig is sikerült igen lényeges eredményeket elérni.

Ruhig László

Az **INTERTYPE**

szedőgépek világsikerei eldöntik a kérdést, melyik a jobb szedőgép. Újabban a nagy és kis üzemek egész sora tért át az

INTERTYPE-SZEDŐGÉPEK

használatára. Tekintse meg üzemben az

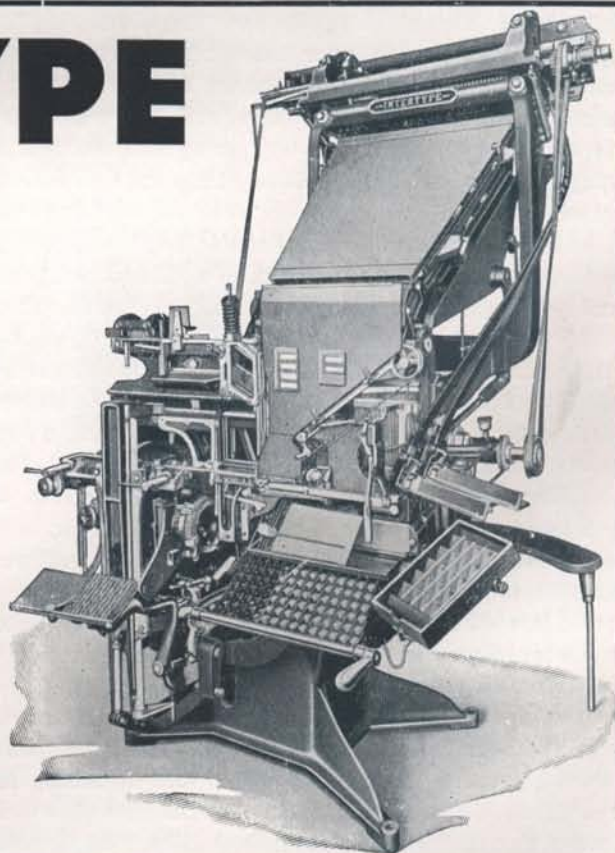
INTERTYPE-SZEDŐGÉPET

és Ön is el fogja ismerni, hogy az

INTERTYPE A JOBB SZEDŐGÉP

Vezérképviselet Magyarország, Ausztria és a Balkán részére:

GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT
BUDAPEST, ÜGYNÖK UCCA 21

A Linotype szedőgép zavarai és azok elhárítása

A sorkitolás körül is elég gyakoriak a zavarok. Ezekről és a kiöntött sorok megvágásánál előforduló zavarokról lesz az alábbiakban szó.

Kellemetlen zavar az, ha a sorok túlmesszire tolódnak ki. Ennek azután az a következménye, hogy a legtöbb sor utolsó betűje megsérül, úgyhogy néha hasáb szedések válhatnak használhatatlanná. A kitolólapnak legfőképpen 1 mm-nyire szabad a sorhajó hátsó falától előrejönni. Minél mélyebbre van állítva a sorkitoló retesze (Ausstossknagge), annál messzebbre tolódik ki a sor. Ha tehát a sorok a hajó elülső falához ütközve megsérülnek, meg kell róla győződni, nem lazult-e meg vagy nem állítódott-e el a retesz szabályozó-csavarja. Ha igen, kissé be kell csavarni, hogy a kitolóretesz magasabban álljon. Ezáltal a kitolólap nem nyúlik ki túlmesszire és nem sérti meg a sorok végét. Ezt a zavart az is előidézi, ha a kitolószán buffer-rúgója eltört. Ilyen esetben a kitolószán legpontosabb állítása is hiábavaló, mert a kitolóemelő (Ausstosshobel) súlyánál fogva a szán mindig legelülső állásába esik előre, úgyhogy a kitolólemez a sorokat a hajó elülső falának löki és azon megsérti a sorok végét. Ezt a törött rúgót azonnal ki kell cserélni.

A kitolólapokról még csak annyit, hogy azok mindenkor egyezzenek a formátummal, a kitolószán jól fogja azokat és hogy elülső élük párhuzamosan álljon az öntőforma nyílásával. Lazán álló, mozgó kitolólemezeket, amelyeknek lyukai kikoptak, a legjobb eldobni, mert csak kitolási nehézségeket okoznak. Amennyiben a tartószegek lekoptak, vagy azok rúgói eltörték, meg kell újítani azokat.

Az öntőkerékszánkó elülső kijáratán egy fékblokk van, amelynek az a hivatása, hogy megakadályozza a kitolólap jobbfelé való kitérését, mert ennek pontosan az öntőforma nyílásába kell illenie. Erre a célra szolgál a blokkon lévő nyomóléc, amely a kitolólapot mindig balfelé nyomja. Ezt időnként meg kell zsírozni, hogy a kitolólapok be ne rágódhassanak.

Miután az öntött sort a talpkés a szükséges magasságra vágta, a kitolólemez kitolja az öntőformából, miközben a két oldalkés között vezeti el. Ennek az a célja, hogy a sorokat a széleiben levő ólomforgácstól megtisztítsa és a bordás sorokat a szükséges betűfokra hozza. Az összes késblokkoknak közös tulajdonsága, hogy a balkés szilárdan áll, amely csak tartócsavarainak megengedése után szabályozható, míg a jobboldali kés minden további nélkül a kívánt betűfokra állítható.

Minden olyan zavar, amely rézsútosan álló késekből, a gyengén vagy túlságosan erős megvágásból, tehát helytelen késszabályozásból ered, az olyan nyilvánvaló, hogy bárki elháríthatja ezeket a bajokat. Itt csak a bonyolultabb zavarokat ismertetjük.

Ritkán előforduló zavar, hogy a sor nekiütődik a rúgó-

lapnak, ennek csak egyetlen oka van, még pedig az, hogy a rúgólap alsó vezetőszege (Führungsstück) letört. Megtörténik, hogy az alsó vezetőszeg valamely erőszakos behatástól eltörik, vagy mert a szeg nyílása ólomforgáccsal van tele és akadályozza a szeg mozdulatait, amiért az ugyancsak letörik. Ennek következménye, hogy a rúgólemez alul elveszti tartását, kiugrik késnyílásából és így a kilökött sor pályájába kerül. Ez természetesen további elgörbülésekkel és sérülésekkel jár. Ez a zavar azért kellemetlen, mert vezetőstift nélküli rúgólemez hasznavehetetlen és tartalék belőle alig van kéznél. A javítás is nehézkes és hosszadalmas. Ezért mindig helyes, ha tartalékban van egy-egy rúgólemez a szedőgépteremben.

További zavar, ha a sor utolsó betűje megsérül. Ez gyakori baj. Könnyebb formája e bajnak abban nyilvánul meg, hogy az utolsó betű ugyan kissé sérül csak meg, de a sor jobb keskeny oldala elnyomódik, miáltal a szedés jobboldalt erősebb. Ennek a bajnak anynyi oka lehet, hogy a tulajdonképpen mibenléte nem is ellenőrizhető. Okai lehetnek: lógó, tehát nem derékszögben álló kitolólemezek, a szabályozócsavar elferdülése, úgyhogy az a sor pályájába ér bele s a sor alsó részét megsérti. Továbbá a rúgólemez, amely elgör-

LEVÉLBORÍTÉKOK
ABLAKOS BORÍTÉKOK,
MAPPÁK ÉS
DÍSZLEVÉLPAPÍROK

**VASADI ÉS
VÉRTESI**

CÉGTULAJDONOS:
VÉRTESI ALADÁR
**LEVÉLBORÍTÉK ÉS
PAPÍRNEMÜGYÁR**

BUDAPEST VI. KER.,
VÖRÖSMARTY U. 50
TELEFÓNSZÁMOK:
AUT.221-14, AUT.130-86

bült bélésrongya (Lappen) miatt kissé messzebb balra áll, vagy ütődés és érdesség miatt fékezően hat a sor alsó részére, úgyhogy az fönt előreesik és így alsó szélével a vezetődarab alsó részéhez ütődik. A kések, ha alul kissé szűken állnak, szintén hozzájárulhatnak a sor megsérüléséhez, vagy ha a sor teste jobbfelől erősebb, mint balfelől és emiatt az alsó késrészek jobban igénybe vannak véve. Általában ha a sor alsó részét valamely okból visszatartja, mi miatt a sor felső része előreesik. A baj megszüntetésének legbiztosabb módja: az egész késblokk megtisztítása, a rézsútos szabályozócsavar megigazítása, az öntőforma és késállitás megvizsgálása, a rúgólap simítása és ellenőrzése és a késeknek olajkővel való simítása. A sorok fölfelé ferdülnek el kitolás közben, úgyhogy a sor bennakad a készekrényben és a kitolólemez üresen megy el alatta. Ennek a zavarnak többek közt az az oka, hogy a kitolólemez keskeny. Minél keskenyebb a formátum, annál pontosabbnak kell lennie a kitolólemeznek, mert a sor önsúlya hozzájárul ahhoz, hogy a készekrényen át való útján egyenesen állva jusson a sorhajóra. Ha például egy nyolccicerós petit sort hatcicerós kitolólemezzel löknek ki, az felső felén éri a sort, amelyet így a rúgólemez nyomásánál fogva fékez, a sor alsó része fölemelkedik és a kitolólemez alul üresen megy át.

A késtisztító körül is fordulnak elő zavarok. Ennek az első elevátorral föl- és lefelé mozgó, zászlóalakú rézlapocskának az a célja, hogy a késeket az ólomrészecskéktől megtisztítsa. Itt megtörténik, hogy a késtisztítórúd fölfelé való fele útjában megáll. Ennek a zavarnak kellemetlen következményei szoktak lenni. A kitolt sor nemcsak a megakadt zászlócskát nyomhatja össze, hanem a késeket is kicsorbíthatja. Okai: a zászlócskát vezető rúd meglazult vagy meggörbült. Mialatt a többi fontos rész biztosítószeggekkel van megerősítve, ez a vezetőrúd védtelen és valamely erős ütéstől vagy lökéstől könnyen kilendül a helyéből. Ezáltal beszorulhat a rúd és fölfelé való útját akadályozza. Egy ellenkező irányban való ütéssel kiszabadítható a rúd szorult helyzetéből. A tartócsavarokat ezután erősen meg kell húzni.

Másik oka a zavarnak, ha a késtisztítórúd el van görbülve. Ekkor vagy alsó vezetésénél dörzsölsődik, szorul, vagy az öntőkatlan jobb lábánál, aszerint, hogy előre, hátra vagy oldalt görbült el. A rúd csak hátrafelé való gyenge hajlásúnak kell lennie és a zászló is csak símán feküdjön rá a késekre.

A késtisztító zavarai közé tartozik az is, hogy nem veszi le jól az ólomforgácsot és a kiemelt hasábok

tele vannak vele. Ezeket a fémrészecskéket előbb kéfével kell eltávolítani a szedéstről, hogy az használhatóvá váljék. Ennek a zavarnak az az oka, hogy a késtisztító zászló nem fekszik jól rá a késre, vagy pedig a zászló van eltörve. A rúd alján levő spirális rúgó a zászlót mindenkor a késnek nyomja neki. Megtörténik azonban, hogy jól működő rúgók ellenére is a zászló a késnek csak egyik részét tisztítja meg, még pedig akkor, ha a zászlórúdnak felül egy kis előre-hajló görbülete van, amely azután fölfelé menet a zászlót eltéríti a késektől. A rúd megigazítása után a rudat kézzel többször fel és le kell nyomni, hogy meggyőződjünk róla, hogy a zászló teljes magasságában ráfekszik-e a késre. Hibás zászlót újjal kell kicserélni. A sorhajó zavarainak egyike, hogy a rája tolódó sorok vége megsérül. Ennek az az oka, hogy a hajó jobbfelén levő lapos rúgó meggörbült. Ennek a rúgónak az a célja, hogy a kilökött sorokat egymásután úgy segítse a hajóra, hogy azok ne sérüljenek meg a hajó éles szélén. Ha a rúgó nem eléggé ruganyos vagy ha eláll a hajótól, a sorok nekiesnek a hajónak és végei megsérülnek, ami különösen akkor fordul elő, ha a sorkitoló nagyon előre van beállítva, vagy a bufferrúgó eltört. Arra kell ügyelni, hogy a rúgó a hajóra laposan feküdjön rá, hogy az a sort a hajóra való rátoláskor fékezze. Hogy a meggörbült rúgót ki lehessen egyenesíteni, azt előbb le kell csavarni.

Már nem egy gépszédőt ért az a bosszantó zavar, hogy a hajó a sorokkal együtt a földre esik. Ez akkor fordul elő, amikor a sorhajó csavarjai, amelyek a hajót tartják, kopottak. Ilyenkor a legcsekélyebb nyomásra, a hajó jobboldalának véletlen érintésére, fölemelkedik kissé a hajó baloldala, miáltal tartását elveszti és a hajó leesik. Különösen akkor esik le könnyen a hajó, ha a kopott csavarok mellett a soremelő a túlmessze kitolt sorokat a hajó külső szélének löki neki, ezáltal a hajó belső széle fölemelkedik és a hajó a szedéssel együtt a földre zuhan. Ez a zavar a hajót tartó csavarok kicserélésével hárítható el.

A soremelő (Zeilenhebel), amelynek az a feladata, hogy a kitolt sorokat a hajón balfelé tolja, helyet csináljon az utána következőknek, néha nem megy eléggé jobbfelé vissza. Ennek az az oka, hogy a kizárórúd nem megy eléggé mélyen lefelé, vagy helyesebben a jobb kizáróemelő bütyöktárcsája nagyon kopott. A kizáróemelőt tudvalevően röviddel a sor kitolása előtt a bütyöktárcsa valamivel a normális állása alá nyomja le. Ha a bütyöktárcsa pl. egy mm-rel lekopott, a kizárórúd 3—4 mm-rel kevesebbet megy le, úgyhogy a működtetési görgő (Bewegungsbolzen) elégtelenül tolódik félre. Minthogy a zavar alapoka: a bütyöktárcsa kopása, nehezen szüntethető meg, régiebb modelleknél úgy segítünk a bajon, hogy a soremelő csapját egy kissé balfelé hajlítjuk. Új modelleknél a görgő kerek kivágásában levő szabályozó-csavarral egyenlíthető ki a tárcsa kopottsága, amennyiben a csavart kissé kifelé csavarják. Az emelő görgője és a bőrcsap mindig jól olajozandó. **H. S.**

KÉRESEK MEGVÉTELRE
13-AS ALAKÚ LAPHOZ
 NYOLC-, ESETLEG TIZENKÉT-
 OLDALOS JÓKARBAN LÉVŐ

ROTÁCIÓS GÉPET

AJÁN LATOK „N. N. 5174” JELIGÉRE
BLOCKNER J. HIRDETŐJÉBE, BUDA-
 PEST (IV. VÁROSHÁZ U. 10) KÉREK

Öt esztendő

Beszámoló a Magyarországi Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete 1925—1929. évi működéséről. Irta Markovits Kálmán egyesületi igazgató. Az egyesület kiadása. Átolvasva ezt a kvartalakú tartalmú jelentést, első benyomásként az írás gondossága és stílusbeli szépsége maradt meg bennük. De értékes maga a jelentés mondanivalója is, mert nyomdászati szempontból is súlyos idők történetét rögzíti meg — ha csak öt évről is — tárgyilagos kritikai érzéssel és figyelmet ébresztő elevénységgel. Nagyon érdekes, amit ez a jelentés a fogyasztóképeség emeléséről általában mond. Szakmai szempontból nézve pedig a túladóztatásról, a közüzemekről, a protekcionizmusról és a magángazdaság rovására túltengő állami intézkedésekről mondott bátor szavai tarthatnak különös érdeklődésre számot. „A közüzemi terjeszkedések és új alakulatok mögött nem egy esetben ismerhető fel vezérlő motívumként a felszerelést beszerző közegek egyéni érdekeinek istápolása” — mondja a jelentés. Ezt sínyli a nyomdaipar. De sok egyebet is. Beszédes adatokat találunk a jelentésben a nyomópapíroknak súlyos vámterhekkel való megdrágításáról is, ami nagyban hozzájárul a nyomdatermékeknek a megdrágításához és így a nyomtatványfogyasztás csökkenté-

séhez. És mindezt egyetlen magyar papírgyár termékeinek a védelmében. A fűzfői papírgyár megindulásakor ez a súlyos vámteher még a legolcsóbb papírra is fokozott mértékben terjedt ki. Világos magyarázatot kapunk tehát ezzel a jelentéssel a magyarországi nyomdaüzemek mai pangásáról és egyidejűleg a nyomdai alkalmazottak sokszázának munkanélküliségének okára nézve. A jelentés az Egyesületben rendezett előadásokról, a szakoktatásról, a tarifaügyekről, a Pressán való részvételről, 11 munkásnak a nemzetközi sajtókiállításra való utazásának lehetővé tételéről, munkáskérdésekről, a munkabérek alakulásáról, szociális kérdésekről is szól, majd hű képet ad a Főnökegyesületnek a lefolyt öt esztendőben végzett működéséről és a nyomdaipar helyzetére, alakulására való befolyásáról, már amennyiben ezt a fentvázolt gazdasági és túltengő kormányerők megengedték. Elismerő megemlékezést érdemel a jelentés végén levő, könnyen áttekinthető grafikontábla is a Pester Lloyd indexének, a munkabéreknek és a munkanélküliség alakulásáról a lefolyt öt évben. Gondosan összeállított pontos munka ez is, akárcsak maga a terjedelmes jelentés. Végül tollunk hegyére kívánczik még annak a megemlézése, hogy a jelentés belső egyensúlyozottságához harmónikusan alkalmazkodik a jelentés külső technikai kivitele is, ami a Stephaneum Nyomda és Könyvkiadó R. T. érdeme. h.

A betű

címen Róvó Aladár, a Fővárosi Nyomda R.-T. vezérigazgatója úgy belső tartalom, mint tipográfiai kivitel tekintetében elsőrangú művet teremtett. Nemcsak a belső tartalmat, hanem a külső megjelenés tervét is a szerzőnek kell tulajdonítanunk, mert ha nyomdászati szakember ír könyvet, akkor ő határozza meg annak külső alakját is. Tehát amikor elismerjük a könyv tartalmának a külsővel való teljes harmóniáját, akkor nemcsak a szerzői, hanem a könyvnyomtatói kvalitásait is kiemeljük ennek a szakkönyvnek. Mert szakkönyv a javából ez a kvartalakú mű. Még a nyomtatáspéldák sem hiányoznak belőle. A mű tipográfiai beosztását pedig bátran tekinthetjük szedőpéldáknak: a könyvszedés mintájának.

A könyv a megrendelőnek van szánva és ajánlva, amit a betű- és anyagminterésből is látunk, de nagy szolgálatot tesz a könyvnyomtatás nem minden részében jártas szakembernek is. A betű keletkezésétől kezdve a kész nyomtatványig minden munkaágazatot felölel a mű, fametszetek, művészi ábrákkal kísérvé végig minden fázist. A szakmai tanácsok sokaságából nemcsak a megrendelő, hanem a nyomdász is sok értéket meríthet. Különösen a nyomtatás, a festés és papíros megválasztása körül kapunk tanulmányos útmutatásokat.

„Az illusztrálás problémái” című fejezetben a külön-

böző képreprodukáló eljárást és a cinkográfiát ismereti röviden, de szakszerűen a szerző. Ezt követi a könyvkötőműhely munkájának a leírása két összehasonlító fametszettel illusztrálva. Az egyik egy XVI. századbeli könyvkötőműhelyt mutat be, a másik a Fővárosi Nyomda R.-T. könyvkötészetét.

Tanulságos fejezete a könyvnek a papírosról szóló. Ebben sok hasznát veheti a megrendelő, de sok könyvnyomtató is annak a táblázatos résznek, amelyben felsorolja, hogy milyen munkához milyen papíros a legalkalmasabb. Néhány papírkalkulációs példa, a papír minőségének vizsgálása fejezi be ezt az értékes részt.

Még a reklámnak a kereskedelemhez és iparhoz való viszonyáról is mond egy és más figyelemreméltót a szerző.

A könyv illusztrációi közül kiemelkedik a háromszínyomatos autotípia-nyomás, a háromszín fototípiai és a két négyzínnyomású is kifogástalan gépmesteri teljesítmény. A feketenyomású autotípiák is mintául szolgálhatnak az illusztrációs nyomtatásnak. Róvó könyvének művészi értékét Galambos Margit grafikusművész iniciáléi és fejlécei nagyban emelték. A fametszeteket Kaza György műintézete készítette. Az ízléses beléspapíros és a Fővárosi Nyomda R.-T. szabadalmazott kötése érdemel még megemlékezést.

Sok ilyen jó könyvet kívánunk még a magyar könyvnyomtatóiparnak a nyomtatványrendelők és az ipar művelői érdekében. H. S.

Kohl Ferenc jubileuma

Kohl Ferenc, a Stephaneum-nyomda érdemes igazgatója, félévszázadot túlhaladó munkálkodás után meglepően ünneplésben részesült. Noha az ünnepelt maga a félévszázados határállomás elérkezte óta többször tiltakozott ünnepeltetése ellen, ezúttal már nem térhetett ki előle, az ünnepélyt megrendezték, amely március 30-án délelőtt a Szent István-Társulat díszes termében folyt le, ünnepi ülés keretében. Az ünnepi szónokok hosszú sora méltatta Kohl Ferenc igazgató érdemeit, amelyeket a szakma és szakfejlesztés körül szerzett magának ötvennyolcesztendő nyomdászati munkálkodása alatt.

Elsőnek Zichy Aladár gróf v. b. t. t., a Szent István-Társulat elnöke üdvözölte a jubiléumot, majd Kertész Árpád kormányfőtanácsos, a Magyarországi Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületének nevében, Kellner Albert a Budapesti Sokszorosító Ipartestület, Keériszántó Andor a Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesülete nevében köszöntötték lelkes szavakban az ünnepeltet. Pintér József pápai káplán az Országos Központi Katolikus Legényegylet, Ver-

csek Géza a nyomdászemélyzet és Vekov Ádám a könyvkötőszemélyzet képviselőjében tolmácsolták jókívánságaikat.

Kohl Ferenc mélyen megatódottan mondott köszönetet az üdvözlő és szerencsét kívánó szavakért.

Este 150 terítékes társasvacsera volt a jubiléum igazgató tiszteletére, amelyet a Főnökegyesület a Sokszorosító Ipartestülettel egyetemben rendezett. A vacsorán Kertész Árpád, Erdősi Károly, Sziklay János dr. és Takács Ernő dr. mondtak felkösöntőt. Kohl Ferenc köszönő szavai után még Székely Artur, Neufeld Dezső és Walter Ernő beszéltek, majd Kertész Árpád újabb fölshólalása után vidám hangulatban ért véget a felejthetetlen jubileumi ünneplés.

A magunk részéről teljes szívvel csatlakozunk az ünnepélyen elhangzott jókívánságokhoz és örömlünknek adunk kifejezést, hogy olyan szakférfiút ért a megbecsülésnek és szeretetnek ilyen nagymérvű megnyilvánulása, aki a szakmafejlesztés terén is kivette a maga tekintélyes részét ott, ahol és amikor éppen alkalma nyílt.

A képrádió a nyomdászat szolgálatában

A huszadik század egyik legzseniálisabb találmánya, a rádió, egycsapásra meghódította a világ kultúrépét. Hatalmas iparvállalatok létesültek, tömegesen gyártották a készülékeket és néhány év leforgása alatt milliós számok szerepelnek egyes országok előfizetői statisztikájában. De a technika hatalmas lendülete nem szűnt meg. Nagytudású mérnökök dolgoztak a rádió széles perspektívájú területének kiaknázásán és a tökéletesítésen keresztül szenzációs újítással igyekeztek meglepni a világot. Ez sikerült is, aminek folyamánként megszületett a képrádió. Nem kívánok e konstrukció méltatásával hosszadalmasan foglalkozni, hiszen valamennyien többé-kevésbé tisztában vagyunk jelentőségével és sokatígérő jövőjével.

És ez az a pont, ahol a képrádió friss fantáziával, eredeti intencióval és pompás alkalmazkodással illeszkedik bele a modern nyomdászatba.

Ugyanis Amerikában — a fejlődő technika határt nem ismerő hazájában — kísérleteket folytatnak, hogy a képrádió gyakorlati alkalmazásával lehetővé tegyék, hogy egy Kaliforniában kisedett és kinyomott lapot két órával San Franciscóban történt megjelenése után már árulni lehessen a newyorki utcán. A lap egyes oldalait fotográfiában, képrádió útján juttatják New Yorkba, ahol a fölvetett képről kliséket készítenek és erről nyomják az egész lapot. Ezzel a kísérlettel azt a célt óhajtják elérni, hogy a

nagyobb városokban ilyen módon készítenék elő a helyi kiadást, amely két órával a New Yorkban nyomott lap megjelenése után minden vidéki városban kapható lenne.

Forradalmat jelentő újítást hozhat a napilapok rapid terjesztésében ez az esemény, amellyel komoly külföldi lapok is behatóan foglalkoztak. A technika előretörése kétségkívül értékes eseményeket ígér és csodálatba fogja ejteni az emberiséget. Mint ahogyan nem egészen 50 évvel ezelőtt az első szedőgépek felállítása a legnagyobb pesszimistákat is meggyőzte arról, hogy a technika terén ma már nincs lehetetlen, annak haladását feltartóztatni nem lehet és a jövő talán még ennél is nagyobb jelentőségű találmányokkal lepheti meg az emberiséget.

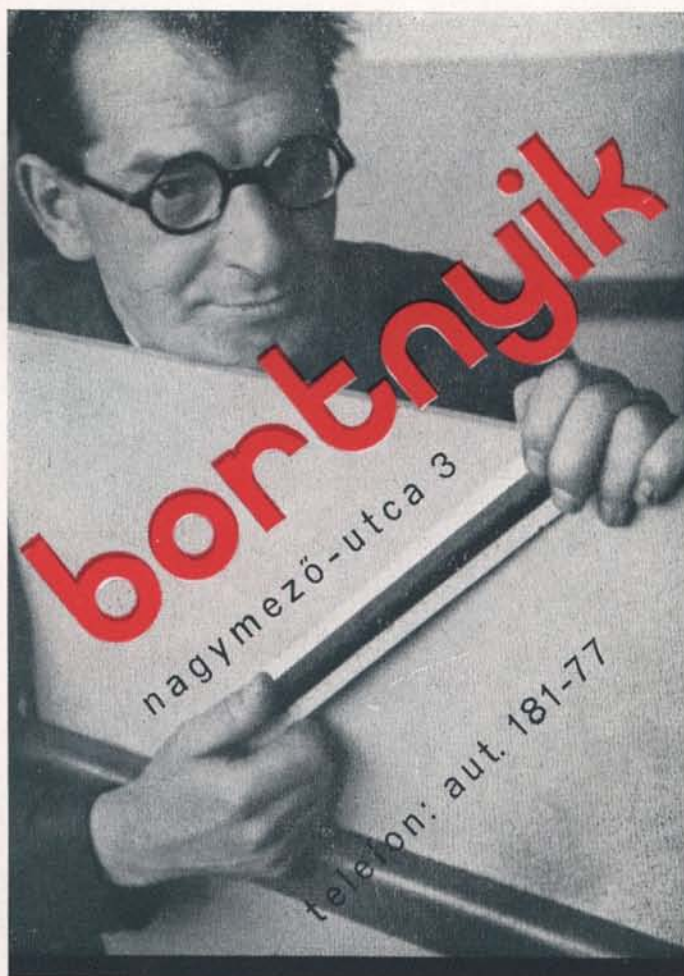
A képrádió térhódítása a napilapok terén különösen Amerikában talál kedvező talajra, ahol a nagy példányszám és bő terjedelem ezt rentabilitássá teszi, mivel a vidék városai is nagy példányszámot igényelnek. Ugyanez áll Európa nagyobb országaira is, különösen Anglia, Német- és Franciaországra; míg Magyarországon a vidék csekély szükséglete és a napilapok kis példányszáma miatt nem gondolhatunk a képrádió gyakorlati megvalósítására.

Érthető kíváncsisággal várjuk tehát a lefolyt kísérletek eredményeit és ha hihetünk a szakértők jóslatában, úgy az eredmény meglepő lesz.

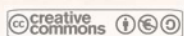
Ziegler Gyula

I. VÁROSMAJOR-UTCA 36

A kiállító könyv- és reklámművészek
cégjegyei

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

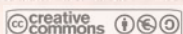
KNER
ERZSÉBET

KÖNYVKÖTÉSZE

V, ALKOTMÁNY UCCA 19
TELEFON: AUT. 248-11

A kiállító könyv- és reklámművészek cégjegyei

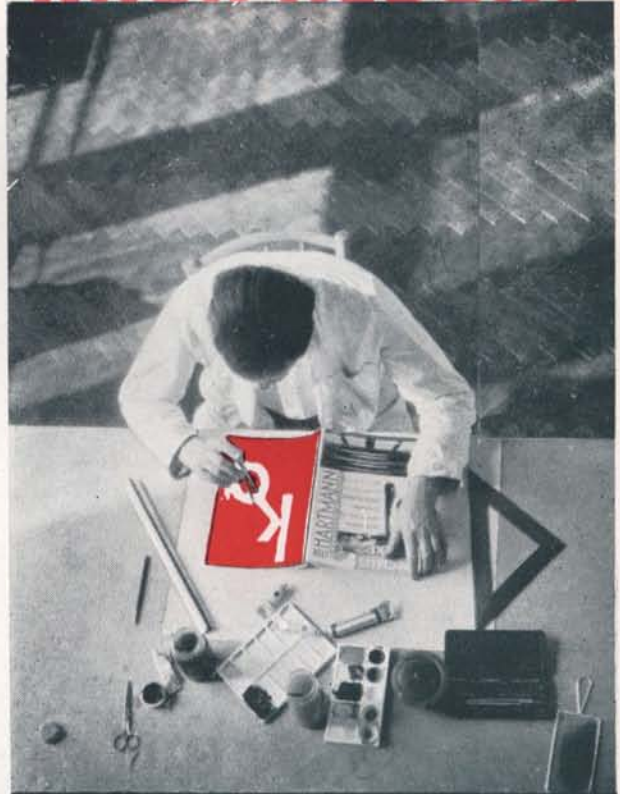
A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

MODERN REKLÁMOK

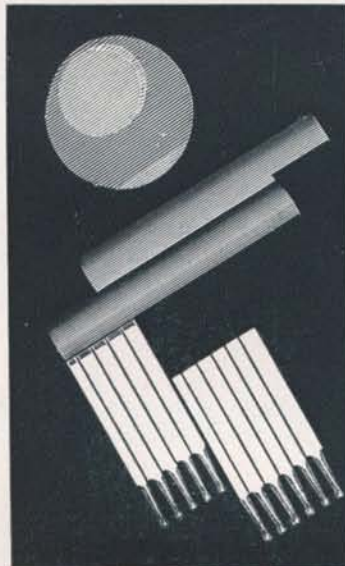
KASSÁK LAJOS
BUDAPEST, LEHEL-U. 6. V.

KNER ALBERT

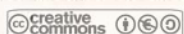
GRÓF ZICHY JENŐ-U. 10
TELEFONSZÁM: AUT. 229-31

REITER LÁSZLÓ ÉPÍTÉSZ

WEKERLE SÁNDOR U. 21

A kiállító könyv- és reklámművészek cégjegyei

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

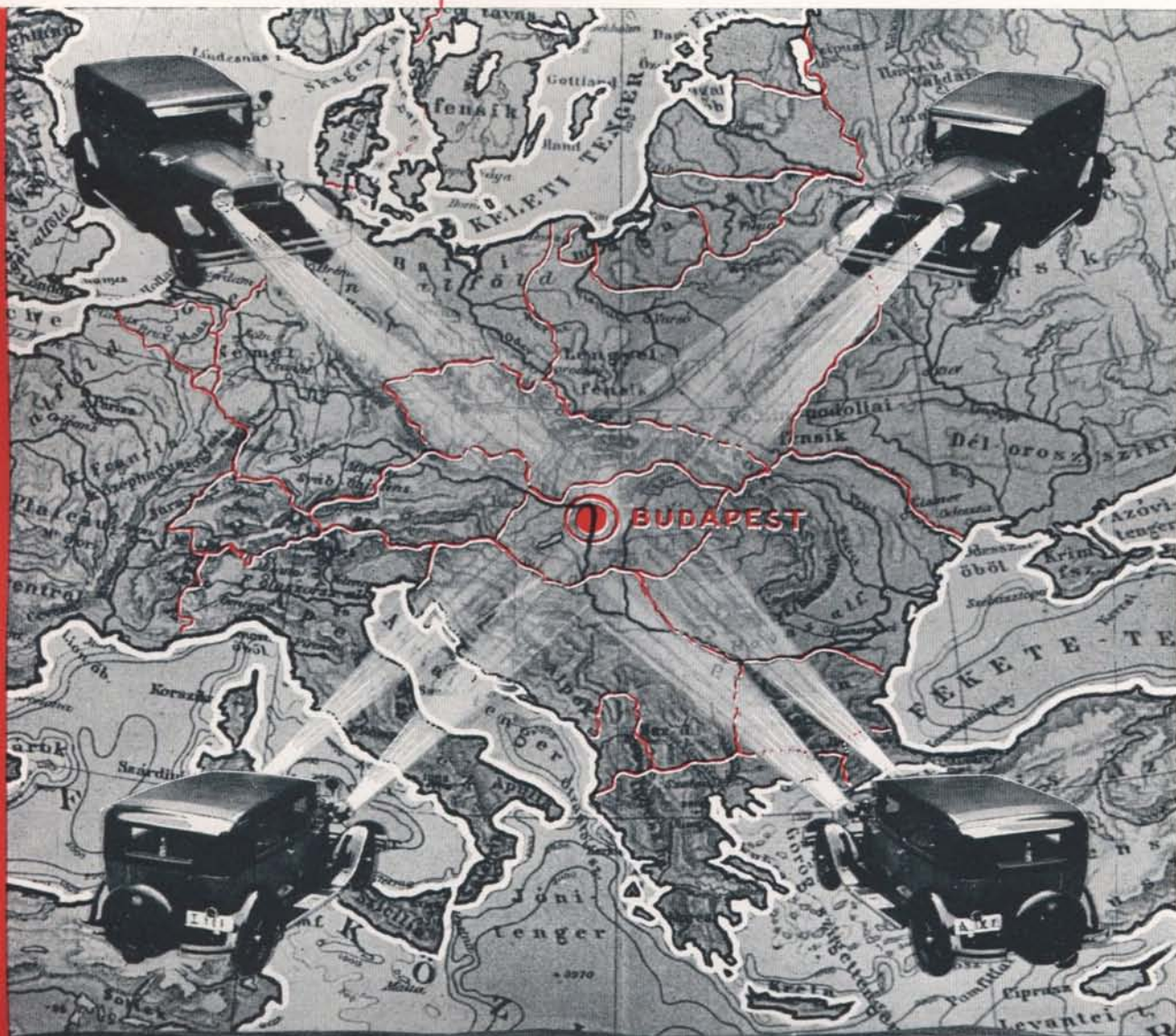
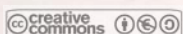

PHOTO PINTÉR

DANUBIA GARAGE

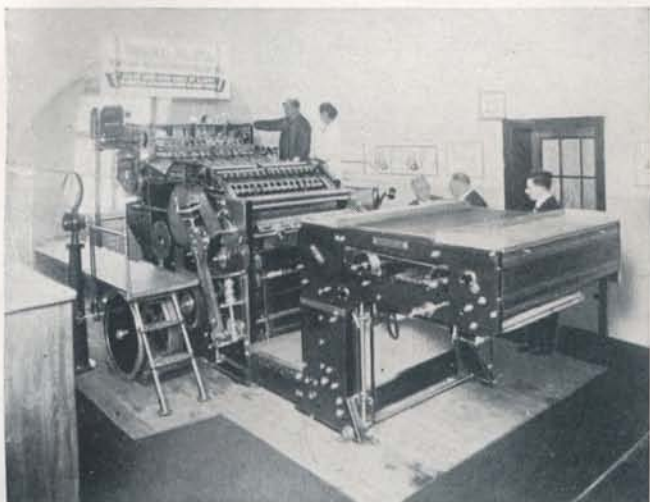
BUDAPEST, IX, RÁDAY-UTCA 24

Kner Albert fotomontázsza

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

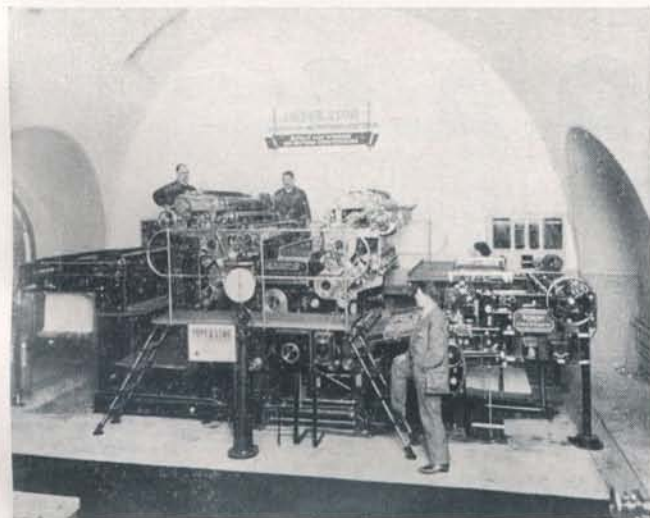
A frankenthali gyorsajtógyár a lipcsei tavaszi vásáron

Az Albert et Cie, Akt.-Ges. frankenthali gyorsajtógyárnak a lipcsei tavaszi vásáron való kiállításáról röviden más cikkek keretében is említést teszünk, mégis ehelyütt külön és valamivel részletesebben foglalkozunk a kiállítási helyével, amely jó áttekintést nyújtott a cég gyártási programjáról is.

A Bugraház földszintjén a legújabb „Európa“-modellek egyes nagyságai voltak kiállítva. Ez a megálló nyomóhengerű gyorsanjáró (Schnelläufer), amely a legutóbbi tavaszi vásár óta többszáz nyomdában üzemben van, nagy érdeklődést keltett. Megemlítendő, hogy az „Európa“-modell nehéz, teljesen zárt szerényszerű gyártási módja mindinkább tért hódít, mert a racionalizálási törekvések erős szerkezetű gépeket követelnek meg.

Ugyanott volt látható a cég ismert „Alberta“ 1930 modellje, megálló nyomóhengerű gyorsajtó, frontkirakással. Ez a keresett gép úgy technikai, mint mechanikai

tekintetben tökéletesítve, kvalitásban, olcsó ára mellett is, teljesen pótolja a kéttúrás gyorsajtót.

Hogy a kéttúrás gépek osztályában a „Front-Rapid“ is bemutatásra került, főleg külön megemlíteni. A gépet, tekintetbe véve a nagy teljesítményigényeket, a Kleim és Ungerer cég „Modell 50“ önberakójával, süllyeszthető kirakóasztallal szerelték föl. A gépet üzemben mutatták be.

Már szinte tradíció, hogy a Bugra-vásár látogatóit a frankenthali gyorsajtógyár minden évben újdonsággal lepi meg. Ezúttal kétszeres volt a meglepetés, mert úgy az offsetnyomónak, mint a mélynyomónak alkalma volt a cég megnagyobbított helyiségében a III. emeleten a legújabb konstrukciókat megtekinteni.

Az „Imperator“ kétszínnyomó offsetprés (87x122 cm papíralak) a legújabb technikai tapasztalatokon alapuló, a legmodernebb be-kirakószerkezettel felszerelt gép, amely gyorsaság, kényelmes kezelés és a munka gyors lebonyolítása tekintetében más offsetgépekkel

szemben azért van előnyben, mert az ellennyomóhenger kétszer akkora, mint a gumi- és a lemezhenget. Ezzel a praktikus kiválósággal összhangzásban van a gép ízléses külső vonalvezetése is.

Nagy érdeklődéssel szemlélték a külföld majd minden nagyobb mélynyomóüzemében működő „Original-Palatia“ ívmélynyomógép újabb konstrukcióját, amelyet a jól bevált régebbi modellek mellett gyártanak. A II. b. új modell (76x112 cm papíralak), amelynek gyorsaságát a frissen nyomott ívek száradási eljárásának tökéletesítése tette lehetővé, óránkénti 4000 nyomásig fokozható ez a gyorsaság és lánckirakóval van ellátva. Ennek a gépnek számos előnyét e rövidke cikk keretében mind föl sem sorolhatjuk.

A frankenthali gyorsajtógyár mindig tartogat valami vonzó meglepetést a Bugra-látogatók számára, akik így saját üzemük speciális szükségletei tekintetében is találnak útmutatást egyik-másik nyomtatási eljárás vagy gép gazdaságosabb kihasználására.

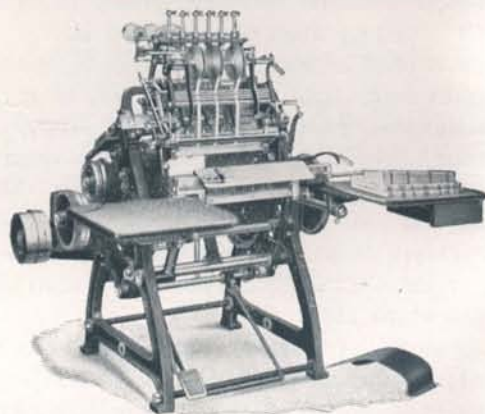
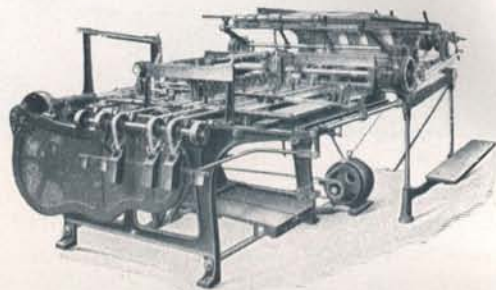
PREUSSE

NÉMETORSZÁG LEGRÉGIBB HAJTOGATÓGÉP-GYÁRA

„PREUSSE”-hajtogató és cérnafűzőgépek
évtizedek óta az egész világon beváltak

Az **ETERNA** Ipari és Kereskedelmi Rt. könyv-
kötőüzeme összes cérnavarró- és drótfűző-
gépeit, egész- és félautomatikus hajtogató-
gépeit, melyekről lapunk e számának szö-
vegrésében bővebben megemlékezünk, a
PREUSSE-gyár szállította és azok évek óta
a legteljesebb megelégedésre működnek

Nagyteljesítményű egész automatikus
TFRS hajtogatógép eredeti Spiess-féle
Rotary-önberakóval

Könyvcérnafűzőgép EHV

PREUSSE & CO. A. G.

MASCHINENFABRIK, LEIPZIG C 1 Alapítási év: 1883

Vezérképviselője Magyarországon:

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST V, CSÁKY U. 13. TELEFON: AUTOMATA 282-35

Az Eterna Rt. könyvkötészetében készült kötött és fűzött könyvek és egyéb cikkek

Egy modern könyvkötőüzemről

Az Eterna ipari és kereskedelmi rt. könyvkötőüzeme helyiséget változtatott és ezzel kultúrkülföldi viszonylatban is modern üzemmé vált. Uj helyiségei a Lónyay ucca 18. számú ház 120 méternyi hosszú és világos szuterénjét foglalják el. Ezek az egészséges, tiszta helyiségek U-alakban úgy vannak elrendezve, hogy a munkamenet gazdaságos legyen és minél kevesebb hiábavaló idővesztéssel járjon. Erre bizonyára a fejlettebb külföldön szerzett tapasztalatok vezethették a céget, ahol mind nagyobb lépésekkel haladnak a racionális munkamódok felé.

Az Eternánál ez a racionális munkarendszer nemcsak a legmodernebb gépek beállításában nyilvánul meg, hanem abban is, hogy a könyvkötői munka természete szerint úgy vannak a gépek elhelyezve, hogy a munkamenetek egymásután legyenek elvégezhetőek, anélkül, hogy a megmunkálendő anyagot ide-oda, egyik szélső helyiségből a másik oldalon levő helyiségbe kelljen cipelni. Mennyi drága időt takarít meg ezzel az üzem, amint ez az alábbi leírásból is kiténik. Az üzembe való belépésnél látjuk, hogy az első lejáraton kerülnek az üzembe az ívek, ahol az elől álló ívrázógépen kifogástalanul rázódnak egyenesre a kevésbé pontosan kirakott ívek a vágás előtt, ami kézistószolással sem olyan pontosan, sem olyan gyorsan el nem végezhető. Innen a mellette levő hajto-

gatóterembe jutnak az ívek, ahol a legmodernebb négy hajtogatógép végzi el a hajtogatást. Ezután az emellett lévő női kikészítő- és fűzőgépterem veszi át az íveket. Itt készül a ragasztás, összehordás, préselés és fűzés. Öt cérnafűzőgép és három drótfűzőgép végzi ezt a munkát.

Innen a fűzött könyvek és füzetek a vágóterembe kerülnek, ahol a könyvtesteket körülvágják és rész-

Hajtogatógépterem

Ragasztó-, összehordó- és fűzőgép-terem

ben kézzel, részben enyvezőgéppel megnyezvik. Ebben a munkateremben vágják köröllón a lemezeket és srégelik és itt van elhelyezve egy kis vágógép és a lemezolló is.

A megvágott, enyvezett könyvtestek az ezután következő teremben kerülnek kikészítésre, gömbölyítve, kapitalisozva, a táblákba, vagy borítékba beakasztva. Itt készülnek a vászon, félvászon, félbőr és bőrborítású táblák enyvező- és ledörzsölőgép segítségével.

Az emellett lévő teremben kerülnek nyomásra a kész táblák két villanyárammal hajtott automatikus nyomógépen és kéziprésen is. A nyomóanyag, úgy mint: arany, aranypótló, ezüst, alumínium, színes nyomóanyag nagyrészt hengerről nyomódik a táblákra, ami fölöslegessé teszi a nyomóanyag fölhoradását. Mondani sem kell, hogy festéknyomással is készülnek táblák.

A kész, megnyomott táblák gerinceit a kikészítőteremben gépen gömbölyítik.

Könyvkikészítő-terem

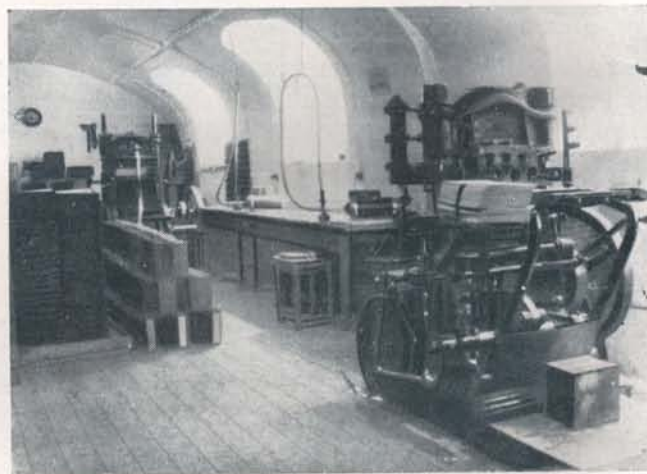
Az elkészült könyvek az expedíciós terembe kerülnek, ahol azokat válogatják, kívánság szerint csomagolják és végül expediálják.

A nagy raktárhelyiségek, amelyek a földszinti irodák mellett vannak, továbbá a munkások szociális igényeinek megfelelő helyiségek teszik az üzemet teljessé.

Nagy előnye az üzemnek, amint e nagy vonásokban történt leírásból is kitűnik, hogy a gépek abban a sorrendben vannak az üzemben elhelyezve, amint azt a munka menete a kikészítés folyamán megkívánja. Nem szükséges itt az időtanulmány, mert a racionális termelés első feltételét, hogy a munkások fölöslegesen fárasztó mozdulatokat ne tegyenek, ebben az üzemben megvalósították. Nincs itt hiábavaló időtöltés az íveknek és félig kész munkáknak hordoztatásával, mert a megmunkálandó anyag folytonosan megy kézzől kézre, elejétől végig az üzem helyiségein, amíg a munka befejezve nincs. A ren-

Táblakészítés és könyvbeakasztás

Táblanyomógépek terme

Háromoldalú és egyéb vágógépek

delkezésre álló munkaidőt így teljesen ki lehet használni, ami a termelést intenzívebbé teszi.

Az Eterna Rt. könyvkötőüzeme a fönnebb felsorolt gépeken kívül még egész sor kisebb géppel is föl van szerelve, mint: gerincbeégetők, kis enyvezőgép, tokvarrógép, könyvhátlepréselő, továbbá ott láttuk a legpraktikusabb faberendezést, rézbetűk és díszek tömegét, kéziaranyozáshoz és arany metszéshez való berendezést, perforáló- és bigelőgépet, végül excenterpréseket, amelyekkel a könyvkötészettel kapcsolatos dombornyomó-, stancoló- és fémmunkák végezhetők el.

Expedíciósterem

Ez az üzem ezen felkészültségével a könyvkötészet és papírfeldolgozó szakma mindenfajta munkáját a legjobban és racionális voltánál fogva a legelőnyösebben tudja elvégezni, a legegyszerűbbtől a legdizsesebb és legkomplikáltabb kivitelig.

A minőségi kivitelén felül fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy az üzem teljesítőképessége naponta kb. 5000 kötet kötött könyv.

Hogy olvasóink fogalmat alkothassanak maguknak az Eterna ipari és kereskedelmi Rt. könyvkötészetének modern berendezéséről, cikkünk keretében az üzemből fölvett néhány fotót mutatunk be.

PRAKMA

szállította az enyvezőgépet, könyvhát-enyvezőgépet, tábla-ledörzsölőgépet, táblahát-gömbölyítőgépet és gerincbeégetőgépet

az

CHN.MANSFELD

(LEIPZIG) szállította az automatikus aranyozó préseket, önműködő folia-bevezetővel és tábla ki- és berakóasztallal felszerelt, valamint a háromoldalt vágógépeket

ETERNA

IPARI ÉS KERESKEDELMI R.-T.

KÖNYVKÖTÉSZETÉNEK

melyek évek óta való állandó használata bebizonyította, hogy e gépek a modern könyvkötészetben nélkülözhetetlenek a könyvek tökéletes kikészítéséhez

VEZÉRKÉPVISELET: **FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET**
BUDAPEST, V. KERÜLET, CSÁKY UCCA 13. SZÁM. TELEFON: AUTOMATA 282-35

Száztizenegy év a könyvnyomtatás szolgálatában

Lipcse a könyvnyomdászat városa. Nemcsak az 1924. évi BUGRA vilákiállítás avatta azzá, hanem ez a város volt már évtizedek óta arra predesztinálva, hogy ott tétessék fel a korona e szakma tevékenységére és eredményeire.

Lipcse nemcsak a nyomdák és könyvkiadók városa. Gazdag iparvállalatokban is, melyek mindazon cikket gyártják, mik a könyv, a nyomtatvány előállításához szükségesek. Lipcse az a sziget, mely minden külső segítség nélkül is teljes egészében tovább tudná fejleszteni a nyomdászatot.

Évszázados tradíciója van itt ennek az iparnak, ezen ipar minden ágának. A betűtől a szedés kialakításán át a nyomdagépig, a nyomdafesték, minden képviselve van.

Egyik leghűbb őrzője a város és szakmánk tradícióinak egy évszázados múltú cég, mely patinás nevét a fiatalok erős előretörése mellett is teljesen azon a tiszteletet érdemlő fokon tudta megtartani, melyen mindenkor volt. A SCHELTER ÉS GIESECKE betűöntőde és nyomdagépgyár nemcsak sokodalúságával, hanem gyártmányainak kiváló, megbízható voltával véste nevét minden nyomdász tudatába.

A cég, melyet 1819-ben alapított J. G. Schelter és C. F. Giesecke, ma, az utóbbi harmadik generációjának vezetése alatt is állandó emelkedésben van. Fénykorát és hatalmas fellendülését a cég a zseniális Georg Friederich Gieseckének köszönheti, ki zseniálitással és kitűnő szakmai éleslátással kapcsolta be az eredetileg csupán betűöntődének indult vállalatba a fabetűkészítést, rézlénia- és rézbetűgyártást és a múlt század kilencvenes éveiben amerikai gépképviselőnek sikerén felbuzdulva a tégelynyomógépgyártást. Ez a gép, a „PHÖNIX” rövid idő alatt bámulatos népszerűségre tett szert s nyomáson kívül az időközben rendszeresített kivágóléniagyártás kapcsán ú. n. Faltkartongyártásra is igen jól bevált és ma is a sokkal nagyobb termelőképességű gépekkel bátran veszi fel a versenyt egyszerű kezelhetősége és sokféle igénybevehetősége folytán.

A PHÖNIX gépek sikerén felbuzdulva vezette be a cég a gyorsajtók gyártását is gépgyárába, mely gépeket WINDSBRAUT néven hozta forgalomba és igen nagy teljesítőképességű, kéttúrás gépeknek vannak elismerve.

Egy körséta a cég betűöntődejében és leipzig-plagwitzi gépgyárában betekintést enged abba az alapos, lelkiismeretes és sokoldalú munkába, mely a cégnél végbemegy.

A betűöntőde az 1874-ben épített, de azóta állandóan nagyobbított brüderstrassei törzsházban van elhelyezve és ma kb. ezer munkást foglalkoztat. A legkülönbözőbb öntőgépek sora nyújt felejthetetlen lát-

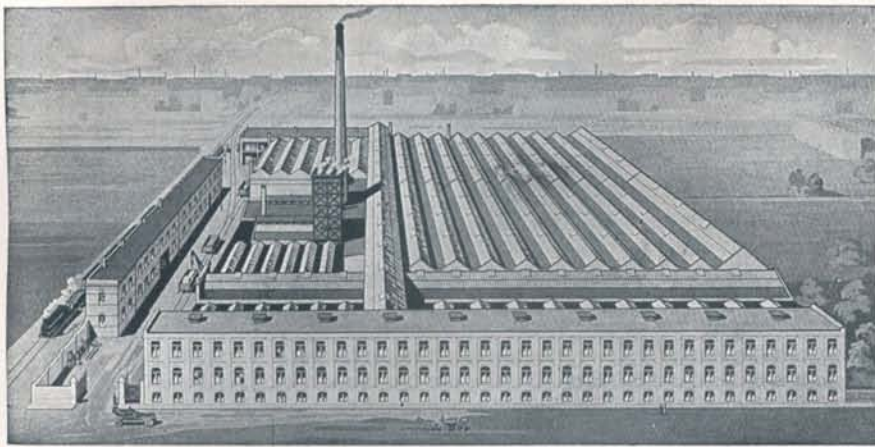

Georg Friederich Giesecke

ványt. Kéziöntőgépek, dupla-, hármás öntőgépek, befejező öntőgépek, csiszoló- és vágógépek végtelen sora áll előttünk, melyek állandóan szaporodnak legújabb modellű gépek által, melyek valamennyien a cég saját e célra berendezett konstrukciós műhelyeiből kerülnek ki.

Évről-évre különböző új és új betűtípusok hagyják el a gyárat, melyeket kiváló betűtervező művészek: Max Salzmann, Ernst Schneider, Georg Belwe, Walter Tiemann stb. terveznek a cég részére. Ezeket a betűket a művészek igen pontos rajzai alapján a munka első fázisát elvégző vésnöki osztályon acélba vésik. Ezt az eredeti vésetet préselik bronzba, rézbe vagy acélba, amiáltal az első matrica áll elő. Más módját is alkalmazták azonban az első véset elkészítésének. Hatnyolcszoros nagyításban elkészítik a betű modelljét és a vésőgéppel, mely egy pantográfáttétellel dolgozik, vésik ki a betűt. Használatos még a rézbe való vésés és utólagos galvanizálás is.

Bármely eljárással készül is az eredeti betűmodell, bármily gonddal is a matrica préselése, hosszú az út, sok a próba, melyet ki kell még állania addig, míg az öntőgépbe kerülhet mint modell. A matrica betűmélysége külön e célra a cég műhelyeiben konstruált készülékkel ellenőriztetik, ugyanígy az oldalak párhuzamos volta, és csak a kiállott próba után következik a jusztirozás. Ezután kerül a matrica a próbaöntő-

A gyár látképe

höz, onnan az új betű a házinyomdába, hol egy betűtípus a legkülönbözőbb összeállításokban kerül ki nyomásra és csak egy újabb szakértői szemle jóváhagyó szava után vándorol a matricaraktárba, hogy onnan elkezdje vándorlását az öntőgépekhez.

A betűöntés. Ez a cég egyik legnagyobb tudománya, habár tulajdonképpen itt is Kolumbusz tojásáról van szó. A matricák oly módon vannak megkonstruálva, hogy behelyezésük az öntőgépbe és azok munkája teljesen független a betűöntő képességeitől vagy egyéni diszpozíciójától. Ezáltal elérhető az, hogy mindenkor a betűmintának száz százalékgig megfelelő betű hagyja el a gépet. Nagy szó ez, ha elgondoljuk, hogy évenként több mint 10.000 új matrica készül a legkülönbözőbb írásfajtákból, melyek közel 70 tonna matricaanyagot magábfoglaló raktárban nyerne — a nagy anyag dacára igen áttekinthetően — elhelyezést.

Az öntés megtekintése előtt nézzük meg az olvasztótégelyeket, melyekben a betű anyaga készül. Más és más a keveréke a különböző célokat szolgáló betűk anyagának. A könyvekhez használatos kenyérbetűknél az ólomhoz cinket, antimont és rezet kevernek, díszes betűk, körzetek és kisebb strapának kitett betűk csak cinkkel kevert ólomból készülnek. A cink szerepe igen lényeges, miután egyrészt folyékonyabbá teszi az ólmot, miáltal az öntésnél elősegíti a tiszta betű születését, másrészt a gyakorlatban megóvja a betűt az oxidálástól. Az olvasztás maga grafittegelyekben történik és különösen felkelti figyelmünket egy 4000 kg befogadóképességű kazán, melyben a könyvekhez használatos betűk anyagát olvasztják.

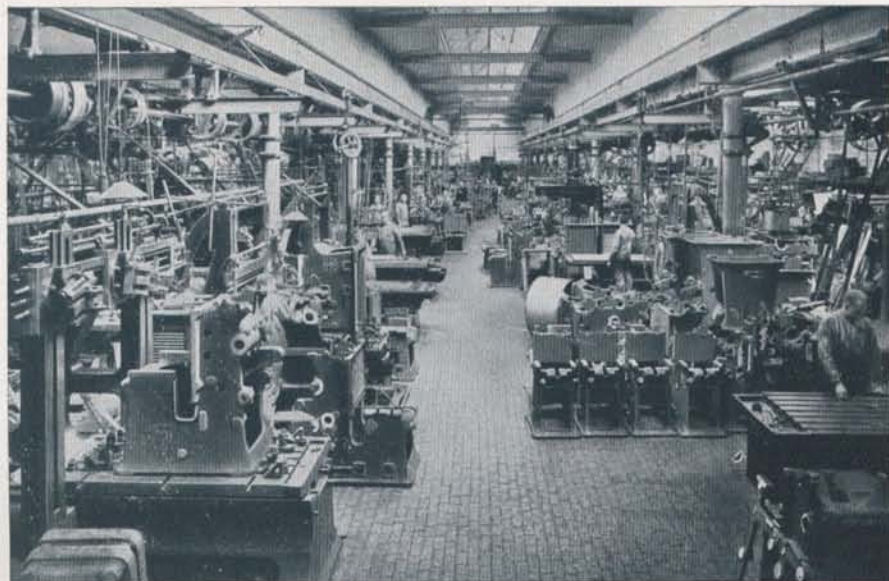
Egy évszázados cég nem dobhatja sutba régebbi gépeit sem, habár

igen furcsán hat ma már a tökéletes automatikus gépek mellett a kézi öntőgép. Az öntőgépek fejlődését, azok állandó tökéletesedését, természetük fokozását és racionalizálását igen pontosan lehetne itt demonstrálni, bár nem tagadható, hogy a régi gépek csak a termelés kevésbé gazdaságos voltával maradnak vissza a mai gépek mögött. A betű kidolgozása, annak precizitása semmivel sem kisebb ezeknél a gépeknél, mint a maiaknál. Természetesen külön öntik a betűket, míg egy másik gép végzi el a már hideg betűn a további kikészítést, mit a mai gépeknél egy gép teljes egészében

elvégez. Ahogy így egy teremben egymás mellett állanak az egyszerű kéziöntőgépek és mellettük a hármastörzses öntőgépek, elmosolyodva kell a konfliktus és a gyorsvonal reménytelen versenyfutására gondolkodnunk!

A betűraktár impozáns látványt nyújt kb. 400.000 kg kész betű- és körzetanyagával, mely szám nem is tűnik olyan fantasztikusnak, ha elgondoljuk, hogy a gyár évi termelése kb. 600.000 kg betű- és körzetanyag. Ennyi típus mellett kellő raktárral kell bírni ahhoz, hogy gyors kiszolgálásban legyen része a nem egyszer exotikus országból jövő rendelőknek.

A plakátbetű készítése látszatra kevésbé érdekes. Nagy sablonokról frézológépek egyszerű áttétellel frézelik ki a körtefából készülő plakátbetűt, mely ma már nemcsak fából, hanem a durva papíron is jobban helytálló anyagból, az Alabastrolithből is készül. Bár ezek a betűk közel háromszor olyan drágák, mint a fabetűk, nagy népszerűségre tettek már

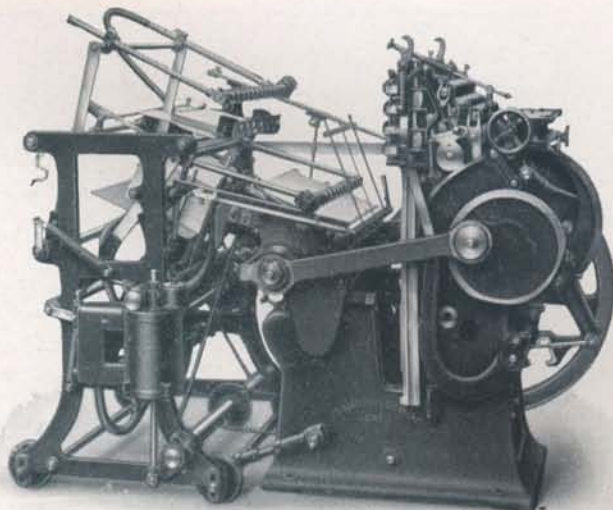
Részlet a gyárból

eddig is szert. A könyvkötők részére előállított rézbetűk készítése kb. hasonló módon történik.

Érdekes kontraszt a betűöntés mellett a rézléniagyártás. Itt minden hideg úton történik. A réz lapokban késszen érkezik, annak magassága egyengetés útján a biztonság kedvéért még egyszer megmunkálásra kerül. Az így elkészített rézlemez kerül most a frézelőgépekbe, melyek a legkülönbözőbb sablonok szerint vágják ki a léniákat. Hatalmas körfűrészek szabják le a léniát a kívánt hosszúságra, míg a könyvkötők részére szükséges díszített léniák új kezekbe jutnak, hol részben géppel, részben kézzel vésik beléjük a díszítésekhez szükséges ornamenseket. Léniákon kívül ez az osztály készíti a rézbetűket is, valamint a leggyakorlottabb vésnökök hosszú sora vési kézzel a különleges könyvtáblákhoz első művészek által tervezett díszeket, speciális szövegsorokat, pecséteket stb. Teljesen gépi munkára berendezett része ezen osztálynak a stancolóléni-osztály, hol is a kivágott dobozok elkészítéséhez gyártják a vágó, riccelő, biegező léniákat és a nyomdában igen gyakran használatos perforáló cik-cak léniákat.

A brüderstrassei törzsház tökéletes berendezésű kémigráfiával rendelkezik. Itt készítik a kézi és nyomdagépekbe behelyezhető számológépeket, azzal a körültekintéssel, alaposággal, mely az egész üzemben uralkodik.

Kiegészíti a törzsházat a házinyomda, hol saját gépeken, azok mindenkor tökéletesített típusain az új betűk lesznek a legkülönbözőbb próbáknak alávetve, valamint itt készülnek a mintalapok, mintakönyvek, propagandanyomtatványok. Itt demonstrálják a faltartománygyártást, dombornyomást a PHÖNIXEN, a számológépek működését és a nyomás gyors és kifogástalan voltát minden géptípuson.

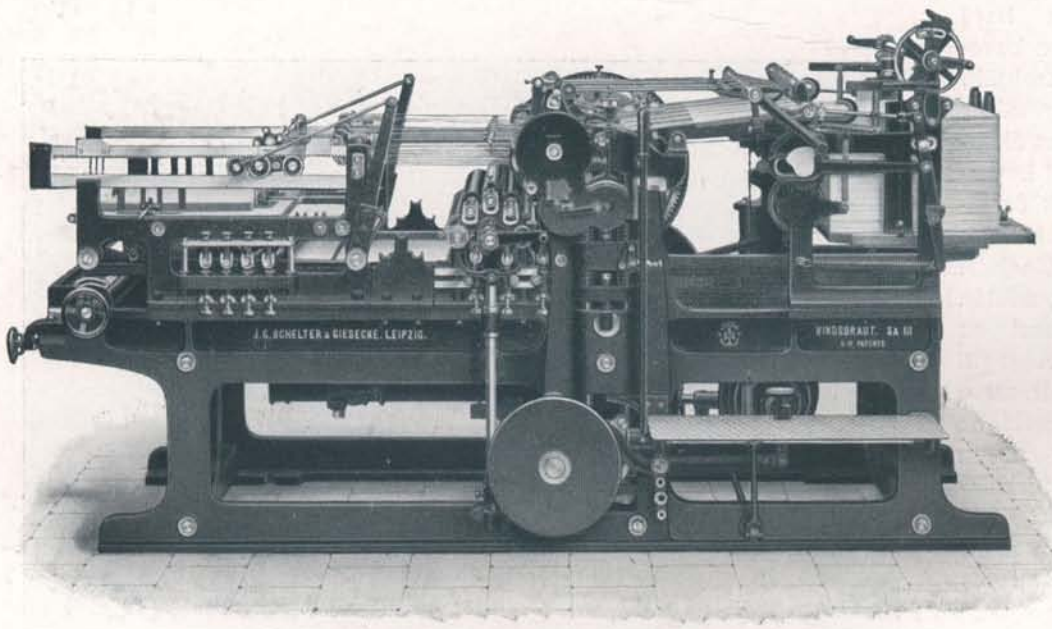
A cég legújabb automatagépe

A leipzig-plagwitzi gépgyárban készülnek a PHÖNIX tégelynyomógépek és a WINDSBRAUT gyorsajtók. Impozáns jelenség a közel nyolcszáz munkást foglalkoztató telep, saját erőműtelepével, hol a gépek legkisebb része is erős ellenőrzés alatt készül. Az öntött alvázakon kívül, melyek a gyár modelljei után házon kívül öntetnek, minden itt készül a telepen, amely nem csak a gépgyárat foglalja magában, hanem a jelentős asztalosműhelyeket is, ahol a szedőszekrények, a gépek faalkatrészei készülnek harminc famegmunkáló gépen. Körülbelül 10.000 darab szedőszekrény hagyja el évente a gyárat.

A gyár tervező műtermeiben állandóan dolgoznak a gépek javításán és a néhány évvel ezelőtti fogalomba hozott könnyű kivitelű PHÖNIX tégelysajtó különösen a tengerentúli államokban nagy elterjedtségnek örvend.

Aki végigment a gyár hatalmas terméin és látta mindazokat a próbákat, melyeken a különben is nagy gonddal előállított gépeket a legkülönbözőbb próbáknak alávetik, azzal a meggyőződéssel távozik el a telepről, hogy az a bizalom, mellyel a nyomdásztársadalom a Schelter és Giesecke cég gyártmányai iránt viseltetik, teljesen megokolt és helyénvaló.

Megemlítjük még, hogy a Schelter és Giesecke céget Fischer Ignác kollégánk képviseli. r. k.

Windsbraut gyorsajtó

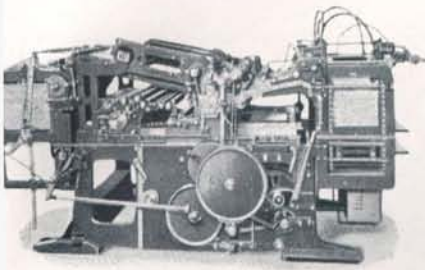
FARBENFABRIKEN OTTO BAEHR RADEBEUL-DRESDEN

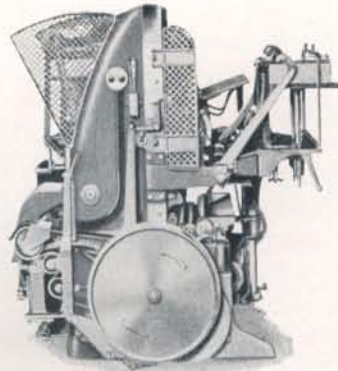
Phot. Eugen Coubillier, Köln

Gedruckt mit Doppeltonfarbe 1338

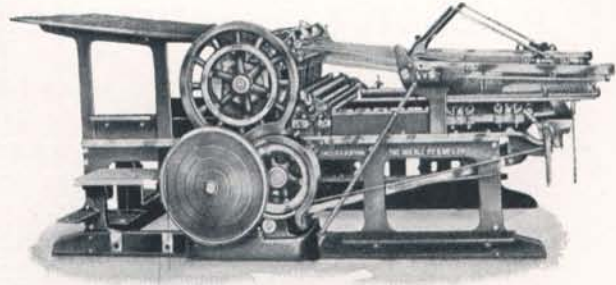
Fiókjá: Budapest VII, Miksa utca 13 Telefon: József 433-95

Miehle-Horizontal

Miehle-Vertikal

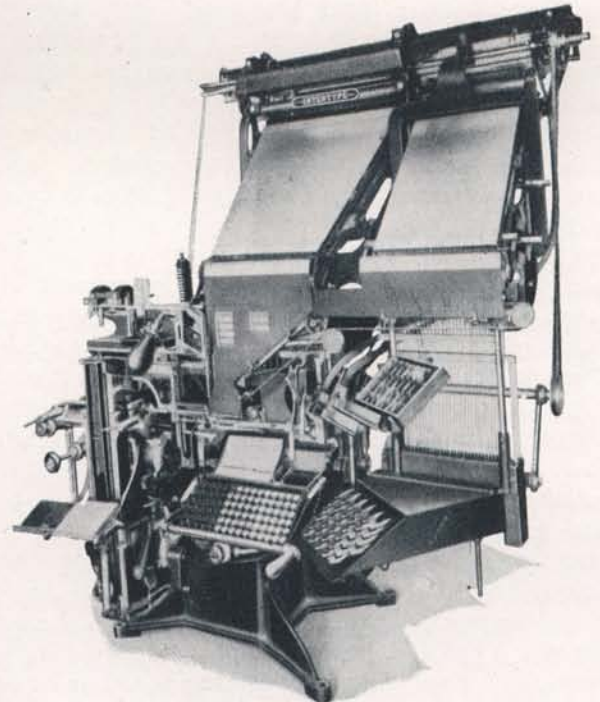
Kéttúrás Miehle

Budapesti könyvnyomtatók látogatása a bécsi tavaszi vásáron

A budapesti Grafika Gépkereskedelmi Rt. meghívására egy nyomdászokból álló társaság Bécsbe rándult ki. Ott a bécsi vásáron Fuchs Oszkár igazgató bemutatta a cég újabb nyomdaberendezési tárgyait és a bécsi központi telep új helyiségeit a Rahlgasse és Theobaldgasse sarkán.

Kedélyesen elköltött társasvacsora után az egész társaság fölkerekedett és a Steyermühl híres lapüzemét nézte meg munka közben. A kirándulók hálásak Fuchs Oszkár úrnak a kedves vendégszeretetért és azért, hogy alkalmat adott a nagyszerű gépek tanulmányozására.

Intertypc szedőgép

Az Uhertype fényszedőgép

Minden igyekezet ellenére, hogy a szakmai világot idő előtt ne alarmírozzuk, szabadalmi bejelentések alapján természetesen mégsem volt megakadályozható, hogy a tények ki ne szivárognak és bennünket most több oldalról arra szorítanak, hogy illetékes jelentést közöljünk a gépről. Ezzel szemben taníthatatlanul ragaszkodunk elhatározásunkhoz, hogy a magunk részéről mindent elkövessünk időelőtti és zavaros hírek megakadályozására. Itt csak annak a tudósítására szorítkozunk, hogy az augsburg-nürnbergi gépgyárban intenzíven dolgoznak a gép szerkesztésén. A fotoszedőgép története eléggé bebizonyította, milyen káros az ügyre, ha idő előtt lépnek vele a nyilvánosság elé.

Az első nyilvánossághozatal tudtunkkal és beleegyezésünkkel Prof. Karl Albert kormánytanácsos úr által Bécsben fog megtörténni és pedig közvetlenül a gép nyilvános első bemutatása előtt.

Uhertype Részvénytársaság, Clarus (Svájc).

Karl Krause és a leipzig-i tavaszi vásár

Mint minden Messén, ezúttal is számos új papirosfeldolgozó készüléket és gépet mutatott be a Krause cég a Bugra-házban és saját gyárépületében lévő kiállítási helyiségekben. Mint a Messéről szóló tudósításainkban már beszámoltunk róla, a régi jól bevált gépek mellett a Krause cég grafikai és papírfeldolgozó gépeket, egy újszerű gyorsajtógépet kézfogantyúval üzembe helyezve mutatott be, de az összképet a Krause-gyorsvágók különböző nagyságának sora uralta. Az új kézfogantyús vágógép 52, 68 és 83 cm-es vágóhosszúságban nagy érdeklődést keltett. Ugyanígy föltűnt többek között az új háromkéses gyorsvágógép önműködő be- és kirakóval tömegmunkák részére. A gyakorlatban jól bevált stancolótegelyekből három gép került bemutatásra különböző nagyságban. Könyvtödék és üzleti könyvgyárak részére a Krause cég praktikus gépet gyártott, amelyen a könyvgerincvágás, enyvezés és préselés elejétől végig elkészíthető. A kartonázs- és csomagolóanyagok gépei is jól voltak a kiállításon képviselve, köztük az ismert szabás- és stancológépek tömeg- és kvalitásmunkák részére, mind javított kiadásban. A papírgyorsfűrőgépeknek szintén új modellje került a vásárra és pedig tömeg- és precíziómunkák részére gyártott többorsós fűrőgép. A gyári épületben külön helyiségben mutatta be a cég a Krause-féle ismétlőmásológépet, az ismert Repetier-Kopiermaschinet. A kiállítást állandóan sokan látogatták.

Hoh & Hahne, Leipzig

Fotográfiai készülékek és az összes reprodukciós-technikai gépek gyára

A Hoh és Hahne cég ma világjelentőségre tett szert a maga állandóan fölfelé ívelő vonalával. Több mint 30 éves fejlődésre tekinthet vissza ez a vállalat és ez alatt az idő alatt a fotográfiai készülékek és reprodukciós gépek gyártását annyira kiépítette, hogy a cég ma ebben a szakmában vezető állást foglal el. Uttörő új alkotásai messze földön növelték jó hírét.

Hogy gyártmányainak piacát megnagyobbíthassa, a cég vállalatát áthelyezte egy modern, nagyvonalú gyártelepre, ahol modern üzemberendezéssel munkamódszereit is haladó irányban fejlesztette ki. Több mint 6000 négyzetméter munkafelület szolgál a nagyszabású gyártási program lebonyolítására. Mint a cég maga mondja, nála végcél értékes munkájának technikai tökéletesítése. Abban látja föladatát, hogy a földolgozandó anyag kiválóságával, a kivitel gondosságával és minden gyártmányának formaadásával tartsa meg vezető helyét és építse azt tovább ki.

Ezeknek az alapelveknek a követése a Hoh és Hahne cégnek továbbra is mértékadó befolyást ad majd a reprodukciós készülékek és ezzel kapcsolatos árukat gyártó iparok körében.

LUTZ EDE ÉS TÁRSA

LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR RT

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI

FESTÉKEK

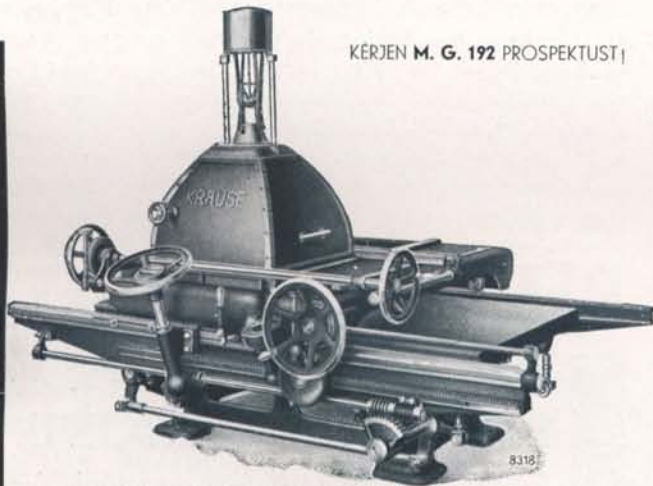
ELSŐRANGÚ MINŐSÉGBEN

BUDAPEST VII, ÖRNAGY U. 4

Berger és Wirth festégyára a leipzigi Messén

A régítől nagyon eltérő volt ezúttal a Berger és Wirth festégyarak kiállítási „stand”-ja a Bugra-házban lefolyt lípcei tavaszi vásáron. Nem csupán a „Blickfang”, nem, hanem a látogatót állandóan lebilincselő volt az a hatás, amelyet nem annyira az egyébként szokásos száraz festéket tartalmazó üvegekkel és próbanyomtatványokkal ért el a kiállítás, hanem a friss élővirágokkal, Goethének, a színelmélettel foglalkozó német költőnek idevonatkozó idézetével. Az egyik festékhordóból omlottak szét a színek a legkülönbözőbb árnyalatokban átmenetben a mesterkéletlen, de azért mesterségesen elrendezett kedves virágok sorába. Mellettük egy-egy doboz a három alapszínnel: sárga, piros, kék, hasonló színű virágokba ágyazva, tökéletes szépségükben pompázva. Valóban megörvendeztető látvány volt ez a kiállítás grafikusnak, könyvnyomtatónak és művésznek egyaránt, amely egyben munkájukban is arra ösztönzi őket, hogy a természet pazar alkotó színpompájából merítsenek, amely a legcsodálatosabb színjátékokat nyújtja. Mint értesülünk, a Berger és Wirth cég legközelebb négyszínű mellékletben adja majd vissza ezeket a remek kiállítási helyeket, amelynek nyomtatásánál a Berger és Wirth új normálfestéksorozatát alkalmazzák.

KÉRJEN M. G. 192 PROSPEKTUST!

A GYAKORLAT BESZÉL...

„Miatán az M 100 K Krause-ismétlő-másológéppel egy idő óta dolgozunk, örömmel értesítjük, hogy megelégedést keltő eredményeket értünk el vele. Mingyárt a gép fölállítására után, a szerelő utolsó kézmozdulatának befejezésekor egy órán belül egy nagy géplemez nyomásra készen másoltunk vele. A gép egyszerű kezelése és pontos munkamódjára ideális. Még változó személyzet — ha ugyanannál a munkánál is — sem jelent nálunk veszélyt egy jó regiszter sikerülése tekintetében. Úgy látjuk, hogy a gépnél menetdifferenciákból eredő elszámítás a vonalas mérőpálcák és a finoman működő számozdatulmutató által ki van zárva. A negatívkereteknek fölülről való egyszerű kicserélése és a kép egyszerű átállítási helyének változtatásakor, lehetővé teszi a kombinált és keresztbe- rakott ívösszeállítást is. Köszönjük Önnek, hogy így pontosan dolgozó gépet szállított nekünk.”

KRAUSE

KARL KRAUSE (LEIPZIG C 1) ZWEINAUNDORFERSTR. 59
KÉPVISELI: KAUFMANN GYULA, BUDAPEST VII, KERTÉSZ UCCA 48. SZÁM

A papír nyúlásáról

Köztudomású dolog, hogy a papírgépből kikerülő papírosanyag nyúlása nem minden irányban egyenletes és a gyakorlat azt mutatja, hogy a papírospálya hosszanti irányában sokkal kisebb, mint keresztirányban. Ezen tapasztalati ténynek különösen színes nyomás esetében van nagy jelentősége, mikor a színeknek egymásra való nyomása nagyon nagy pontosságot igényel. Ezen nyúlásbeli differenciák nemcsak vég nélküli papírnál mutatkoznak, hanem ívekre vágott papíroknál is, miért is a papíros csomagolásán rendszerint nyíllal van feltüntetve a papírpálya iránya. Általánosan az a felfogás terjedt el, hogy a papíros ezen különböző nyúlási sajátosságai elsősorban annak tudhatók be, hogy a papírgépben fellépő erők a papírpálya hosszában annyira megnyújtják a papírost, hogy azok végképpeni nyúlása már csak igen kis mértékű. Evvel szemben a papírpályára merőleges irányban csekélyebb erő lépven fel, ott egy későbbi nyúlásnak nagyobb lehetőségei vannak.

Nem tagadható, ezen felfogásnak is van bizonyos alapja, de ezen megokolás csak igen jelentéktelen kis részét képezi azon valódi okoknak, amelyek folytán fenti jelenségek észlelhetők.

Térjünk vissza a papíroshoz szükséges nyersanyagok feldolgozásához. Mint tudjuk, ez celluloze, farostok, rongyhulladékok, csont- és egyéb hasonló termékek felvágásával, törésével, ezt követő kifőzésével, fehérítésével, majd iszapolásával történik. A sok fizikai és vegyi folyamatnak alávetett rostanyagok apró részecskékre mállódnak széjjel és a holländerekben vegyülnek. Ezen rostszalacsák a papírkészítés kezdeti stádiumában, amikor a szitákra kerülnek, a folyadék, illetve a keverék bizonyos folyási sebességénél fogva, a hosszirányban igyekeznek természetesen elhelyezkedni, miután ilymódon adják a legkisebb surródást. Ezen rövidebb-hosszabb rostocskák mikroszkópikus vizsgálata azzal az eredménnyel zárult, hogy — mondjuk — ezer rostszalacska közül kb. 800 volt a hosszirányban és csak 200 keresztirányban elhelyezve. Ha most elvégezzük azon kísérletet, hogy ezen rostocskákat még kisebb részecskékre osszuk, illetve zúzzuk, úgy feltételezve, hogy az előbbi 1000 rostszalacska-ból 10.000 válik ki, úgy csak a mennyiség változott, az arányszám nem, mert hiszen ezen apróbb részecskéknél is azt fogjuk találni, hogy kb. 7500 a hosszirányban és kb. 2500 a keresztirányban helyeződött el. A mi a papír szilárdságát illeti, úgy ezen elhelyezkedésnek természetesen szerepe van, mert hiszen egy ilyen hosszanti rostozású papírosanyag a papír futási irányában nagyobb szilárdsággal fog bírni. Egészen más azonban, amikor a papír nyúlásáról van szó, a nedvesség behatása folytán. A megnyomandó papír, bármilyen eljárásról is legyen szó, festéket vesz fel és így a rostszálak alkotta millió szívócsövecskéibe ned-

vesség jut. A síknyomásnál aránylag a legkevesebb mértékben, a mélynyomásnál a legnagyobb mértékben. Ezen nedvesség a rostokba felszívódván, azokat megduzzasztja és így azok térfogata nagyobbodik. A térfogatváltozás a rostok hosszúságának irányában lesz a legkisebb méretű, ellenben a rostok megduzzadván, keresztmetszetük nagyobbodik meg, már pedig ha — amint fentebb láttuk — a rostok elhelyeződése nagyjából a papíroszálya irányának hosszában történik, úgy az arra merőleges irányban lesz a nedvesség okozta papír nyúlása a legnagyobb. Ezen nyúlás proporcionális a papírszálya szélességével, vagyis szélesebb papírszályánál a papír nyúlása nagyobb mértékű. Ezen duzzadás sokkal nagyobb nehézségeket okoz, semmint azt az első pillanatban gondoljuk. Így például a mélynyomás és különösen a színes mélynyomatás lehetősége elsősorban ezen papírnyúláson múlik, illetőleg azokon a technikai fogásokon, amelyek redukálják, vagy teljesen eliminálják a nedvesség okozta illesztékdifferenciát. A színes mélynyomatás végnélküli papírról való gyakorlati eredményei az első időben úgyszólván csődöt mondtak, a papírosnak keresztirányban való nagymértékű nyúlása folytán és még ma is szívesebben alkalmaznak keskenyebb papírszályát ilyen körforgógépeken, csak hogy az alig elkerülhető nehézségeket már ab ovo csökkentésük.

SZEDÉS

Celluloidbetűk. Időről-időre hírek kerülnek nyilvánosságra a szakajtóban, hogy a drága ólombetűt olcsóbb anyagból készült betűvel helyettesítsék, amely azért tartósabb legyen az ólomnál. Ha ez az előfeltétel nincsen meg, az új találmány már előre is halálra van ítéelve. Most a celluloidbetűről írnak egyes szaklapok. Nem is olyan régen tudatták az ámuló világgal, hogy üvegből készítenek betűket, amiről annak idején a Magyar Grafika is beszámolt. Azóta elszunnyadt az ügy. Már a kilencvenes években is fölmerült Dél-Németországban a celluloidbetű eszméje, de azóta elhallgattak vele mostanáig. Ugy látszik, nincs az ólommal egyenértékű anyag a betű részére, bár kívánatos volna, ha az egészségre annyira ártalmas ólom alkalmazásának végét lehetne vetni.

A szedővas tisztítása. Általános az a vélemény, hogy a szedővasat petróleummal és smirglipapírral lehet legjobban megtisztítani. De bármely vasszakértő megmondhatja, hogy ez a módszer, ha gyakran alkalmazzuk, rendkívül ártalmas a vinkelre. Igaz, hogy a petróleum föloldja a rozsdát, de ugyanakkor a fémet is megtámadja, ami újabb rozsdásodásnak veti meg az alapját. De a smirglipapíros még nagyobb ellensége a szedővasnak, amelynek precíz voltát veszélyezteti. A régen bevált szer erre a legjobb, noha kissé körülmenyes. Ez abból áll, hogy a rozsdás szedővasat kissé

megmelegítik, 35—40 fok elég ehhez, azután méhviasszal, amelyet vászonrongyba tesznek, megdörzsölik. Az így megviaszkolt szedővasat egy másik vászon darabbal, közönséges konyhasóval addig dörzsölik, míg fényes lesz.

A stereotípált szedés osztása. Régi panasz, hogy a stereotípált szedés annyira összeragad, mintha össze lenne forrasztva és csak a legnagyobb kinnal osztható el. Bár a gépszedés térhódítása következtében ez ma már ritkábban fordul elő, idegesítő mindenkire, ha az osztható griffet tízszer is odacsapkodják a hajóhoz, hogy a betűk legalább némileg szétváljanak. Ezenkívül az osztó szedő ujjait is alaposan igénybeveszi a betűk szétválasztása. A kísérletek százait végezték már a nyomdáknak, hogy a bajnak végét vessék. De eddig sikertelenül. Azért, mert az alapokat nem tudták megállapítani. A főoka a szedés tapadásának a szedés áthévedése, amihez még a forma összeszorítása is járul. A megszorítás következtében eltávozik a betűk és a többi anyag között levő levegő és a hevítés által ez a processzus csak teljesebbé válik. Ezt a tapadást még a különböző mosószerek apró részecskéi is elősegítik, amelyek a betűre tapadnak és az áthévedésnél azokra rászáradnak. Ez ellen a legjobban úgy lehet védekezni, hogy azokat a szedéseket, amelyeket tömöntöttek, egyideig forró lúgban áztatják, hogy a rászáradt mosószerek, különösen a terpentín vagy az olajrészecskék föloldódjanak, illetve megszappanosodjanak. Mindamellettt előfordul egyes szedésrészekben a tapadás, de már nem olyan nagy mértékben. A szedést ne hajón vagy regálison üssék oda, hanem egy oktáv nagyságú, négy ciceró magas ólomlemezen. Ezen csak gyengén kell a szedést odaverni, hogy a betűk szétváljanak.

BERGER ÉS WIRTH

Kő- és könyvnyomdai festékgyár r. t.
BUDAPEST IX, MÁRTON U. 19

Telefon: J. 306-35. Táviratcím: Bergwirth Budapest

Gyárt:

mindennemű festéket, bármilyen anyagra való sokszorosításra. Hengeröntés

További gyárak: **Amsterdam, Barmen, Berlin, Hamburg, Leningrad, Prága, Rio de Janeiro**
Törzsgyár: **Leipzig**, alapítva: 1813-ban

FELJEGYZÉSEK

Nyomatványkiállítás Miskolcon. Március 23—25-ig kitűnően sikerült nyomtatványkiállítást rendeztek a miskolci kollégák. A kiállításnak gyakorlati értékét Wanko Vilmos kollégának csaknem kétórás tartalmas előadása fokozta, amelyet „A szedés- és színezés-technika új alapvonalai” címen tartott. A sikerült előadást, amelyet majd minden miskolci könyvnyomtató végighallgatott, Wanko kolléga rajzokkal tette még érdekesebbé. A kiállításról szólva, megemlítjük, hogy az rendkívül változatos és tanulságos volt, mert azon a fővárosból küldött anyagon kívül, a miskolci nyomdák munkái is szépen voltak képviselve. Feltűnést keltett Wanko szintani gyűjteménye, amellyel gyakorlatilag is érzékeltette a színelmélet sok-sok területét. Oktató hatása volt a tanfolyami vázlatok sokaságának, a sokszorosítóipar minden eljárásával készült műnyomatoknak és a gyakorlati nyomtatványoknak. Itt említjük meg, hogy finom munka a kiállítás háromszínynyomatos meghívója, amelyet Fülöp József és Márkus Lajos készítettek. A röplapot Rubiczky Ferenc szedte, a plakát Jenczel János és Seemann Antal munkája. A kiállítás rendezése körül a munkásokon kívül érdeme van a miskolci nyomdatulajdonosoknak is, akik anyagilag is hozzájárultak az ünnepélyes keretek közt megrendezett kiállítás sikeréhez. A kiállítás rendezését, anyagi támogatásával, a Segélyező Egyesület tette lehetővé.

Pintér Zsuzsi kiállítása. Az Andrássy úti Mentor könyvkereskedés kis különtermében intím, kedves fotókiállításban gyönyörködhetek, akik ott megfordultak. Pintér Zsuzsi, az immár jőnévű művésznő fotóit és fotomontázsait mutatta be a könyvesbolt. Pintér Zsuzsit munkáiból a Magyar Grafika olvasói is ismerik né-

hány melléklete révén, de a könyv- és reklámkiállítás, valamint a Mentor-beli kiállítás nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy neve szélesebb körben váljék ismertté. A Mentorban kiállított fotók és montázsok megmutatták, hogyan lehet életet, lelket lehelni a fototechnika holt alkotásaiba és mint tudja a művészi fokra fejlesztett beállítást, elrendezés és kidolgozás a mozdulat, az elevenség teljes illúzióját kelteni. Ezen a ponton dől el a vita. Ha a fotó — mint sokaknál — egyszerű mechanikai reprodukció maradna, akkor azoknak lenne igazuk, akik nem jósolnak jövőt a fototechnikának. Azonban látjuk — többek között Pintér Zsuzsinál is, — hogy a fotónak nagy lehetőségei vannak. Tehát van jövője. Csak korrigálni kell a masina képvisztaadását egyéni invencióval, technikai tudással és éltető erővel. Mint Pintér Zsuzsi csinálja. **h.**

A H. Gilhofer & H. Ranschburg A. G. cég arról értesít, hogy üzleti helyiségeit Luzernben az Alpenstrasse 6. szám alá helyezte át.

Az ujságpapíros világtermelése és világkereskedelme.

A kanadai papírgyár-egyesületek központjának statisztikusa a Pulp and Paper Magazine nevű papírszaklapban kimerítően fejtegeti a világ számbajövő papírgyártó országainak ujságpapírtermelését és kivitelét érintő kérdéseket. Ennek a tüzetes közleménynek legfontosabb adatait itt adjuk közre. Az ujságpapírfogyasztás tartós gyarapodásban van. Az utolsó évben a világ ujságpapírfogyasztása hat és félmillió tonnát tett ki. Ennek a világfogyasztásnak legnagyobb részét Észak-Amerikában állítják elő. De ugyancsak Észak-Amerika fogyasztja is el a legnagyobb részét a termelt ujságpapírnak. A termelés tonnákban az utolsó évben a következő volt: Kanada 2,381.102, Egyesült-Államok 1,414.952, Anglia 620.000, Németország 580.000, Svédország 240.000, Japán 240.000, Ujfundland 230.745, Finnország 210.000, Norvégia 190.000, Franciaország 120.000 tonnát termelt. Ebben az összeállításban azok az országok vannak felsorolva, amelyek a világ ujságpapírtermelésének 90 százalékát tartják kezükben. Japán kivételével ezek az országok egyúttal azok, amelyek az ujságpapíros világkereskedelmében a legerősebb érdekeltséggel bírnak. Japán igen jelentékeny mennyiségű ujságpapírt exportál Kínába, ezzel szemben ugyanezt a mennyiséget más országból importálja. Kanadának ujságpapírtermelése 1928-ban 300.000 tonnával több volt, mint 1927-ben. Ilyenformán a termelés ott 14%-kal gyarapodott. Még az 1918. évben Kanada ujságpapírtermelése csak 735.000 tonnát tett ki. A termelés eszerint tíz év alatt megháromszorozódott. Kanada

ALAPÍTÁTOTT 1900.

KÖNIG
és
BAYER

KLISSEGYÁR

BUDAPEST · VII.
WESSELÉNYI-
UTCA · 54 · SZÁM
TELEFÓN-SZÁM
J Ó Z S E F
359-91

VIDÉKI RENDELÉSEKET · SORON · KIVÜL · INTÉZÜNK!

magá csak 160.000 tonna újságpapírt fogyaszt el évente, úgyhogy a kanadai termelésnek 90%-a kiviteli célokat szolgál. Az Egyesült-Államok hatalmas újságpapírfogyasztásukkal úgyszólván maguk veszik föl Kanadának egész túltermelését. 1928-ban Kanada saját újságpapírtermeléséből 1.9 millió tonnát vitt ki az U. S. A.-ba. De a tengerentúli országokba való kivitele is figyelemreméltóan emelkedik. Kanada kiviteli számai 1927-ben és 1928-ban a következők: Angliába 1927-ben 41.601 (1928-ban 130.700), Argentínába 13.268 (47.978), Ausztráliába 46.494 (48.808), Újzéländba 15.979 (17.267), Dél-Afrikába 6907 (11.881), Egyesült-Államokba 1,748.410 (1,934.889), egyéb országokba 9206 (14.954), összesen 1927-ben 1,881.865, 1928-ban 2,206.587 tonna. Kanada kivitele a tengerentúli országokba ezek szerint az utolsó évben az 1927. évhez képest több mint megkétszereződött. A világnak legnagyobb újságpapír-elhasználója közismerten az U. S. A. Ennek az országnak termelése az utolsó évben 5%-kal csökkent: 1,414.592 tonnára. 1928-ban az U. S. A. 3.5 millió tonna újságpapírt használt el. Az Egyesült-Államok tehát az újságpapír világtermelésének több mint a felét használják el. Kétmillió tonna újságpapírosnak bevitelére van tehát szüksége évente az U. S. A.-nak. 1928-ban az U. S. A. 2,156.902 tonna újságpapírt importált, ebből 1,926.323 tonnát Kanadából, 114.172 tonnát Újfundlandból és 10.864 tonnát Norvégiából. Anglia a második legnagyobb

újságpapírfogyasztója a világnak és 1927-ben kerek 813.000 tonna újságpapírt fogyasztott el, amiből 620.000 tonnát maga termelt, 193.000 tonnát pedig importált. 1928-ban Anglia újságpapírosból 835.000 tonnát fogyasztott el. Az angol papírgyárak terjeszkedése folytán arra számítanak, hogy a saját termelést 750.000 tonnára tudják fokozni.

Régi római újságokat leltek falitáblák alakjában Ostiában. A leletek élénken tanuskodnak a Caesar idejében dívott nyilvános hírszolgáltatás szervezetről; helyi tudósításokat közölnek, úgyszintén választások és csaták híreit is. Ezek között van egy Krisztus előtti 48. évből, amely Pompejus halálát jelenti, és egy másik, amely Julius Caesarnak a római nép javára tett végrendeletét tartalmazza.

Sötétben olvasható. Néhány londoni színházban mostanában érdekes kísérletezések folynak újszerű színházi műsorokkal, amelyek sötétben olvashatók. Fekete alapon fehér festékkel nyomtatják, a festékhez pedig állítólag valamelyes foszfort (?) kevernek.

A bíróság elismerése és a sajtó védelme. A stettini (Németország) esküdtbíróóság előtt pört tárgyaltak, amelyet egy lap törvényszéki tudósítója indított becsületsértés miatt egy elárúsítóasszony ellen. A törvényszéki tudósító ugyanis lapjában leközölte a csalás miatt elítélt asszony esetét. Az asszony erre a szerkesztőségben fölkereste a törvényszéki tudósítót és szemére lobbantotta, hogy ellenségei — már mint az asszonyéi — megvesztegették őt és ennek folytán közölte le az elítéltetéséről szóló tárgyalást. Ennek a megismételt valótlan állításnak következménye volt azután a becsületsértési pör. A vádlott, aki nem tudott tényeket fölhozni állításának bizonyítása mellett, egyszerűen azt mondta, hogy már hallott ilyenfajta megvesztegetésekről. A törvényszék ítélete — két hetet indítványozott az ügyész — egyhónapi börtönre szült, az elnök indoklása pedig így hangzott: „A vádlott hangoztatta vádaskodás nagyon súlyos becsületsértés. A sajtót amúgy is túlhalmozzák különféle vádaskodásokkal. Mi a sajtókat föltétlenül meg kell hogy védjük az ilyen gyanúsításokkal szemben, mert ideális, erkölcsi és politikai célokért működik, nem pedig nyereszkesedés okából. Annak az eldöntése, vajjon egy törvényszéki tárgyalás — főként pedig a vádlott neve — közölhető-e vagy sem, kizárólag a lap szerkesztőségének a jogkörébe tartozik, amely ezzel a jogával tárgyilagosan és lelkiismeretesen él.”

A mainzi Gutenberg-múzeum új szerzeményei. A mainzi Gutenberg-múzeum vezetősége kérelmet intézett a Pressán résztvevő kiállítókhöz, engedjék át a múzeumnak kiállított darabjait. Ennek a kérelemnek nagy visszhangja támadt. A német újságkiadók egyesületének segítségével a múzeum most már megalapozhatja a modern újságy nyomtatás történetének múzeumi gyűjteményét; a német könyvnyomdászok egyesülete, valamint a Gutenberg-Bund szintén a mú-

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

JUTKOVITS
LICHTBLAU

BP. VI. KIRÁLY U. 50
TELEFON: A. 141-74

MELYIK CÉGEKET KELL ISMERNIE

MINDEN EGYES OLVASÓNKNAK?

CÉGEK ÁBÉCÉ-RENDES JEGYZÉKE

Acélmetszet-sajtólasók

Levélfaj- és cégkártyaspecialitások. Finom burkolatok parfümériák részére és cigaretta-csomagolások. Emil Bach & Co., Kunstanstalt, Nürnberg.

Albert Fischer-galvánók

Galvanoplastik G. m. b. H., Berlin SW 48, Friedrichstr. 16.

Alumínium és cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstrasse 58.

Alumínium nyomólemezek

„Algra”-márka. Algraphische Gesellschaft, Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 8.

Alumínium plakábtetűk, léniák és stégek

Magdeburger Gravieranstalt vorm. Edm. Koch & Co. m. b. H., Magdeburg.

Anleim-gépek

Minden nagyságban és minden munkálati célra. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Aszfaltok

Fedőaszfalt, szíriai aszfalt stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Átnyomópapírok

C. Angerer & Göschl, Wien XVI-I. Szemcsés pausz-papírok köre való átnyomásra, lekaparópapírok, autogr. kréta és tusok.

Átnyomópapír

Richard Naumann, Dresden-A. 16. Nedves, berlini, áttetsző és autográfiai átnyomópapírok.

Aufstieg-Bücherei

(Előmeneteli Könyvtár)

I. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor”, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker” Berlin SW 61.

„Axel” maratógép

1000-szeresen bevált. Falz & Werner, Leipzig C 1.

„Barma” bronziró gépek

Emil Bartsch gépgyár, Gautsch bei Leipzig.

Bádognyomó gyorsajtók

Bádognyomó rotációs gépek

Bádognyomó kézisajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressen-Fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Berakókészülékek

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu. „Universal” pneum. berakókészülék.

Berakókészülékek

Heinrich Rohrbacher, Berlin NO 55. „Simplex” ívberakó modern munkamód részére.

Bőr hengeresövek

Johann Unverzagt, Offenbach a. M.

Bőr hengerek

minden nyomtatélfajlás részére Böttcher & Renner, Nürnberg.

Bőr hengerek

M. Jordan & Sohn, Berlin S 42.

Bronzrózó gépek

Friedr. Heim & Co., G. m. b. H., Offenbach a. M.

Bronzrózó gépek

„Läco” Maschinenfabrik, Leipzig-Li.

Bronzrózó gépek

Az ismert „K O H M A” sík bronzrózó gép. Kohlbach & Co., Leipzig-Lind.

Bronzrózó gépek

F. Lämmerhirt, Brandia b. Leipzig.

Bronzrózó gépek

Hatszoros szalagleporelással, bevált szerkezettel, gyártja Lontke & Co., Maschinenfabrik G. m. b. H., Leipzig-Stött. II.

Betüöntödei termékek

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M., Barcelona.

Betüöntödei termékek

Wilhelm Woellmer's Schriftgiesserei u. Messinglinienfabrik, Berlin SW 48. Táviratbetűk öntése.

Carl Heynisch K.-G.

papírnagykereskedés, Berlin SW 68, Neuenburgerstr. 30. Dönhoff 2307. u. 08. Papírok minden nyomtatási eljárásához.

Címkék minden minőségben,

préselve és nyomtatva. Hermann Dorn, Leipzig-R. 111. Hohenzollernstr. 66. Pecsétek, pecsétimitációk. Arany- és ezüstbélyegyek. Reklám-, illeték-, takaréki és engedménybélyegyek.

Címkenyomó-automaták

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Cink lemezek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Cink nyomólemezek

sík- és offsetnyomás részére. Fémnyomólemezzgyár Paul Ehmann, Stuttgart, Rotebühlstr. 51.

Cink nyomólemezek

litográfiai, legszakosabb megmunkálás, Ia mosótinktúra, cinkmaratószer, csiszológolyók stb. Karl Mess G. m. b. H., Berlin SO 36.

Cink, réz és vörösréz

lemezek, planpolirozás A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Csiszolóanyagok

Finomcsiszoló és síkkövek, csiszológolyók, csiszolórondek. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Dornemann & Co.,

rézbetű- és ferrotypöntőde, vésőtintézet, Magdeburg.

„Duplex” síknyomó rotációs-gépek

közepes példányszámú újságok részére a leggazdaságosabb. Gebrüder Bühler, Maschinenfabrik u. Giessereien, Uzwil (Svájc).

Etiketkező, gumizó

és lakkzó gépek

minden nagyságban és kivitelben. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16. Blasewitzerstr. 68.

Fa betűk

Fabetűgyár Roman Scherer A.-G., Luzern (Svájc).

Fa használati cikkek

Ludwig Koch & Sohn, Laasphe i. Westf.

Fa használati cikkek

Carl Struck, Berlin S 59, Urbanstr. 64.

Ferrotypok

Dornemann & Co., Magdeburg.

Festékdörzsoló gépek

J. M. Lehmann, Dresden-A. 28. A legrégebb különlegességi gyár.

Festékek

Otto Baer, festékgyár, Radebeul-Dresden.

Festékek

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann Komm. Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Gebr. Hartmann, Halle-Ammendorf.

Cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Festékek, kencék

Chr. Hostmann-Steinbergsche Farbenfabriken, G. m. b. H., Celle i. H.

Festékek, kencék

Michael Huber, München.

Festékek, kencék

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann, Komm.-Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Kast & Ehinger, G. m. b. H., Stuttgart.

Festékek, kencék

Dr. Lövinsohn & Co., Berlin-Friedrichsfelde.

Festékek, kencék

Oscar Mosebach Aktienges., Riesa, Elbe.

Festékek, kencék

Farbwerke Franz Rasquin A.-G., Köln-Mühlheim.

Festékek, kencék

Hans Schleinitz, München 13.

Festékek, kencék

Gebrüder Schmidt, G. m. b. H., Frankfurt a. M. (fiók Düsseldorf) és Berlin-Heinersdorf.

Festékek, kencék

Dr. Gustav Wicke, könyv- és könyvmai festékek, Berlin-Tempelhof.

Festékek, kencék

Hans Wunder, G. m. b. H., Wilhelmsberg bei Berlin NO.

Festékek, kencék, korom

Farbenfabrik Fischer, Naumann & Co., Ilmenau, Thür.

Festékfeskendő-telep

Berlin S 42, Alexandrinenstr. 36.

Festékgyárak

Siegwerk-Industrie-Gesellsch. m. b. H., Siegburg. Különlegesség: mélynyomófestékek.

Filek (nemez),

viaszkos posztó, nedves szövetek stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Fűzőgépek

Preusse & Co. A.-G. Leipzig 181.

Fűzőszalagok

Maschinenband-Weberei. Gebr. Kötter, Leipzig W 33, Nr. 11.

Galvanók és stereotípiák

Galvanoplastik, G. m. b. H., Berlin SW 48.

Galvanoplasztikai telep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG. Abt. F. Leipzig O. 28.

zeumnak utalták át Pressa-darabjaikat. A német betűöntödék egyesülete is átadta a múzeumnak összes kiállítási anyagát. Azonkívül több egyesület, számtalan könyvnyomda, kiadóvállalat, gépgyár kilátásba helyezte, hogy a múzeumnak adományozza kiállítási anyagát. Mainz városa is lehetővé tette, hogy a múzeum egyik-másik értékes darabot megvásárolhassa, azonfelül megígérte a város vezetősége, hogy továbbra is nagyszabású támogatásban fogja részesíteni a múzeumot, úgyszintén elhatározta, hogy a múzeumnak átengedett régi patriciusházakat a dóm közelében jókarba fogja hozatni, hogy az új múzeumi szerzeményeknek méltó otthont biztosítson.

A papír tartóssága. A brit könyvtárak szövetsége szeptember 14-étől 17-éig Oxfordban tartotta első közgyűlését, melynek főtárgya a benyomatott és beírt papírok tartóssága volt. A közgyűlést rendezők meghívták a tanácskozásiakra a brit papírgyártás és papírvizsgálat vezető embereit is. Ez alkalommal Norman Parley kifejtette, hogy az alkalmatlan papírok használata folytán értékes könyvek és kéziratok időnek előtte pusztulnak el. Utalt a Népszövetség egyik bizottságának határozatára, amely szerint fontos okmányokhoz csakis rongyokból gyártott papíros használandó, amelynek el kell látva lenni gyártójának vízjelével. Továbbá azt is szabállyá kellene tenni, hogy minden ujság néhány példányt rongyokból gyártott papírra nyomtattasson. A könyvtárak szövetsége elhatározta, hogy a népszövetségi bizottságnak ezt a javaslatát pártolni fogja. A szövetség a továbbiakban felszólítja a brit kormányt, hogy létesítsen állami vizsgálóintézetet vagy alakítson hivatalos szabványozó bizottságot, amely a papírnak és egyéb eszközöknek szabványait állapítaná meg bizonyos tartósság szempontjából. Ennek a bizottságnak teendői közé

tartozna az olyan közlemények kiadása, amelyek a tartós értékű kéziratok és nyomtatványok papírosainak célszerű alapanyagairól tárgyálnának és arra törekednének, hogy megállapításukat propagálva, azokat igyekezzenek kötelezővé tenni. Arra nézve is határozatot kellene hozni, hogy olyan rendeletet bocsássanak ki, amely arra kötelezné a közkönyvtárakba kötelespéldányokat szolgáltató kiadókat, hogy elismert tartósságú papírra nyomtassák a kötelespéldányokat. A közgyűlésen megjelent papírszakértők azután szakszerűen fejtegették azokat a módokat, amelyekkel a kívánt cél elérhető volna.

Régebben szedett és nyomtatott munkák esetében gyakran fordul elő, hogy azoknak újból való nyomtatása alkalmával a régi nyomtatást adják le a nyomdákba kézirat gyanánt. Némely megrendelő azután annyira megy kényelemszeretetében, hogy még a közben esetleg megtörtént helyiségváltást sem javítja ki ebben a nyomtatásban, hanem úgy adja át a nyomdának. Ha az illető megrendelő régi üzletfele a nyomdának, a szedőknek egyike-másika okvetlenül tudomással bír a megtörtént helyiségváltásról, de ha a kéziratot olyannak adják szedni, aki mitsem tud erről, az bizony leszedi úgy, ahogy a régi nyomaton áll. Ha pedig a korrektúrát olvasó nyomdabeli egyén sem tud erről, akkor esetleg helytelenül ki is nyomtatják. Ilyenkor nem lehet azt mondani a megrendelőnek: „Miért nem javította ki a kéziratot?” Mert esetleg azt találja válaszolni: „Azért nem javítottam, mert bízom Önben, de ezentúl másképp lesz!” Azért szükséges, hogy a megrendelést átvevő nyomdafőnök vagy művezető az ilyen kézirat gyanánt átadott régi nyomtatásokat áttekintse és a beállott változásoknak megfelelően kijavítsa, akkor egészen biztos, hogy baj nem lehet.

r. a.

SÁRGA MÁRKÁJÚ

MÄSERLEMEZEK

Mäser közismert és nálunk is kedveltségnek örvendő alyomat-lemezeit hosszú, fáradságos kísérletek után ismét a régi jó, kifogástalan minőségben állítják elő. E kísérletek eredményét: az új sárga márkájú Mäser-lemezeket a szakemberek örömmel üdvözlölik és használják

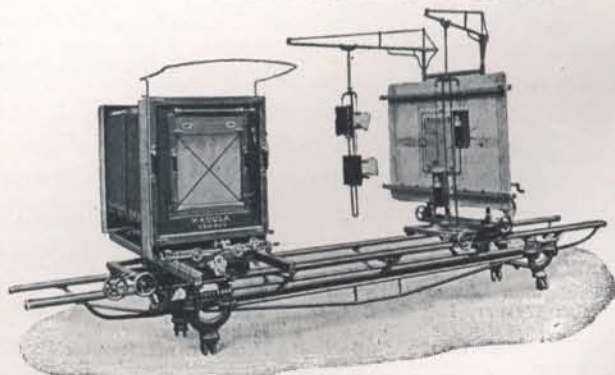
Kérjen ingyen mintát és árajánlatot

GRAPHISCHE FACHZENTRALE
G.M.B.H. LEIPZIG C. 1

AZ ÚJ KOR SLÁGERE!

REPRODUKCIÓS KAMERA

ÉS CSÚSZTATHATÓ ÁLLVÁNY, FÉMBŐL

V. KOULA • PRÁGA II

ŽITNÁ UL. 14 (CSEHSZLOVÁKIA)

Minden reprodukciós technika részére való reprodukciós készülékek és gépek legteljesítőképebb speciális gyára

Gépszalagszövőde

Gebrüder Kötter,
Leipzig W 33, Nr. 11.

Grafikai szakirodalom-

katalógust kívánatra küld
„Deutscher Drucker”
Berlin SW 61.

Gumikendők

abszolút megbízható minőségben
offsetnyomás, bádognyomás és
mélynyomás stb. részére
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Gumikendők

Arnold Reinshagen, Leipzig.
Alapítva 1868.

Gumizott papírok

Leipziger Gummi- u. Lackier-
anstalt, Schroeder & Co.,
Lucka bei Leipzig.

Hajtogató automaták

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Hajtogató gépek

Gebrüder Brehmer,
Leipzig-Plagwitz.

Hajtogató gépek

A. Gutberlet & Co.,
Maschinenfabrik, Leipzig.

Hajtogató gépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Használt gépek

Kérjen jegyzéket készleteinkről.
Hans Opitz & Co., Hannover.

Használt gépek

Rudolf Stenz & Co., G. m. b. H.,
Berlin SW, Friedrichstr. 16.

Hengeranyag

Felix Böttcher, Leipzig O 27.

Hengeranyag

Chem. Fabrik Ortrand A.-G.,
Berlin NW 7, Dorotheenstr. 35.

Hengeranyag

Kast & Ehinger G. m. b. H.,
Stuttgart.

Hengeranyag

Hans Wunder G. m. b. H.,
Berlin-Wilhelmsberg.

**Hengeranyaggyár
és hengeröntöde**

H. Möbius & Sohn,
Haltingen, Bad. „Reform” hen-
geranyag.

Hengeranyagot

minden zóna részére gyártanak
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Hengeröntő készülék,

sűrített levegő-vakuum.

Hengermosó gép

függőleges, könyv-, kő- és off-
setnyomás részére.
Max Sadowsky, Berlin S 42.

Hengeröntővállalatok

Berger & Wirth,
Festékgyárak: Leipzig, Barmen,
Amsterdam, Budapest, Lenin-
grad, Rio de Janeiro.

Hohlux maratógép

Hoh & Hahne, Leipzig.

frógépkartonok

Leipziger Gummi- und Lackier-
anstalt Schroeder & Co.,
Lucka bei Leipzig.

Javító műhely

Boy & Walter, Berlin SW 68,
Alte Jakobstr. 40—41.

Kartonázs gépek,

mindenfajta és komplett beren-
dezéseket szállít Maschinenfabrik
Laube, Dresden-A. 16, Blase-
witzerstr. 68.

Kartonázs gépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Kasirozóintézet

Robert Grosse Kartonnagenfabrik,
Leipzig 90, Weidmannstr. 2.

Kémigráfiai berendezések

Paul Drews, Berlin SW 68.
A grafikai ipar különlegességi
gyára.

Kémigráfiai berendezések

Hoh & Hahne, Leipzig.
Németország legnagyobb külön-
legességi gyára, offset- és mély-
nyomás részére is.

Kizáróanyag

Bauersche Giesserei
Frankfurt a. M. és Barcelona.

Kliséfák

Joh. Weber, Göppingen (Würt.)

Kliségvár

Johann Hartleib, Berlin S 14.
Kérjen katalógust a készletben
levő vignettákról.

Kliséhezaválók és anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Klisék

Nem nyomda, hanem kliségyár-
tás. Elismert elsőrendű munkák.
Vonalas maratások, autotípiák.
Fametszetek, galvánok. Stereotí-
piák és matricák. Retusok,
vázlatok mindenféle nyomtatvá-
nyokhoz. Legolcsóbb árak.
Hansa-Klischees
Dresden-A. 1, Postafiók 261.

Klisék és galvanók

Voigt & Geissler, Leipzig.

Klisék

C. Angerer & Göschl,
fotokémiai műint. Wien, XVI—1.

Klisék

H. Baudouin,
Berlin, Alexandrinenstrasse 35.
Telefon: Dönhoff 1235—37.

Klisék

Thebran & Kraushaar,
Berlin SO 36.

Korrektúralehúzó prések

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Könyvkötészeti kellékek

Wilh. Valentin, Berlin SW 19.

**Könyvkötődei és kartonázs-
gépek**

August Fomm, Maschinenfabrik,
Leipzig-Reudnitz.

Könyvkötődei szükségletek

mindenféle fajtáját ajánlják
Wilh. Leo's Nachf. Stuttgart.

Könyvkötő-füződrót

J. D. Boecker Söhne,
Hohenlimburg (Westf.)

**Könyvkötődei és kartonázs-
gépek**

Gebr. Brehmer, Leipzig-Plagw.

Könyvnyomdai eszközök

G. E. Reinhardt, Leipzig S
3/106. (Csak vizonteladóknak.)

Könyvnyomdai gyorsajtók

Dresden-Leipziger Schnellpres-
senfabrik A.-G., Coswig i. S.

Könyvnyomdai gyorsajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Könyvnyomdai gyorsajtók

Faber & Schleicher, A.-G.,
Offenbach a. M. Ötven évi ta-
paszlatat alapján gyárt köny-
vnyomdai gyorsajtókat a legelső-
rendű kivitelben.

**Könyvnyomdai használati
cikkek**

és anyagok.
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Könyvnyomdai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Lehúzó prések

Robel & Co., München S 50.

Levélboríték- és zacskógyár

Walterwerke Maschinenfabrik
m. b. H., Leipzig W' 31.

Litográfiai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai kövek

Ajánl saját bányáiból
J. Friedrich Daeschler,
Langenlathem E (Bayern). Soln-
hofen, Mörsheim.

Litográfiai kövek

Kékek és sárgák, legjobb álla-
potban.
August Daeschler & Co., G. m.
b. H., Solnhofen (Bayern).

Litográfiai kövek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

**Litográfiai szükségleti
cikkek**

Böttcher & Renner, Nürnberg.

**Litográfiai tusokat és
litográfiai krétákat,**

mint valamennyi szakbavágó
preparatumokat gyártanak
Rohrer & Klingner, Leipzig-Co.
12.

Maratóalap (transp.)

Rez. Steinbach & Strache.
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Matricalapokat, matricaport

1891 óta gyárt elsőrendű minő-
ségben. Carl Ostermann, Bre-
men. Bel- és külföldön legjobb
eredményrel bevezetve. Stereotí-
piái papírok minden használa-
tos formátumban készletben. —
Kívánatra mintát küld.

Matricatisztító gép

Max Sadowsky, Berlin S 42.

Másolókeretek

pneumatikus préseléssel, offset-
mély- és horganynyomáshoz.
Kliségvártás és typoneljárás.
Másolóívlámpák és villamos ön-
működő vakumszivattyúk.
P. Schmidt & Co.,
Berlin SW. 11, Schönebergstr.
26.

Másolókészülékek

offset, mély- és cinknyomás
részére pneumatikus rányomással.
D. R. P. megjavított kivitelben.
Másolóívlámpák és elektromos
vacuumszivattyúk, automatiku-
sak. P. Schmidt & Co., Berlin
SW 11, Schönebergerstr. 26.

Mélynyomás

Kompl. mélynyomótelepek be-
rendezése. Willy Schwede, Ham-
burg 36, Gr. Theaterstr. 34—35.

Mélynyomófestékek

minden gép részére.
F. Ruckelhausen & Co.,
Farbenfabriken, Eppstein im
Taunus.

Mélynyomóanyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

**Mélynyomó rotációs gépek,
ívberakásra**

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Mélynyomóhengerek

minden alakban. Csiszoló- és
simítógépek. Rézbevonótelepek.
K. Walter, München SW,
Plinganserstr. 22.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek.
Langbein-Pfanhauser-Werke AG.,
Abt. F, Leipzig O 28.

**Mélynyomóhengercsiszoló-
gépek**

Rakel (kés) csiszológép D. R. P.
a., Pigment-átvivőgép D. R. P. a.
hengersizállítóköcsival D. R. G.
M. Rézhengerek újonnan való
készítése. Otto Wuschig, Berlin
SO 36, Mariannenstr. 31—32.
Moritzpl. 131—86.

ÁTNYOMÓPAPIROSOKAT

KIVÁLÓ MINŐSÉGBEN 40 ÉV ÓTA GYÁRTUNK **RICHARD NAUMANN** DRESDEN 16, SCHUMANN STRASSE 45

KÖNYV- ÉS LAPSZEMLE

A Magyar Iparművészet ezévi 1—2. száma még a szoktnál is gondosabb technikai kivitelben látott napvilágot. Ezt a számot nagyrészen az elhunyt Györgyi Kálmán szerkesztette, akinek gyászkeretes arcképét a folyóirat első oldalán hozza. Györgyi Kálmánról vezetők helyen Czákó Elemér emlékezik meg kegyeletes szavakkal. Műmellékletein az új Szent János-kórház kápolnájának freskóit, a Széchenyi-fürdő bronzszobrait és régi műemlékeket reprodukál egyéb illusztrációk mellett. A cikkek természetesen az illusztrált anyagot tárgyalják szakszerűen.

A Typographische Mitteilungen, a német Bildungsverband kiadványának márciusi száma egyszerű borítékban a megszokott terjedelmében jelent meg. Szedés-példái egyszínben a szöveg között vannak elhelyezve (takarékoskodni kell!), de azért tanulságosak. Nyolcoldalas mellékletként Jan Tschichold több művészeti-tervezési kísérleteit mutatja, amelyek az új tipográfiával való harmóniát keresik. Például Kurt Schwitters olyan plakátot tervezett, amelynek betűi teljesen zavarosak. A magánhangzók kurrensok, a mássalhangzók verzálisok, egy-egy szón belül. Ez már a pszichopatológia határait súrolja. A többi szöveg tanulságos.

Buch und Schrift a címe a könyvművészeti kiadványnak, melyet a Deutscher Verein für Buchwesen und Schrifttum adott ki. „A könyvcímlap az idők változásával” a főcíme a vaskos füzetnek és számos régi könyvcímlapreprodukcióval van illusztrálva, a szélső Nyugattól a távol Keletig használt könyvcímlapok példáit mutatva be.

Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik vaskos kvartfüzete fekszik előttünk. A lipcsei Deutscher Buchgewerbeverein kiadásában megjelenő grafikusművészeti és nyomdászati szakfolyóirat 10. száma rengeteg műmelléklettel, fametszettel, régi meg új könyvillusztráció-reprodukciókkal díszítve a szöveget. A szövegben Fritz Röder cikke érdekel bennünket legjobban a hangjegymetszésről. Rudolf Russ a színes nyomást tár-

gyalja. Különösen tanulságosak a szaktanfolyami munkák, amelyeket többszínnyomatásban mellékel a szakfolyóirat.

A Deutscher Drucker februári és márciusi számai, mint mindig, ezúttal is remekei az enemű szakirodalomnak. A februári szám rendkívül érdekes nyolcoldalas szédsmellékletet tartalmaz, amit az a körülmény fokoz, hogy hat vezető betűöntőde egyazon tipográfiai föladatot (levélpapír és levelezőlap) oldotta meg legújabb betűkkel és minden megoldás úgy hat, mintha ezek a betűk külön e nyomtatványok részére készültek volna. Ez az érdekes kísérlet nagyon tanulságos az akcidenszedő részére, mert megmutatja, hány megoldási lehetősége van minden föladatnak. A kísérő cikk erről a tárgyról még mond egy és más tudnivalót. A Renck-eljárásról, a nyomó részére az új önberekéről és a tömöntők számára az olvasztásnál előálló fémvesztéséről vannak cikkek a lapban. Még a litográfus és offsetnyomó is talál benne a szakmájába vágó közleményeket. — A márciusi szám nem mindennapi érdekességű témát tárgyal. Terjedelmes átfogó cikket közöl a papírkezelés mai állásáról a nyomás előtt. Különösen figyelemreméltó itt, hogy a szerző nem elégedett meg azzal, hogy ismerteti az e téren eddig gyakorolt eljárásokat, hanem e kérdés mélyébe hatol és mindent földerít, amit eddig a külföldi kísérleti állomásokon a papírkezelés körül megállapítottak. Ezáltal a cikk különös gyakorlati értéket nyer. Egy másik cikk a papírkezelést az Ako-rendszer szerinti tárgyalja. A síkstereotípiáról is olvashatunk gyakorlati útmutatásokat a lapban. Megemlítendő még a nyolcoldalas szédspéldamelléklet, amely két feladatnak tizenhatféle megoldását mutatja be. Ez már önmagában is bizonyítja a példák tanulságos volta mellett. Az ehhez való cikk kritikai méltatásokat fűz az egyes megoldásokhoz. Ezenkívül természetesen más közlemények is vannak a márciusi számban. A fölötté értékes szakfolyóirat egyes száma 2.75 márka és a kiadóhivataltól (Berlin SW 61) szerezhető meg.

Progresser. 1930 márciusi füzet. Kis párizsi reklámgrafikai folyóirat. Sok érdekes cikke arról tesz tanúságot, hogy szakít a franciák zárkózottságával és a külföldi államok felé orientálódik, ami annak a jele, hogy igazán haladni akar, mint a címe mondja.

A Graphische Revue, a bécsi Graphische Gesellschaft kiadásában megjelenő szakfolyóirat ezévi 1. száma a gyakorlatból vett nyolcoldalas szédsmelléklettel kezd. Cikkei az ujságtördelésről, a nyomógépekről, a gazdasági kérdésekről, a rézmetszésről és a kisbetűs írásmódról (Jan Tschichold) szólnak.

Der Hochdruck, seine Zukunft und sein Verhältnis zu anderen Druckverfahren a címe M. Klimroth, a berlini Ullstein-nyomda igazgatója előadásának, amely füzet alakjában most jelent meg. Az előadást a berlini nyomdafőnökök egyesületében tartotta. A füzet ábrákat is tartalmaz.

A grafikai ipar ajánlásra méltó német szállítócégei

az **Export-Journal** für graphische Maschinen, Papierverarbeitung, Buchgewerbe und Büroadarf minden kiadásában nagy számban vannak képviselve. Kérjen ingyenes mutatóvényszámot a Streitberger-Verlag, Leipzig C. 1. Weststr. 13. cégtől. (Ugyanabban a kiadóvállalatban megjelenik hetenként az ötvenéves „Journal für Buchbinderei- und Kartonnagenbetriebe”. Előfizetési ára negyedévenként 4.50 márka.)

Molton, Moleskin

Csak nagybani előadók részére.
Backofen & Sohn, Mittweida-Sa.

Nyomdácégek

Werner & Schade betüöntöde,
Berlin N. 54, Kastanienallee 43.

Nyomóhengerborítósövetek és nyomóhengeráthuzatok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetátvitelek,

az eredetihez hű kivitelben és a legrövidebb skála fölhasználása átnyomással. Sauer & Co., Berlin SW 68, Alexandrinenstr. 26.

Offsetheft 1928

sok érdekes gyakorlati cikket tartalmaz az offsetnyomtatásról és számos színes műmellékletet. Ára 2.75 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Offsethengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetkéziprésék

J. G. Mailänder, Schnellpressenfabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Offsetmásoló készülékek

pneumatikus rányomással és felcsapható üveglappal, D. R. P., verseny nélkül.
P. Schmidt & Co., Berlin SW 11, Schönebergerstr. 26.

Offsetnyomdai anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetsajtók

Faber & Schleicher A.-G., Offenbach a. M. Offsetpréseket szállít úgy minőségileg, mint mennyiségileg legjobb teljesítménnyel.

Offsetsajtók

Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig i. Sa.

Offsetsajtók,

„Leipzig”, „Kleiner”, „Kleine”, „Rubens” és a kétszínnyomó „Planeta” offsetsajtók. Vezető márkák a legtekintélyesebb kivitelben.
Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig i. S. Európa legnagyobb offsetsajtógyára.

Öznizőgépek

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Özniző gépek

Const. Hang, Göppingen-A.

Papírnagycég

Berth. Siegismund, Berlin SW 68. T. Dönh. 1400—1404. Finom és csomagolópapírok.

Papírok (gumizott)

Leipziger Gummier- u. Lackieranstalt, Schweder & Co., Lucka bei Leipzig.

Pecsétjegysajtók

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Perforáló gépek

Märkische Perforiermaschinenfb., Berlin SO 36.

Perforáló gépek

Maschinenbauanstalt M. Vetter & Co., Leipzig-Gohlis.

Pénztekercspapírok

Vasúti és postaúrlapok. Druckerei Hermann Lukowski, Breslau 2.

Prégelt pecsétmárkák,

Mindennemű aranyprések, árjelző- és mintakártyák stb. Tömegpéldányszámú specialitások. Emil Bach & Co., Kunst-anst. Nürnberg.

Raszterek

az összes reprodukciós eljárásokhoz.
Raster - Syndikat, Frankfurt—München, G. m. b. H.
Haas—Ehfa—Koh-i-noor. Telep: Frankfurt a. M. Neue Mainzer Str. 77.

Reinhardt Rationell berakó-készülékek

A legjobb berakókészülék.
G. E. Reinhardt, Leipzig S 3/106. k.

Reklámtervezetek

Fritz Leissner, Dresden-A. 16.

Reprodukciós intézet

Louis Gerstner, Leipzig 18. Kunstanstalt f. Autotypie u. Zinkätzung.

Reprodukciós intézet

Eberhard Schreiber, Leipzig. Klisék, fotolitográfia.

Reprodukciós készülékek

Paul Drews, Alte Jakobstr. 4. Berlin SW 68. Optika, raszter, ívlámpák és gépek.

Reprodukciós készülékek

Falz & Werner, Leipzig C 1. Németország legrégebb speciális gyára.

Reprodukciós készülékek

V. Koula, Prága, Zitná ul. 27. Legjobb beszerzési forrás.

Rézbetűk könyvkötők részére

Dornemann & Co., Messingschrift- und Ferrotypengießerei, Gravieranstalt, Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők részére

Magdeburger Gravieranstalt vorm. Edm. Koch & Co. m. b. H., Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők számára

Dornemann & Co., Magdeburg.

Rézléniák

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Rézléniák

Hugo Rösch, Leipzig-R.

Rotációs gépek

csomagolópapírok részére,
Fischer & Krecke, G. m. b. H., Bielefeld 13.

Szakirodalom

Aufstiegbücherei, 1. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor”, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt, Ára: 3.50 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szakirodalom-katalógust

kívánatra küld a „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szakiszkolafüzet 1928

Szedéspéldák gazdag gyűjteménye, számos bel- és külföldi szakiskolából. Ára 2.75 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Száraz stereotípiái matricák

Porosin gyorsanszáradó matricák. Gyártják: Rosenthal & Co., Röthenbach a. d. Pegnitz, Bay.

Szedés- és nyomtatáspéldafüzet

Száznál több mintával, az összes nyomtatási eljárásokban. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szedőgépkatrézsek,

-javítások, -feldolgozások. Specialitása: kizáróékek.
Ernst Albrecht, Berlin SW 29, Gneisenaustrasse 67.

Szedőgépkizáróékeket,

az összes típusok részére gyárt és javít Willy Reinecke, Taucha-Leipzig, Grasdorferstr. 27. Tel. 155.

Tangírozóbőrök

Leipziger Tangier-Werke, Leipzig-Pl.

Tekercsvágógépek,

300—1500 mm vágási szélességig, papiros és karton részére. Maschinenfabrik, Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Tömöntödei keményítőtelep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F., Leipzig O 28.

Viaszkendő,

hengerfilcek, alátét- és nedveszövetek stb.
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Vignetták

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Vonalozó gépek

A „Kleine Reinhardt”, amely vonalozógép minden üzembe való. Vonalozószélesség 50 cm-ig. „Dulima” egyoldali vonalozás. „Flakoli” síkszedés fejnyomó- és vonalozógép.
Mintaszertű szerkezet és teljesítő-képesség. Ötvenéves tapasztalat.
G. E. Reinhardt, Abt. Förste & Tromm, Maschinenfabr. Leipzig S 3/106.

◊ SZAKMABELI ISMERETEIT, FIZESSEN ELŐ A „DEUTSCHER DRUCKER” C. LEGJOBB NÉMET SZAKLAPRA ◊

WOLLEN SIE SICH UNTERRICHTEN

über alles, was in der ganzen Welt und namentlich in Deutschland auf allen Gebieten der graphischen Berufe und Techniken geleistet und geboten wird, WOLLEN SIE WISSEN, was an neuen Maschinen und Hilfsmitteln auf den Markt kommt, was an neuen Verfahren und Methoden von Spezialisten erdosen und ausgearbeitet wurde, WÜNSCHEN SIE ANREGUNG und Belehrung, suchen Sie künstlerische Vorlagen für geschmackvolle Ausstattung von Familien-, Vereins-, Geschäfts- und Werbedrucksachen,

DANN ABONNIEREN SIE

die weltbekannte, im 36. Jahrgang erscheinende illustrierte graphische Monatsschrift

DEUTSCHER DRUCKER

(DEUTSCHERBUCH- UND STEINDRUCKER) BERLIN SW 61. HAGELBERGERSTR. 49

Probenummer kostenlos. Jahresbezugspreis: für Ungarn, Rumänien, Tschechoslovakei, Jugoslawien RM 28.20, übr. Ausland RM 33. Das Abonnement kann jederzeit beginnen. Zahlungen halb- oder vierteljährlich. Postscheckkonten: Budapest 54967, Wien 105095, Ljubljana 20449, Prag 79607

ELŐFIZETÉS NEGYEDÉVRE 7-05 MÁRKA. MŰTÁRVÁNYZÁMOT NGYEN KÜLD A KIADÓHIVATAL

HA BŐVÍTENI AKARJA

ÉVENKINT 12 VASKOS SZÁM

A Gebrauchsgraphik ezévi 1., 2. és 3. számai méltán sorakoznak a nemzetközi jellegű művészeti folyóirat előbbi számaihoz. Művészi reprodukciók, plakátok és könyvcímlapok, a februári számban még színes divatképek is, orosz agitációs iratok illusztrációi és az így bemutatott művészek munkáinak német és angol nyelvű méltatása, a márciusi számban könyvillusztrációk, elmés plakátok, fotogramok teszik értékessé, tanulságossá ezt a világszerte ismert folyóiratot. A Gebrauchsgraphik egyes számának ára 4 márka A Phö-nix-Verlag, Berlin SW 61, Belle-Alliance-Platz 4. kiadása.

Az Offset-, Buch- und Werbekunst bizonyos fejlődést mutat. Az ezévi 1. számban naptárak történetét ismereti Hauschild dr. A jó reklámötletekről Traugott Schalcher ír. A mélynyomási rovatot átszervezték és több közlemény szól e nyomtatási eljárásról. — A. 2. szám vidám farsangi plakátokat reprodukál az azzal a tárggyal foglalkozó cikk keretében. Sok egyéb tanulságos közlemény és szép illusztráció teszi becessé ezt a szakfolyóiratot. Egyes száma 3.50 márka. Megrendelhető Offset-Verlag G. m. b. H. Leipzig C 1, Seeburgstrasse 57.

A Tipografia, a csehszlovák szakfolyóirat 1. és 2. számai tanulságos szedéspéldákkal és érdekes illusztrációkkal jelentek meg. A szöveg csehnyelvű és a prágai grafikai szakkör adja ki.

Die Reklame, a német reklámegyesület szakfolyóirata magasnívójú reklámujság, amely ezzel kapcsolatban a nyomdászatra vonatkozó reklámügyekkel is foglalkozik kitűnő illusztrációk és tanulságos cikkek keretében.

Arts et Métiers Graphiques Paris, a grafikai művészetek és mesterségek szakfolyóiratának ez a 15. száma Párizs jellegzetes reklámművészetét mutatja be, de szép reprodukciókat közöl antik és modern művészeti munkákról, metszetekről és festményekről is, amelyeket cikkekben tárgyal. Egyes száma 70 frank és Paris VI, 3 rue Séguier rendelhető meg.

Der Werdegang eines Tiefdrucks in drei Farben címen adta ki Rudolph Becker legújabb mappáját 5 táblával. A kísérőlapon a háromszínmélynyomás menetét tárgyalja, a táblák az egyes színek nyomását, a többi három a színeknek egymásra nyomásának eredményét mutatja. A mappa ára 4.50 márka.

A Commercial Art (kereskedelmi vagy reklámgrafika) ezévi februári, márciusi és áprilisi számai magasnívójú illusztrációsanyaggal, amely az angol hirdetés- és plakátművészetbe enged bepillantást, jó közleményekkel, amelyek a reklámtudást igyekeznek terjeszteni, jele-tek meg. A külföldön is elterjedt angol reklámművészeti folyóirat kiadóhivatala London, W. C. 2., 44. Leicester Square van és a lap egyes száma 1 shilling.

Photomechanik für den Stein- und Offsetdruck. Irta Prof. Karl H. Braun, a bécsi grafikai tan- és kísérleti intézet vezetője, kiadja a Verlag Julius Springer, Wien

l, Schattengasse 4. A nyolcvés és 34 szövegközti ábrával illusztrált munka, mint a címe is mutatja, a kö-és offsetnyomás részére való fotomechanikával foglalkozik. A negatívok és a diapozitívok előállításával kezd, a kopírozást, az átvitelt, az átnyomást, a lemezkészítést és kezelést, a szedéselőállítás különböző metódusait, a fotolitográfiai eljárást és a többi e szer- teágazó technikával kapcsolatos tudnivalót bőven és könnyen érthetően magyarázza. A könyv füzve 10.50. Mindenki, aki a fotomechanikával összefüggő nyomta- tási eljárással foglalkozik, nélkülözhetetlen segítőtar- srat talál ebben a gondosan megszerkesztett szak- könyvben.

Das Ei des Kolumbus. (Kolumbus tojása) a címe a J. G. Schelter & Giesecke, Leipzig C 1, betűöntöde új pro- spektusának kikötőstégekről. Ez olyan stég, amelyet a kikötendő szedés köré raknak és külső felén széles nyílás van a kikötőzsinór befogadására. Az ilyen ki- kötőstéggel körülvett szedésről a zsinór nem csúszhat a sok ide-odalövés folytán a szedés alá, ami nyomás- közben annyi bajt szokott okozni. Az ábrákkal és árakkal ellátott füzetkét az érdeklődők a cégtől bizo- nyára megkapják.

A Karl Krause Leipzig cég ismét egész sor újdonságot hozott a piacra, amelyeknek illusztrált árlapjait nek-ünk is megküldötte. Az egyik a nehéz stancológépet, a másik az új stancolóautomatát, azután egy nehéz stancolótégelyt ismertet, egy negyedik lap a fotoad- dirozó- (kopírozó) gépet mutatja be, egy ötödik a többborsós papírgyorsfűrőgépet, amely gyorsan fúrja egymás mellé a lyukakat, végül a hatodik árlap egy erős kézfogantyús vágókést mutat, vas alvázzal. Mindegyik lap bő leírását és jólsikerült autotípiás áb- ráját tartalmazza a gépeknek, az árak megjelölésével.

„Rocla“. A Gutenberg-Ház Geel Testvérek prospek- tust küldött be a „Rocla“ nevű matricatisztítógépéről. Eszerint a matricatisztítás problémája végre meg van oldva. Néhány perc alatt tisztít meg egy készlet mat- ricát, azok teljes kímélésével. Kipróbálásra kívánatra költségmentesen bocsátja a cég rendelkezésre.

Riedinger-mediaeval a neve annak a klasszikus szép- ségű betűnek, amelyet Franz Riedinger rajzolt és a Benjamin Krebs Nachfolger betűöntöde Frankfurt a. M. hozott a piacra. Néhány szedésminta a beküldött be- tűmintakönyvben mutatja, hogy címbetűnek is jól meg- állja helyét a nagyobbja és félkövérje.

A J. G. Schelter & Giesecke Leipzig C 1 betűöntöde keménykötésű, kvartalakú betűmintakönyvének II. kö- tete került ki mostanában a sajtó alól, még pedig a cég gépgyáranak „Windsbraut“ kéttűrás gyorsajtója alól. A könyv címe francia: „Spécimen de caractères“ és a mintaszedések nemzetköziek. Bemutatja az ön- töde antikva betűit, kurzívjait, a tetszetős Salzmann- és Belwe-antikvákat a kurzívokkal, a félkövér és kö- vér betűivel, a Schneider-Latein, a Shakespeare- Mediával egész garnitúrát, úgyszintén az Ambra, a

Koralle, a Titan, a Dolmen stb. készleteket a díszes és művészies betűváltozatokkal, a gépirásbetűket és végül a jórajzú iniciálékat. A betűmintakönyv díszmunka.

Farbe Ist Leben (szín: élet) a címe a Gebrüder Hartmann Halle-Ammendorf ünnepi díszfüzetének, amelyet abból az alkalomból adott ki a cég, hogy festékgyára elérte fennállásának negyedszázados fordulóját. Magasszárnyalású szavakkal ajánlja ezt a gyönyörű füzetet a nyomdászakmának és programját e jelmondatba foglalja össze: Szín az élet, élet az munka és munka annyi, mint siker. A füzet történeti visszapillantást vet az üzeralapításra, azután a háborús évek történetének a gyár szempontjából való leírása után ismerteti a jelenlegi technikai berendezését a gyáraknak és a sokféle festéket, amelyek a cég üzemeiből kikerülnek. Számos többszínnyomatos műlap, a gyár alapítóinak és a jelenlegi vezetők portréja, főként azonban a művészi címlap díszíti az emlékfüzetet.

Satz- und Druckmusterheft 1930. A Deutscher Drucker, Berlin SW 61, Hagelbergerstrasse 49. kiadása. Ára külföldre 4.— márká. Az ideai szedés- és nyomtatásmintakönyv ismét gazdag tárháza a szedéspéldáknak, motívumoknak és gondolatébresztő terveknek, amelyeket minden szakember sikerrel szemlélhet. Mintegy 150 kvartalakú oldalon oly rendkívül gazdag anyag, lendületesen megtervezett, ügyesen megszedett és meszterien kinyomott alkalmi, üzleti és reklámyomtatvák-

nyok vannak összegyűjtve, hogy abból szedő, nyomó és reklámművész sok tudást meríthet. Ez a füzet felülmúlja összes elődjeit. Ezért melegen ajánlható minden szakembernek.

A dült Futura, a Futura-kurzív jó hatását mutatja a hozzánk juttatott „Die schräge Futura” című prospektus. Ez a betű a Bauersche Giesserei Frankfurt a. M. Futura-garnitúrájának kiegészítése és 6 ponttól 48 pontig öntik. Ez a művészi betű is a modern szedésstílusnak köszönheti megszületését. Paul Remers, e betű tervezője, megtartotta az alapbetű friss formáját és a benyomás, amelyet az kelt, mégis mindig új és jellegzetes. A Bauersche Giesserei magyarországi képviselője Horváth Lajos szaküzlete, Budapest, III, Fényes Elek ucca 4. szám.

A Cercle d'études Typographiques de Bruxelles, a brüsszeli nyomdászszakkör francia nyelvű jelentésben számol be 1928—29. évi működéséről. Felsorolja az év folyamán rendezett előadásokat, beszámol a pályázatok eredményéről, a rendezett szakkiallításokról stb. Köszönetet mond a külföldi szaklapok kiadóinak a beküldött szakfolyóiratokért, amelyek sorában, a jelentés szerint, ott van a „Magyar Grafika” is, amelyet állandóan küldünk a brüsszeli szakkörnek.

A Chn. Mansfeld gépgyár, Leipzig O 29, több színes és műnyomóymtatványt küldött be, amelyekben „Optima”, „Duplex” és fogantyús vágógépeit mutatja

MAGYAR BESZERZÉSI FORRÁSOK:

BETŰ

Első Magyar Betűöntőde Rt., Budapest VI, Desseffy ucca 32. Dívatos szöveg- és címbetűk minden nyelvhez. Sima és mintázott rézléniák. Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítását. Telefon 223—70.

Fischer Ignác Budapest VI, Proféta ucca 9. Telefon: Aut. 199—07. J. G. Schelter & Giesecke vezérképviselője Leipzig, Brüderstrasse.

FESTÉK ÉS HENGER

Berger és Wirth Rt., Budapest, Márton ucca 19. Telefon: József 306—35.

Gödinger Béla hengeranyaggyára és hengeröntődeje, Budapest VIII, Táncsics ucca 7. Telefon: József 424—23.

Lorilleux Ch. és Társa, Budapest IV, Ferenc József rakpart 27. Telefon: Aut. 868—02, Lá 10—86.

Lutz Ede és Társa Rt., Budapest VII, Örnagy ucca 4. Telefon: József 393—46, 334—65.

GÉPJAVÍTÁS

Löwy László okl. gépészmérnök, Budapest V, Felka ucca 6. Telefon: Lipót 921—67.

Róna József, Budapest V, Visegrádi ucca 3. Telefon: Aut. 254—48.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 348—12.

Wörner J. és Társa gépgyár Rt., Budapest V, Váci út 48. Telefon: Lipót 905—75.

GRAFIKAI SZAKÜZLET

Freund-Barát, Budapest, Csáky u. 13. Telefon: Aut. 282—35.

Goldstein A. utóda: Offenberger Miksa, Budapest VII, Kazinczy ucca 32. Telefon: J. 423—95.

Gutenberg-ház Geel Testvérek. Budapest II, Hunyadi János út 12. Telefon: Aut. 529—14.

Kallina Zdenkó, Budapest VIII, Tavaszmező ucca 16. Telefon: József 314—16.

König János okl. gépészmérnök műszaki irodája, Budapest IX, Remete u. 23. Telefon: József 453—58.

Löwy László okl. gépészmérnök, Budapest V, Felka ucca 6. Telefon: Lipót 921—67.

Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa ucca 50. Telefon: József 406—35.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 348—12.

KLISÉK

König és Bayer, Budapest VII, Wesselényi u. 54. Telefon: József 359—91.

TÖMÖNTŐ

Braun Testvérek, Budapest VI, Izabella u. 70. Telefon: Lipót 999—74.

LEVÉLBORÍTÉK

Rigler József Ede Rt., Budapest VI, Rózsa u. 55. Telefon: Aut. 250—55.

Vasadi és Vértesi, Budapest VI, Vörösmarty ucca 50. Telefon: Aut. 130—86, Aut. 221—14.

PAPÍR

Goldzieher Géza Rt., Budapest V, Akadémia u. 7. Telefon: Aut. 247—81, 232—98.

Grosz és Vidor, Budapest VII, Kertész u. 20. Telefon: József 423—38, J. 443—10.

Hartmann Vilmos Rt., Budapest V, Alkotmány u. 4. Telefon: Lipót 990—65, 912—33.

Sas és Bauer Papírkereskedelmi Rt., Budapest, Személynök u. 21—23. Telefon: Aut. 225—20, 260—99.

MŰNYOMÓPAPÍR ÉS KARTON

Herz és Bálint, Budapest VII, Rózsa u. 27. Telefon: József 396—39.

SZEDŐGÉPEK

Linotype szedőgép. Gutenberg-ház, Geel Testvérek, Budapest II, Hunyadi János út 12, Wien VII, Lerchenfelderstr. 37.

Typograph szedőgép. Vezérképviselő Magyarország részére **Krammer Lipót,** Budapest VI, Bajnok u. 26, Budapest részére **Tanzer Miksa,** VII, Akácfa ucca 50.

be képben és írásban. Külön lapon a megrendelők számos elismerősorait közli a cég.

Vulkan-Schwarz. A Hartmann Testvérek, Ammendorf-Halle festékgyárának jó illusztrációs festékét hirdeti egy kis műnyomatos prospektusa, amelynek Vulkanfekete a neve. A nyomtatáspélda valóban mély, bársonyos fekete színt mutat.

Beküldettek még: Bulletin Officiel des Cours Professionnels januári, The British Printer ezévi utolsó számai, a Klimsch & Co. Frankfurt kiadásában megjelenő Reproduktion áprilisi, A Sajtó tudományos folyóirat ezévi utolsó számai, De Grafiske Fag, a Slovenski Tisk, a Műgyűjtő, De Reclame, Norsk Trykk, Der Holzschnitt, Moderne Graphik (a Gutenberg-Haus, Wien kiadása), Bulletin Officiel, De Kronick, Grafika Romana utolsó számai.

TECHNIKAI UJÍTÁSOK

Az álló szedés térkímélő regálisa. Az álló szedés tudvalevően sok helyet foglal el a nyomdában. A kiadók rendelkezése vagy a nyomda érdeke folytán állva hagyott szedéseket számos deszkán őrzik meg és az éppen szükséges szedés megkeresése is nem egyszer sok időbe kerül. Ez az idővesztés elkerülhető, ha a megőrzendő szedések számára külön erre a célra készült regálist alkalmaznak. A szedő, mielőtt e regális-hoz tartozó hajóra teszi az állva hagyott szedést, lehúzza azt. Ezt a levonatot befűzi vagy beragasztja egy gyűjtőmappába, mialatt a levonatra egyidejűleg ráírja azt a számot, amely azon a hajón van, ahova a szedést rátette. Ha a szedésre szükség van, elegendő a gyűjtőfüzetet megnézni, hogy melyik számú hajóra tették annakidején. Mint fentebb említettük, ezt a megfelelő korrektúralevonat megszámozott és beragasztott példányán megláthatjuk. Egyetlen kézmozdulattal kihúzzuk a megfelelő hajót és megvan a keresett szedés. A regálisok és a hajók a legjobb bukktárból vannak. A hajóknak zárófalapjuk van, erős cinklemezekkel. A belső nagyság 28:55 cm (62:122 cicerő) Súlyuk 2 kg. A regálisok 30, 60 és 90 hajó részére szál-

lítatnak. Mélységük 66 cm, magasságuk 132 cm, szélességük, a hajók számához képest, 41.2, 77.2, 113 cm. Áruk eszerint változik: 267, 502, 744 márka. Gyártja és szállítja ezeket a praktikus regálisokat a Schelter & Giesecke cég, Leipzig C 1.

Kolumnák kikötésére szolgáló berendezés. (Ernst Knorr, Leipzig. Marienbrunn, Triftweg 21. Kl. 15a, 9 DRP. 104.816.) Ez a kikötőberendezés áll több betűfém-ből való reglettárból, amelyek a szedés köré teendők és a zsinór fölvételére szolgálnak, valamint egy sárgaréz-sarokból, amely a zsinór feszítésére szolgál. Hogy a kikötött szedést zárórámákba lehessen zárni, a cicerőegységekre kimenő regletták horonnyal (Nute-val) vannak ellátva, amelyekben a zsinór fekszik. Hogy a kötősarok segítségével feszesen meghúzott zsinór minden részében erősen hozzásimuljon a reglettához és így megakadályozva legyen egyes betűk kiesése, a hornyok mélysége a középtől a végeig mindjobban kimélyül. A sárgaréz-ből való kötősarok ugyancsak hornyokkal bír, amelyekben két excentrikusan (középből kifelé) ható zárócsapó van beerősítve a behelyezett és feszesre húzott zsinór megszorítására. Nagyobb kolumnák esetén a zsinór-veget, feszességének fokozása céljából, egy kulccsal még jobban meg lehet húzni. A spízselést megakadályozandó, a regletták harántmetszetükben kissé fölfelé vékonyodnak. A záróanyag által kifejtett nyomás ezáltal főként a szedérszerek lábára hat és fölöslegessé teszi papír- és kartoncsíkoknak berakását a szedés és ürpótlók közé. Ez a kikötőberendezés a „Leipziger Kolumnenbinder” név alatt jelent meg a piacon. Az a célja, hogy a tömöntésre szánt oldalak szállításának biztonságát növelje, mert a zsinórral való erős megfeszítés folytán a szedőteremből a matricálóhelyiségig vezető úton nem eshetnek le egyes betűk és a kolumna belsejében sem tolódhatnak el semmi. Oly oldalaknál is, amelyek sokszor küldetnek korrektúrába, az ilyen gyorsan és könnyen kezelhető kikötőberendezés előnnyel bír az egyszerű kézi kikötéssel szemben. A gépteremben ez a kikötőalkalmatosság azért előnyös, mert a zárás alkalmával a zsinórt nem kell levenni róla. Igaz ugyan, hogy az egyengetés alkalmával egyik-másik klisének kieme-

HANS WUNDER

G. M. B. H.

BERLIN-WILHELMSBERG

FIÓKGYÁR: WIEN, XVII
világhírű nyomda, litográfiai, offset-
és mélynyomófestékeknek magyar-
országi vezérképviselője és lerakata

**NYOMDAFESTÉK
KENCE- ÉS HENGERANYAGGYÁR**

KLEIN KÁROLY GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST VI, GRÓF ZICHY JENŐ U. 44. TELEFÓN: AUT. 283-85

lése vagy betűnek kicserélése körülményes, mivel ilyen esetben az egész formát körülzáró anyagoknak meglazítása nem volna elegendő, hanem az illető oldalnak a kikötőberendezését is föl kellene oldani és előbb a közbülső ürpótlót is kivenni, hogy a kikötősarok zárócsapójához hozzá lehessen férni. Ebből az okból tehát végleges ítéletet erről a kikötőalkalmatosságról és általános használhatóságáról még nem lehet mondani; mostanában próbálgatják ki egy nyomdában, főként abban a tekintetben, vajjon a spíszek elháríthatók-e használata révén. Ha az ilyen irányú kipróbálása után az ára sem volna nagyobb, mint a kéziöntőgépen öntött reglettákké, ez a kikötőberendezés biztosan igen gyorsan terjedne el a nyomdákban.

Sorfűrész. „Asbern” név alatt az Augsburg-Göggingenben székelő Maschinenfabrik Asbern A.-G. hozza forgalomba ezt a fűrész, amellyel úgy egyenes, mint sarokvágásokat lehet végezni pontos tipográfiai szisztémára. Az ólomléniáknak, reglettáknak, körzetdaraboknak, kliséknek és túlszélesre szedett szedőgépsoroknak megmunkálását eddig a sorvágón, sorgyalun, léniagyalun végezték, nagyobb munkákat pedig a körfűrészben és élmarófűrészben. Mindezeket a gépeket és készülékeket fölöslegessé teszi az „Asbern” sorfűrész, amely önmagában egyesíti a körfűrész és élmarófűrész. Néhány másodperc alatt 38 ciceróig menő sorokat vagy egyéb darabokat egyszerű, kifogástalanul vág, pontosan tipográfiai mértékre, úgyszintén 45 fokú sarkokat. A gép erős és tartós szerkezetű, minden asztalon föllállítható, ahol dugókontaktussal bekapcsolható a világítóvezetékbe. A motortengelyre alkalmazott szerszámfejen nemcsak a fűrészlap van, hanem három maró is, amelyek a lefűrészelt sorokat egyetlen munkamenetben teljesen simára marják, anélkül, hogy a legcsekélyebb ólomszilánkot hagynák vissza. Hogy a dolgozás közben beállható vibráció eleve kizárható legyen, a fűrészasztalt nem képezték ki mozgathatóra, hanem az alapjával együtt mint kompakt egészet. Az asztalon van elhelyezve egy acélból való tipográfiai sormérő, egészen 68 ciceróig, negyedpetit, nonpareille, ciceró és konkordanc (négycicerós) beosztással.

Szétszakíthatatlan bankjegyek. Angliában ez irányban végzett kísérletek jó eredményre vezettek. A fémespapír előállításának lényege egy új impregnációs eljárásból áll, amely az összes eddigiektől eltérő. Az új módszer szerint papirosos cinnt, rezet és alumíniumot lehet előállítani. A fémet megfelelő hőfokon folyóssá változtatják. A folyóssá tett fémel azután mechanikus porlasztóval bevonják a papírgyurmát. A papírnak ilyen módszerrel való fémesítése azzal az előnnyel bír, amelyet régebben nem lehetett elérni, hogy elsősorban a papírt bevonó fémréteg finomsága, vékonysága ellenére is, rend-

kívül szilárd. Amíg a régebben végzett abbeli kísérleteknél, hogy a papírt fémesítsék, a papírrostok struktúrája mindig szenvedett, addig az új eljárásnál ez állítólag elkerülhetővé válik. Ilyen papírból készített bankjegyek nehezen szakíthatók szét és hamisítóknak kevés támaszpontot nyújtanak az utánzásra. A közeljövőben már gyakorlati eredmények fogják bizonyítani, hogy a papírpénznek ez az újdonsága a jövőé. — Alighogy ezt a hírt egy külföldi szaklapból lefordítottuk, máris egy másik, ugyancsak erről a témáról szóló közlés tolult szemünk elé, amelyet krónikási mivoltunkból kifolyóan kötelesek vagyunk közölni. Svájcban ugyanis azt jelentik, hogy a zürichi állami technikai főiskola tanára, M. U. Schoop tiszteletbeli doktor oly szabadalmat jelentett be, amelynek az a lényege, hogy a bankjegypapírt besugározatják (befecskendezik) egy különleges fémötvözettel, készülék segítségével, miáltal a papír teljesen összevegyül a besugározott bevonattal, anélkül, hogy a papírt bármiképpen megsértené vagy külsőleg megváltoztatná. Ezek a „schoopizált” bankjegyek állítólag sokkal ellentállóbbak a közönségeseknél, mert csakis a legszélsőbb erőszak alkalmazásánál szakadnak szét, elégetésük is csak magas hőfokú meleg alkalmazásánál volna lehetséges. A legfontosabb a találmányon az a tény, hogy a „fémesített” bankjegyeket többé nem lehet hamisítani, mert a ráfröccsentett fémötvözetnek mibenlétét csakis annak az országnak kormánya ismeri, amely ezeket a bankjegyeket kibocsátotta. A továbbiakban előnye az is, hogy a bankjegyek bepiszkosodása nem történhetik oly mértékben és hogy könnyen megtisztíthatók a piszoktól. Figyelemre méltatandó továbbá az új papír higiénikusabb volta is. A bankjegyek tartósságát így 200—300 százalékkal lehet fokozni, aszerint, minő a fémötvözet és a nyomás. Mielőtt azonban ilyen fémesített bankjegyek előállításához fognának, előbb a nyomtatástechnikai tényezőktől is tanácsot kell kérni, mert az új „fémesített” papír nyomdai földolgozása alkalmával nehézségek merülhetnek föl.

Új ár celluloidból. A német Bildungsverband szaküzlete új ár eladását vette át, amelynek nyele fele részben celluloidból van. Előnye az, hogy nem kell többé az árhegyet kalapáccsal a satun beleverni, amikor a fanyél gyakran darabokra is tört. A fából való részt, amely mintegy 3 és fél cm magas, le kell csavarni, mire az ár szabadon fekszik a 4 és fél cm hosszú celluloidrészen, amelynek belseje homorú, miáltal az árhegy szorosan nyulik ki belőle. A nyél farészének becsavarása idézi elő, hogy az árhegy így megmarad. A hegy letörése esetén csak ki kell csavarni a nyél farészét, az árat meglazítani, kivenni és újjal pótolni. Az ár neve: „Rasche Tip-Top”. Ára 1.10 márka.

Fedőlapunkról és mellékleteinkről

Lapunk jelen számának fedőlapját Kner Albert, lapunk művészeti főmunkatársa tervezte és készítette el. A lapnak a sokszorosítóiparral és különösen a számkönyv tartalmával való kapcsolatára ötletesen mutat rá az egész címlapot domináló rajz, amely élénk színezésével maradéktalanul fejezi ki azt az összhangot, amelynek fedőlap és tartalom között uralkodnia kell.

Lapunk belsejében több közleményünk számol be a nagy művészi sikerrel járt könyv- és reklámművészeti kiállításról. E cikkek keretében, szöveg között, nem egy jó munkában gyönyörködhetnek olvasóink. Hogy külön mellékletek keretében bemutatjuk néhány grafikuművészünk cégjegyét, annak az a magyarázata, hogy ezek olyan kiválóak, a figyelmet annyira megragadják, hogy megérdemlik a lapunkban való megörökítést is.

A Danubia Garage-nak a mellékletek között látható kitűnő cégjegye Kner Albert főmunkatársunk frappáns hatású fotomontázsa.

Mellékleteink sorában három festékgyári műnyomatot és két gépgyári prospektust mutatunk be. Mind az öt magasszínvonalú művészi munka reprodukciója.

A Hartmann Testvérek (Halle-Ammendorf) festékgyárának duplex-autotípiája a gyár festékének kiválóságát bizonyítja, amellyel a sűrű raszterű autotípiá legfinomabb részecskéit is kifogástalanul ki lehet hozni.

A Lorilleux Ch. és Társa festékgyár kísérleti nyomdájában készült kitűnő háromszínű mélynyomás egy híres bécsi festőművész tanulmányfejét adja vissza olyan eredetihű árnyékolással, ami a Lorilleux-gyár mélynyomó festékeinek jó hírnevét csak öregbíti.

Az Otto Baer (Radebeul) festékgyári cég gyakorlatból vett mellékletén látjuk, hogy mily egyszerűen oldja meg a cég Doppeltonfestéke az enyém feladatokat. A nyomás 90 grammos papirosra történt, tehát ez a festék megfelel a gyakorlatban előforduló minden követelménynek.

Az „Elka” vertikális cilinderű gyorsajtó kitűnő kvalitásait mutatja David egyik festményének, Marat halálának háromszínyomatú autotípianyomása. Az „Elka” gyorsajtók magyarországi képviselője Freund-Barát grafikai szaküzlet.

A Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik modern kivitelű prospektusa a Planeta Quinta kétszínnyomású offsetsajtóját ajánlja. Ezen a mellékleten nemcsak a jó nyomás, hanem Rump német művész terve is figyelemreméltó.

Szerkesztői üzenetek

F. Vilmos. Köszönjük fáradozását. Az eredménnyel meg vagyunk elégedve. Bár volna sok olyan lelkes olvasónk, akkor előfizetőink száma gyorsan megnövekedne. Ez viszont a lap javára szolgálna.

Cs. L. Lapunk összes múltévi számaiból kaphat egyes példányokat. A lapot megindítjuk.

Gépmester. Nem mellőzés, hanem véletlenség az, hogy a „Nyomda- és Rokonipar” nem emlékezett meg a gépmesteri szaktanfolyam kiállításáról. Meg vagyunk róla győződve, hogy a Spitz-kiállítással befejezettek vették a lap tudósítói a kiállítást. Ugyanis elkerülte figyelmüket a Spitz-kiállítás kijáratí ajtájára kifüggesztett mutatóujjas cédula, hogy a gépmesteri, öntői és szedésméleti kiállítás a bérkocsisuccai ülésteremben van. Tehát ne tessék szándékosságot látni a dologban.

K. L. Budapest. Kettőjük közül annak van igaza, aki a hirhedté szót két t-vel szedte. A szó maga hirhedt. Épúgy mint fáradt. Fáradtta lett. A vá, vé rag áthasonul tá, té-vé. Egy t-vel csak akkor helyes, ha tulajdonító esetről van szó. Például: Ez a kés azé a hirhedté, tudniillik azé a hirhedt emberé.

Cs. Gy. Köszönjük a lapunk érdekében kifejtett agilitását. Reméljük, hogy eredményei nemsokára mutatkozni fognak. Az adott címekre a mutatószámokat útnak indítottak.

W. K. Leipzig. Jól esett olvasnunk levelében, hogy a sok német folyóirat között is az egyetlen magyar szakfolyóirat, a Magyar Grafika után vágyik. Elismerősoraiból ítélve, föltesszük, hogy lapunkat a többi kintlevő magyar kollégának is ajánlani fogja.

Felelős szerkesztő: **Biró Miklós**

Főmunkatársak: **Herzog Salamon, Kner Albert, Löwy László és Rosner Károly**

A szövegrész Intertype „C” modellű szedőgépeken szedve. (Képviseli „Grafika” Gépkereskedelmi Rt., Budapest V, Csáky u. 49.)

A kliséket a König és Bayer kliségyár, Budapest VII, Wesselényi u. 54. szállította

Nyomja és kiadja: **Biró Miklós Nyomdaí Műintézet Rt., Budapest VII, Rózsa u. 25**

Ezen kép 1800 óránkénti nyomással készült.

Marat halála. David festménye.

A Társadalmi Lexikon mellékleteiből.

Ezen háromszínű autotypiást az Elka Ft modell gépen a Világosság Könyvnyomda Rt készítette.

»Elka« vertikális cylinder gyorsajtó

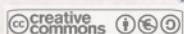
a legmodernebb, önműködő ívberakóval és kirakóval felszerelt gép, mely minden átállítás nélkül kézibera-
kásra is alkalmas. Teljesítőképesség óránként 3000 nyomásig! Olesó ár, kedvező fizetési feltételek.

Kérjen ajánlatot a vezérképviselőtől

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST V. KERÜLET, CSÁKY UCCA 13. SZÁM

TELEFÓN: AUTOMATA 282-35

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Dreifarben=Tiefdruck
Michael Huber Farbenfabriken München

Röderdruck Leipzig

VEZÉRKÉPVISELET:

GRAFIKA GÉPKERESKEDELMIRT

BUDAPEST V, ÜGYNÖK UCCA 21

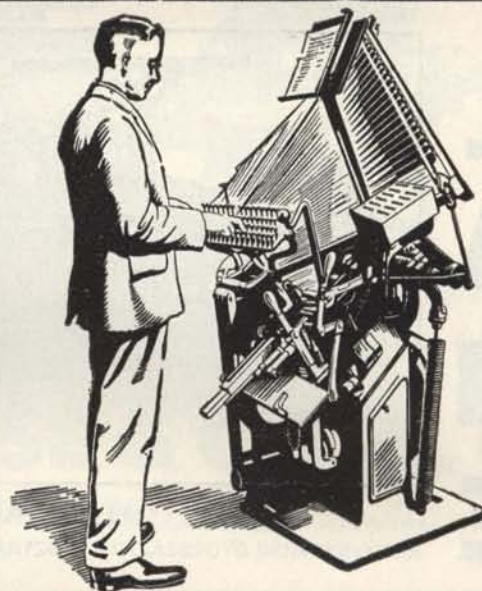
TELEFON: AUT. 934-57

OKOZOTTABB VERSENY

arra kényszerít, hogy egyes gépek beszerzésénél annak jövedelmezősége legyen a legfőbb szempont. Alkalmi csodateljesítmények nincsenek. Az elhatározást kizárólag az óráról órára, napról napra, évről évtizedre terjedő állandó teljesítmény döntse el. Az üzem rentabilitása szempontjából legjobb munkateljesítményt a

TYPOGRAPH

szedőgép használata biztosítja. Minthogy a szedőgép jövedelmezősége rendkívül kedvező, azért azokban a nyomdáknak is nagyon kedvelt, amelyek saját anyagi erejükkel fejlesztik üzemüket. És mely körülmények képezik a Typograph-szedőgépek eme bámulatos előnyeit? Legelsősorban az olcsó beszerzési ár, a csekély üzemeltetés, a legkiadósabb betűtermelés, a rendkívüli üzembiztonság és talán nem legutolsó sorban a hosszú élettartam.

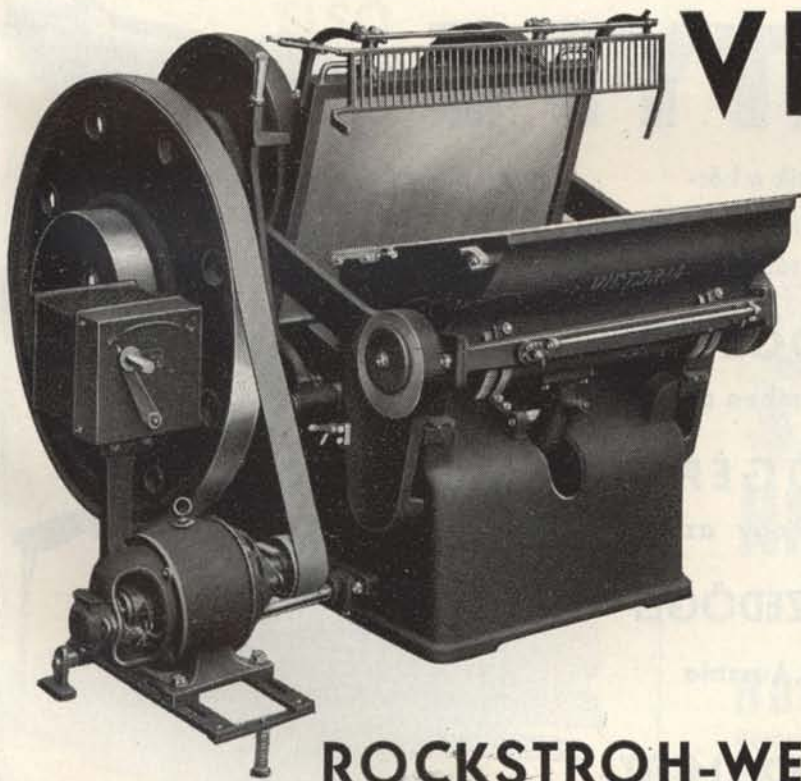

A Typograph-szedőgép úgy a legnagyobb, mint a legkisebb üzemnek, úgy a sürgős újságszedéshez, mint az értékesebb művek szedéséhez ajánlható.

TYPOGRAPH G. M. B. H. BERLIN NW 87

Magyarországi képviselő:

TANZER MIKSA, BUDAPEST VII, AKÁCFA UCCA 50

VICTORIA STANCOLÓ TÉGELYSAJTÓT

nyomáshoz és nyomásleállítóval

4-féle nagyságban

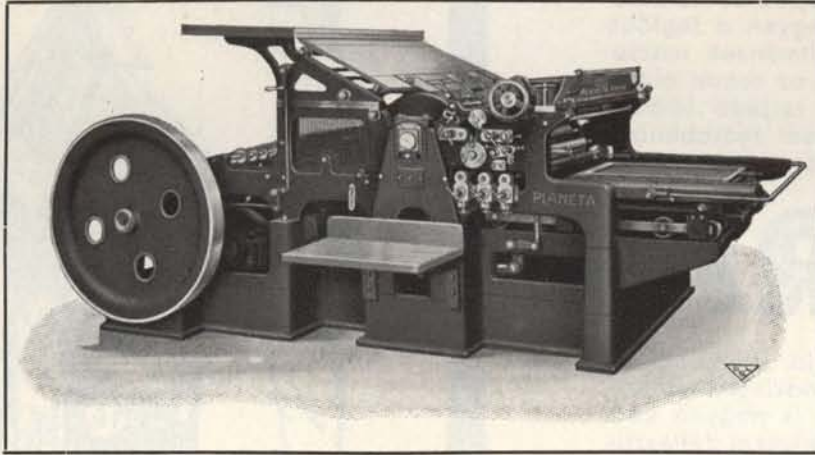
40 év óta szállítunk

Ez a gép alkalmas hajtogatott dobozok szabásához, mindenféle csomagoló-, stancoló-, vágó- és könnyebb dombormunkák elvégzésére

ROCKSTROH-WERKE AG. / HEIDENAU

Képviselet: Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa ucca 50. Telefonszám: József 406-31

P KÖNYVNYOMDAI GYORSSAJTÓK

ÚJ FESTÉKEZŐMŰ

ÚJ HENGERTARTÓK

ÚJ NYOMÓHENGER IVFOGÓK

ÚJ NYOMÁSLEÁLLÍTÓ

RODERWALD-FÉLE MEGHAJTÁS

PLANETA-KAPCSOLÓHENGER

»PLANETA-RAPID«

KÖNYVNYOMDAI GYORSSAJTÓ ILLUSZTRÁCIÓKHOZ (3 FELHORDÓHENGERREL)

T DRESDEN-LEIPZIGER SCHNELLPRESSENFABRIK AG
COSWIG (BEZ. DRESDEN)

KÉPVISELI:

A FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST, V. KER., CSÁKY UCCA 13. SZ. TELEFONSZÁM: AUTOMATA 282-35

Az **INTERTYPE**

szedőgépek világsikerei eldöntik a kérdést, melyik a jobb szedőgép. Újabban nagy és kis üzemek egész sora tért át az

INTERTYPE-SZEDŐGÉPEK

használatára. Tekintse meg üzemben az

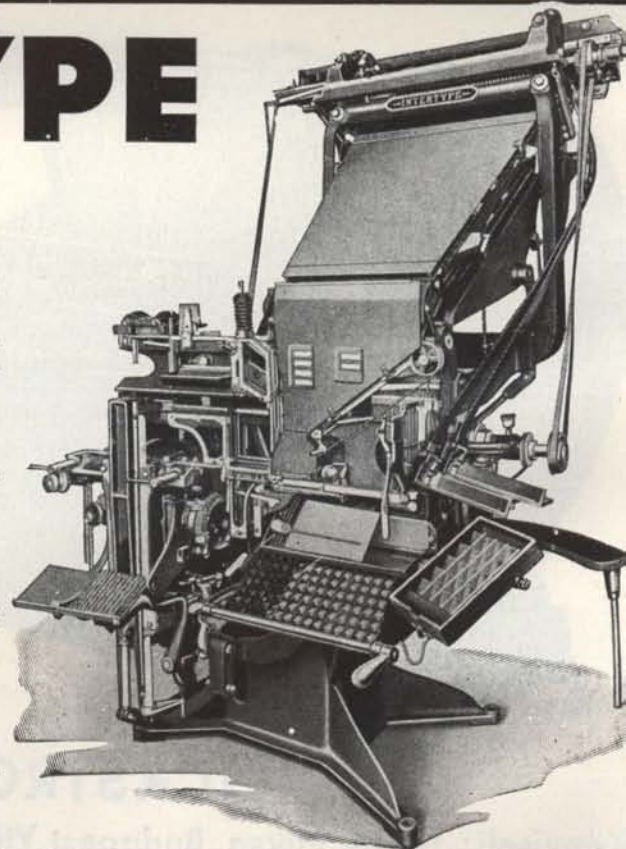
INTERTYPE-SZEDŐGÉPET

és Ön is el fogja ismerni, hogy az

INTERTYPE A JOBB SZEDŐGÉP

Vezérképviselő Magyarországon, Ausztriában és a Balkán részére:

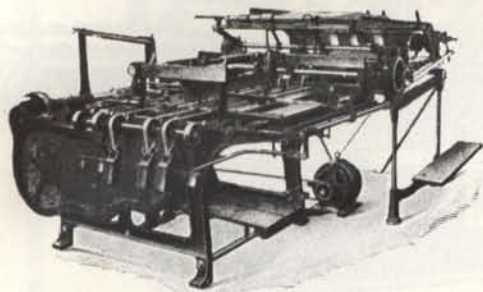
GRAFKA GÉPKERESKEDELMI RT
BUDAPEST, ÜGYNÖK UCCA 21

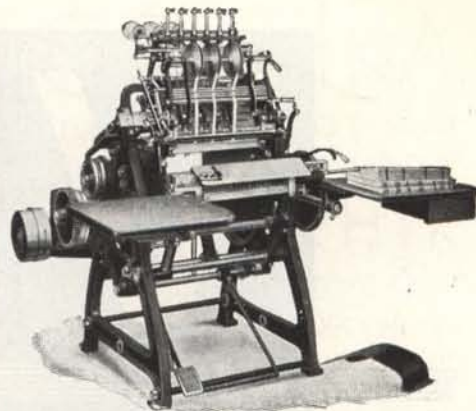
PREUSSE

NÉMETORSZÁG LEGRÉGIBB HAJTOGATÓGÉP-GYÁRA

Nagyteljesítményű egész automatikus
TFRS hajtógatógép eredeti Spiess-féle
Rotary-önberakóval

PREUSSE HAJTOGATÓ-
ÉS CÉRNAFÜZŐGÉPEK
ÉVTIZEDEK ÓTA AZ EGÉSZ
VILÁGON BEVÁLTAK!

Könyvcérnafűzőgép EHV

PREUSSE & CO. A. G.

MASCHINENFABRIK, LEIPZIG C 1 Alapítási év: 1883

Vezérképvisellete Magyarországon:

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET

Budapest V, Csáky ucca 13. szám. Telefon: Automata 282-35

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS GALVANOPLASZTIKA

BUDAPEST

VI, DESSEWFFY UCCA 32. SZÁM

TELEFON: AUT. 223-70 ÉS 271-18

*

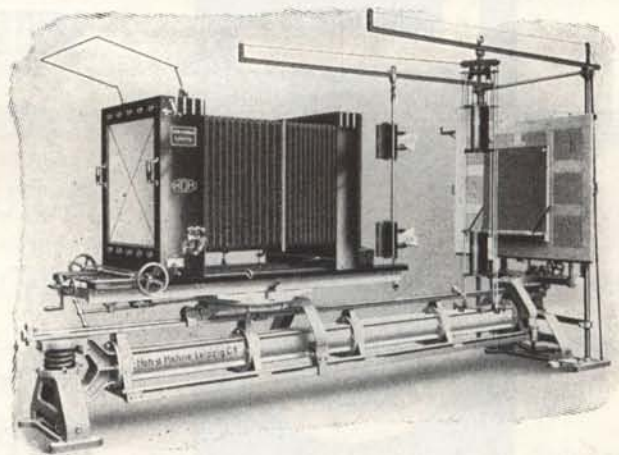
DISZÍTÓANYAGOK,
MODERN CÍM- ÉS KENYÉRBETŰK,
MAGYAR, NÉMET, ANGOL, FRANCIA, ROMÁN,
LENGYEL, CSEH, TÓT, HORVÁT, SZERB,
BOLGÁR, GÖRÖG ÉS HÉBER
SZEDÉSEKHEZ

*

KÖZPONTOK:

**H. BERTHOLD AG, BERLIN
ÉS D. STEMPEL AG,
FRANKFURT**

Számos összehasonlíthatatlan előnye van a

HNRD KÜLÖNLEGES SOKSZOROSÍTÓ- KÉSZÜLÉKÜNKNEK

„HOHLUX“ mozgatható vasállványon
(Német birodalmi és egyéb szabadalom)

Tessék nálunk érdeklődni!

HOH & HAHNE LEIPZIG W 35

Barneckerstr. 43. Fényképezeti másolókészülékek gyára

Vezérképviselate: **KÖNIG JÁNOS OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK**

Budapest IX. Remete ucca 23. Telefon: J. 453-58

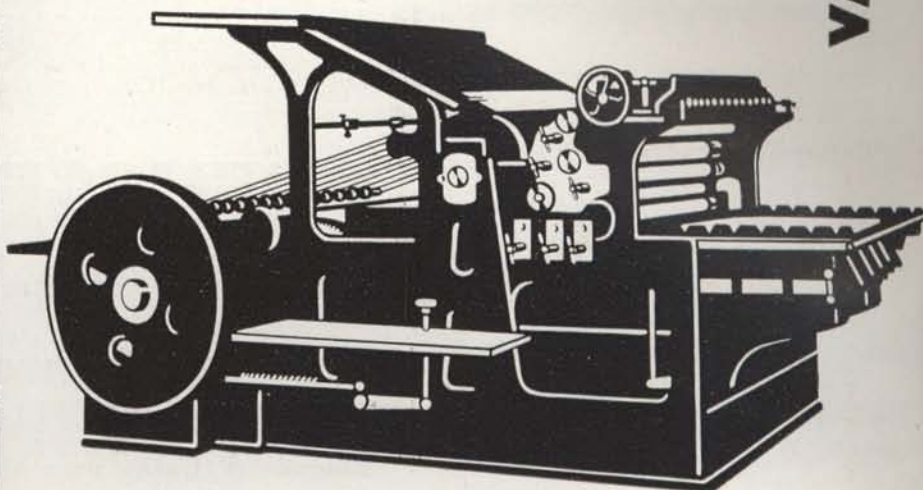
V

E

L

O

X

VÁCI ÚT 48

A WÖRNER-GÉPGYÁR VELOX GYORSSAJTÓI

A LEGTÖKÉLETESEBB NYOMDAGÉPEK,
RAJTUK A MODERN GYORSSAJTÓK
MINDEN TÖKÉLETESÍTÉSE MEGTALÁL-
HATÓ. KÉSZLETRŐL SZÁLLÍTUNK, ÁRBAN
ÉS FELTÉTELEKBEN A LEGKEDVEZŐB-
BET NYUJTJUK. RÉSZLETES KATALÓ-
GUSSAL ÉS ÜZEMBEN VALÓ BEMUTA-
TÁSSAL KÉSZSÉGGEL SZOLGÁLUNK

WÖRNER J. ÉS TÁRSA ■

GÉPGYÁR RT. BUDAPEST V,